

תלקיט אזרחות

משבר הקורונה וזכויות אדם

מגישות: אופיר גדולטר ומעיין שקד

עינות ירדן 2020

תוכן עניינים

3.....	מבוא
4.....	סקירת ספרות
4.....	הצעת חוק למעקב אחר האזרחים
5.....	דיון על העסקים בוועדת הקורונה
6.....	משימה אישית - אופיר
6.....	חופש התנועה - תקנות לשעת חירום: הטלת סגר וצמצום מפגשים
6.....	חופש הדת – סגירת בתי כנסת
7.....	חופש המידע וזכות הציבור לדעת
7.....	הזכות לפרטיות – מעקב דיגיטאלי אחרי אזרחי ישראל
8.....	הזכות לשוויון – הטלת עוצר רק על בני ברק
9.....	תפקיד התקשורת בחמשת המקורות
10.....	משימה אישית - מעיין
10.....	חופש העיסוק – פגיעה בעסקים עצמאיים
11.....	הזכות לשוויון – אפלייה בין עצמאים לשכירים
11.....	חוק זכויות החולה – על היחס לחולי קורונה בתי החולים
12.....	אמנת זכויות הילד – הפרדת תינוקות מאמהות בבית חולים קפלן
12.....	חוק הגנת הפרטיות – החלטת בג"ץ בעניין מעקבי השב"כ
13.....	תפקיד התקשורת בחמשת המקורות
14.....	דיון ומסקנות
15.....	תוצר סופי
17.....	ביבליוגרפיה
19.....	נספחים

מבוא

לקראת סוף שנת 2019 התגלה בעולם נגיף מסוג שלא היה ידוע לפני כן, ומאז גילוי שגרת החיים כמעט בכל העולם אינה כשהייתה. הנגיף הוביל למגיפה עולמית שנמשכת מזה כארבעה חודשים עד רגע זה. ההתמודדות העולמית והמדינית עם המגיפה, העלתה דיונים בסוגיות אזרחיות רבות בשל מצב החירום שנוצר.

מגיפת הקורונה העולמית נגרמת בגלל כושר ההדבקה הגבוה של נגיף קורונה 2019 (COVID-19). הנגיף, מזן SARS-CoV-2, גרם עד כה להדבקה של מעל שני מיליון בני אדם ולמותם של מעל מאה אלף. המגפה זוהתה לראשונה בדצמבר 2019 בעיר ווהאן בסין, אך מאמצע פברואר 2020 החלה להתפשט במהירות לכל רחבי העולם ועוררה בהלה, מלווה בנפילה חדה במחיר הנפט ובנפילה חדה של הבורסות בעולם. תגובות מדינות ברחבי העולם כללו מגבלות על טיסות, סגר, עוצר, ביטול אירועים וסגירת כלל המוסדות הלא חיוניים. זו הייתה הפעם הראשונה בהיסטוריה ששליש מהאנושות, שהם 2.6 מיליארד אנשים, נדרשו להישאר בבתיים בתנאי סגר, ועל כן, מדובר בסגר הרפואי הגדול בהיסטוריה.¹

הניסיון להתמודד עם המגיפה, הביא את מדינות העולם לרבות ישראל, לצעדים חסרי תקדים שחלקם סותרים ומפרים ערכים דמוקרטיים בסיסיים. בין הערכים המהותיים שנפגעו היו חופש התנועה, הזכות לשוויון, הזכות לחיים בכבוד ועוד.

בחרנו בסוגיית הקורונה משתי סיבות עיקריות. ראשית הסוגיה חמה ונמצאת על סדר היום הציבורי והתקשורתי מידי יום ביומו. שנית, נושא הקורונה והמדיניות שננקטת בכדי לטפל בבעיות שיצרה, מאוד עניינו אותנו ורצינו לרדת לעומקן ולשורשיהן ולחקור איפה עובר הגבול התקשורתי והמנהלי גם במצבי חירום.

---

¹ לקוח מתוך ויקיפדיה, ערך מגפת הקורונה (2019-2020)

סקירת ספרות – מקורות מידע אזרחיים

א. הצעת חוק למעקב אחר מפגשים בין האזרחים:²

בתחילת משבר הקורונה הוחלט בתוקף תקנות שעת חירום, לבצע מעקבים אחר תנועת האזרחים באמצעות מערכת המעקבים של השב"כ, במטרה לאתר את מי הדביקו חולי הקורונה. המהלך גרם לביקורת ציבורית בגלל הפגיעה **בזכות לפרטיות**, והוגשו עתירות לבג"ץ נגד המעקבים.

בג"ץ קבע כי רק חקיקה מסודרת יכולה לאפשר את המשך המעקבים, ואסור להמשיך אותם מתוקף תקנות שעת חירום. כך כל הכנסת תוכל להיות שותפה להחלטה, ולא רק הממשלה.

הצעת החוק שהוגשה לעיון הציבור במאי 2020, מטילה מספר מגבלות על המעקבים: המידע על האזרחים יכול רק את מיקומם ומידע על האנשים שהם פגשו, המרחק ביניהם ומשך הזמן בו שהו ביחד, ללא ציטוט של תוכן השיחה ביניהם. המידע יועבר מהשב"כ למשרד הבריאות רק בנוגע לחולים מאומתים עם תוצאת מעבדה חיובית. לפי ההצעה, המידע על תנועת החולים יימחק מהמאגר לאחר 14 ימים.

בעלי התפקידים שנגישים למידע, יחתמו על הצהרה שלא ישתמשו במידע בניגוד לחוק. השאלה היא עד כמה ההצהרה תהיה חשובה להם, כשמישהו יציע להם המון כסף כדי להפר אותה. החשש הוא שבעלי אינטרסים יוכלו לעקוב אחרי אנשים ספציפיים ולסחוט אותם בעקבות המידע שהתקבל, או לפגוע בהם בכל דרך אחרת, באמצעות שיתוף פעולה מבעלי התפקידים שקשורים למאגר המידע.

הכתבים בתקשורת ייפגעו במיוחד מהחוק, כי הם לא יכולים לקבל דיווחים חסויים בטלפון, מחשש לציטוט. הם חייבים להיפגש פיזית עם המקור שמדליף את המידע. ברגע שיהיה עליהם מעקב, ידעו עם מי הם נפגשים ויהיה להם יותר קשה להשיג מידע.

הפגיעה במקורות העיתונאיים תפגע **בחופש העיתונות**, לא תאפשר לתקשורת להביא מידע על שחיתויות בממשלה ולכן תפגע ביכולת הציבור לגבש עמדה בעד או נגד פעילויות הממשלה.

טיטת הצעת החוק מוגשת בנספח מס' 3 בשלמותה.

---

² <https://www.tazkirim.gov.il/s/tzkirim?language=iw&tzkir=a093Y00001STWaeQAH>

ב. דיון על העסקים שנפגעו בוועדת הקורונה:

בחרנו להביא כמקור נוסף להבנת המצב, את אחד הדיונים בוועדת הקורונה של הכנסת, בתחום שההשלכות שלו הן גורליות בטווח הארוך: השפעות מדיניות הממשלה על ענפי התיירות, התעופה והחקלאות, שרובם לא יצליחו להתאושש מהחודשים הרבים שצפויים להם ללא שום הכנסה.³

מצורף פרוטוקול הועדה בנספח 4. בחרנו להביא את הפרוטוקול בשלמותו, למרות אורכו, כי הוא המקור שהכי מייצג כרגע את המצב בישראל: ועדת הכנסת דנה ביום האחרון לפני פסח, באוסף דחוס של כל הבעיות הכי בוערות במשק, כאשר כל בעיה, שהיא עניין של חיים ומוות למאות עסקים, מוצגת ב – 4 דקות בלבד.

הועדה יודעת מראש שההשפעה שלה על החלטות הממשלה היא מאד מוגבלת. התוצר העיקרי מהישיבה הוא פרסום תקשורתי, שגם הוא לא השפיע במיוחד על מדיניות הממשלה.⁴

הועדה דנה בגורמים שהממשלה יכולה לסייע בהם לעסקים המתמוטטים. עד לכתיבת שורות אלה, כחודש לאחר פרסום הפרוטוקול, עדיין לא חל כל שינוי במדיניות הממשלה. הרשתות עדיין ממשיכות לייבא פירות מחו"ל בזמן שהחקלאות הישראלית קורסת, רוב הטיסות עדיין לא התחדשו, ובתחום התיירות יש כבר אישור לפתיחת צימרים ומלונות, אך בתנאים מאד מגבילים, ומאוחר מידי, אחרי שנגמרה העונה.

---

³ פרוטוקול ועדת הקורונה

<https://main.knesset.gov.il/Activity/committees/Pages/AllCommitteeProtocols.aspx?ItemID=2087308>

⁴ (גלובס ט', 2020) <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001324840>

משימה אישית – אופיר

ידיעה חדשותית – מקור⁵

חופש התנועה – זכותו של אדם לנוע באופן חופשי וללא הגבלה ממקום למקום בתוך תחומי המדינה, וכן לנוע מחוץ למדינה ואליה. חופש התנועה הוא זכות בסיסית, כיוון שפגיעה בו מונעת מימוש של זכויות אחרות והוא נגזרת של הזכות לחירות. חופש זה אינו מוחלט אלא מוגבל. יש מקרים שבהם ניתן להגביל את חופש התנועה של אדם אם הוא מהווה סכנה לעצמו או לאחרים. ההגבלה על חופש התנועה תעשה אך ורק על ידי צו של בית משפט המורה על: מאסר, מעצר, מעצר בית, עיכוב יציאה מהארץ, צו הרחקה ממקום מסוים, צו איסור כניסה למקום מסוים או צו אשפוז.

בידיעה שלפנינו, מפורסמות הנחיות ותקנות שנועדו להגביל את התנועה של כלל האזרחים. "הגבלות התנועה החדשות במסגרת תקנות לשעת חירום בעקבות התפרצות נגיף הקורונה". הידיעה מפרטת את הגבלות ואת ההיתרים ליציאה להסתובבות חופשית במרחב הציבורי. ביניהם: שמירה על מרחק של שני מטרים לפחות בין אדם לאדם; עד שני נוסעים ברכב פרטי ועוד.

הנחיות אלה פוגעות בצורה המובהקת והברורה ביותר בחופש התנועה. ההנחיות אוסרות ומגבילות תנועה חופשית במרחב הציבורי ולמעשה כמעט אוסרות כל תנועה שהיא ובשל כך חופש התנועה שהוא נגזרת של הזכות לחירות, שהיא זכות בסיסית ביותר של האדם באשר הוא אדם, נפגע הלכה למעשה.

כתבה – מקור⁶

חופש הדת – זכותו של כל אדם להשתייך לדת מסוימת שבה הוא מאמין ולקיים את הפולחן הדתי של הדת שאליה הוא משתייך. המדינה מחויבת לאפשר למאמינים למש את זכותם לחופש דתי. יש מקרים שבהם יש התנגשות בין הרצון לקיים את הפולחן הדתי לבין פגיעה באדם אחר או בחברה.

בכתבה שלפנינו, מציג הכותב את העובדה שבתי הכנסת, שהם מוסד הכרחי לקיום פולחן יהודי דתי, ייסגרו כאקט מניעתי להשתלטות על המגפה בארץ. בכתבה מפורטות הנחיות שמגבילות או לכל הפחות משנות את אופן קיום הפולחן הדתי. לא יתקיימו מניינים בבתי הכנסת, התפילות יבוצעו בשטחים פתוחים ועוד.

⁵ מתוך אתר הארץ, "קורונה בישראל תקנות לשעת חירום: הגבלות תנועה החדשות שכוללות צמצום יציאה מהבית", 19.03.2020. <https://www.haaretz.co.il/health/corona/1.8692798>

⁶ מתוך אתר ישראל היום, "עקב ההנחיות החדשות - יש לסגור את בתי הכנסת", חנן גרינווד, 25.03.2020. (גרינווד, 2020)

הנחיות אלה פוגעות בחופש הדת כיוון שאינן מאפשרות את קיום הפולחן הדתי כפי שהוא. עצם פעולת סגירת בתי הכנסת היא פעולה שפוגעת מאוד בחופש הדת. חשוב לציין שהכתבה וגם הרבנים שנתנו את ההנחיות לציבוריהם, מבינים כי הגבלת הפולחן הדתי מתחייבת בשל הניסיון למנוע פגיעה בחברה בצורת הדבקה והתפשטות המחלה. יחד עם זאת, הרבנים מנסים לגשר על הפער ולאפשר קיום פולחן דתי מוגבל בנסיבות הקיימות, ברם הפגיעה בחופש זה אינה מוטלת בספק.

כתבה – מקור⁷³

חופש המידע – חופש המידע קשור לחופש הביטוי. כדי שהפרט יוכל לגבש עמדה ולקבל החלטות מתוך חשיבה ביקורתית ומתוך שיקול דעת, חייבת להיות לו נגישות למידע המצוי בידי רשויות המדינה. חובה על רשויות המדינה לספק לאזרח את המידע המצוי ברשותם. הזכות לחופש המידע כלולה במסגרת זכות הציבור לדעת.

זכות הציבור לדעת – הזכות הכללית של הציבור לדעת ולצרוך מידע על סביבתו שעל כל תחום שמעניין אותו. הציבור יכול לשאוב את המידע מגופים שונים, כולל גופים פרטיים. בזכות חופש הביטוי אמצעי התקשורת יכולים להביא את המידע החיוני אל הציבור, ולחשוף לביקורת פעולות של רשויות השלטון.

בכתבה הנ"ל, מוצגות בקשות של ארגונים להקמת ועדה שתהיה אחראית לשקיפות ומהימנות המידע שיועבר לציבור. "ההתמודדות עם הנגיף מחייבת מתן משקל ראוי לצורך בשקיפות." נציין כי במדינות רבות, כולל אלו הנאבקות בהצלחה במיגור הנגיף (כגון דרום קוריאה, סינגפור וטייוואן), עקרון השקיפות הוא נר מנחה בפני קובעי המדיניות. הקפדה על שקיפות מירבית היא הכרחית ומטרתה יצירת אמון המבטיח שיתוף פעולה אזרחי עם הוראות הממשלה, נכתב במכתבם של הארגונים 'הסדנא לידע ציבורי', 'הצלחה', התנועה לחופש המידע, קואליציית שקיפות, שקיפות בינ"ל, שקוף, משנה, 'אנו' ו'צדק פיננסי'.

הכתבה הנ"ל מדגישה את החשיבות של חופש המידע באופן כללי ובעיקר בעת חירום זו. לטענת הארגונים המדינה מונעת ומסתירה מידע מהציבור ובשל כך יש פגיעה גם ביציבות השלטונית ובשיתוף הפעולה של האזרחים עם ההנחיות, מכיוון שרמת אמון הציבור בממשלה יורדת כאשר הציבור לא מקבל את כל המידע המצוי בידי הממשלה. ניתן לראות בכתבה זו גם את הפגיעה בזכות הציבור לדעת שהרי חופש המידע וזכות הציבור לדעת תלויות זו בזו ואם יש הסתרה של מידע מן הציבור, אז באופן ישיר נפגעת זכותו של הציבור לדעת.

מאמר – מקור⁸⁴

⁷ מתוך אתר גלובס, "בקשה מוועדת הקורונה: קיימו דיון בנושא שקיפות המידע", טל שניידר, 31.03.2020 (שניידר, 2020)

⁸ לקוח מתוך אתר כלכליסט, "כיצד יפעל המעקב הדיגיטלי של השב"כ אחרי אזרחי ישראל?", עומר כביר, 16.03.2020. (כביר, 2020)

הזכות לפרטיות – זכותו של אדם לחיות את חייו ללא חשיפה, ללא התערבות וללא חדירה לחייו נגד רצונו. זכות זו חשובה, כי היא מבטיחה את מימוש זכותו של האדם להיות אוטונומי ולעמוד ברשות עצמו. הזכות מגנה על האדם מפני חדירה פיזית (לביתו, לגופו, לחפציו), מפני פרסום מידע על חייו הפרטיים ללא הסכמתו ומפני איסוף מידע על חייו (באמצעות האזנות סתר, צילומים ומעקבים). הזכות לפרטיות נגזרת מתוך הזכות לכבוד.

במאמר, הכותב הביע דעתו ואף הביא דעת מומחים לצורך הבנת הדרך שבה יבוצעו מעקבי שב"כ על אזרחים אפילו ללא צו בית משפט. "הודעת רה"מ בנימין נתניהו כי בכוונת המדינה לעקוב ולאתר חולי קורונה תוך שימוש באלמנטים שיובילו לפגיעה מסוימת בפרטיות"; "מומחה שמכיר את התחום היטב העריך שלא ניתן יהיה להשיג את מטרות האיכון – זיהוי כל האנשים שבאו במגע עם נשא קורונה – ללא הפעלת מעקב נרחב על מרבית אזרחי ישראל"; "איזה מידע נאסף? האם איסוף המידע הוגבל מבחינת זמנים ואזורים גיאוגרפיים? מה מדיניות המחיקה של המידע? איך ניתן לוודא שהמידע יימחק לחלוטין לאחר השימוש בו? איך ניתן לוודא שלא נעשה שום שימוש במידע שלא למטרת איתור חולי קורונה?".

המאמר מגולל את הבעייתיות שבמעקב אחרי אזרחים ללא ידיעתם והסכמתם, ואת בעיית חוסר הפיקוח על המידע שנאסף ועל השימוש בו. ראש הממשלה הודה בדבריו שפגיעה בפרטיות בלתי נמנעת בדרך הפעולה שננקטה (מעקבים). כמפורט בהגדרת הזכות לפרטיות איסוף מידע על אדם ללא ידיעתו והסכמתו היא הפרה דה פקטו של הזכות לפרטיות.

כתבה – מקור⁹

הזכות לשוויון – זכותו של אדם לקבל יחס שווה לאנשים אחרים ללא הבדל דת, גזע, לאום, מין, שפה או השקפת עולם. הזכות לשוויון נובעת מההכרה שאדם הוא יצור בעל תחושת ערך עצמית ובעל כבוד בסיסי. פגיעה בזכות לשוויון גורמת לתחושת פגיעה בערך העצמי של האדם ולכן היא פסולה. הזכות לשוויון באה לידי ביטוי גם בשוויון בפני החוק.

בכתבה זו, מתוארת עתירה של עיריית בני ברק לבג"ץ בבקשה לביטול הסגר שהוחלט על העיר. בנוסף, מתוארות ההתייחסויות של שופט בג"ץ לאישור הסגר. "כל אלה חולפים בסך לפנינו כמו חלום בלהה דיסטופי במדינה דמוקרטית שחירויות האזרח הן בבסיס קיומה. בימים של שגרה, אמצעים אלה היו נפסלים על הסף כבלתי חוקיים בעליל, אך הימים אינם ימים רגילים ומפני "שהשעה צריכה לכך" (יבמות צ, ע"ב, סנהדרין מו ע"א), אין מנוס אלא מלהלקות את הציבור, הגם שלא חטא ואינו ראוי ללקות". הכתבה מציגה את ההחלטה המקצועית להטיל סגר מלא על העיר בני ברק בשונה משאר חלקי הארץ.

ההתייחסות באופן ספציפי אל בני ברק והטלת תקנות והנחיות באופן לא שוויוני בין תושבי בני ברק לבין שאר אזרחי המדינה מהווה הפרה של הזכות לשוויון מהפן הגיאוגרפי ויש שיאמרו גם אפליה על רקע דתי. על החוק והתקנות לא לעשות הבחנה בין אזרחים ללא שום הבדל, אולם במקרה זה התקנות נוגעות רק לעיר אחת.

⁹ מתוך אתר כלכליסט, "בג"ץ הכשיר הערב את הסגר על בני ברק: "חלום בלהות במדינה דמוקרטית"., משה גורלי, 07.04.2020. (גורלי, 2020)

תפקיד התקשורת בחמשת המקורות - אופיר

תפקיד התקשורת שבא לידי ביטוי בחמשת המקורות שניתחתי, הוא להוות כלב שמירה לדמוקרטיה ולערכיה גם בעת חירום שבה חלק מהערכים מופרים בעקבות הנסיבות הקשות. התקשורת אמונה על הנגשת המידע וכמובן על עדכון התקנות שמפרסמים המשרדים הממשלתיים לציבור, כך שהציבור יוכל לדעת ולגבש עמדה ודעה בנושא.

בנוסף, הנגשת המידע חשובה בכדי שהציבור ישתף פעולה ובכך יעזור במניעת התפשטות הנגיף והמחלה בציבור הרחב.

משימה אישית – מעיין

כתבה – מקור 1¹⁰

חופש העיסוק¹¹ - "לכל אזרחי המדינה ותושביה יש זכות לעבוד בישראל ולהתפרנס מכל מקצוע, משלח יד או עיסוק לפי רצונם, יכולתם וכישריהם. למדינה אסור למנוע מבני אדם לעסוק ולהתפרנס בתחום שבחרו לעצמם, להכתיב להם במה יעסקו או לצמצם את חופש הבחירה שלהם אלא בהתאם לעקרונות שנקבעו בחקיקת היסוד. אין בכוחן של תקנות שעת חירום לשנות חוק יסוד זה או לקבוע בו תנאים"¹²

ממשלת ישראל פרסמה בימים אלה הנחיות להקלה על הסגר ופתיחת עסקים בתקופת הקורונה. ניתן לראות כי ההנחיות כוללות מגבלות בעייתיות ליישום, לעסקים שבחרים לחזור לפעילות¹³. מגבלות אלו דורשות מהעובדים לעסוק בפעולות שיטור מול הלקוחות, עד לרמה שעלולה לפגוע בזמן החופשי שנותר להם לעסוק בפעילות השיגרית. במידה והם לא מקיימים באופן הרמטי את ההנחיות, הם חשופים לקבלת קנס. אם העסקים מחליטים לא לפתוח בגלל ההגבלות, שמשפיעות גם על היקף תנועת הלקוחות, הם לא זכאים לקבלת מענק.

כמו כן, עסקים רבים עדיין אסורים לפתיחה. ענף התיירות, הטיסות, מוסדות תרבות וכו' נשארו סגורים מעל לחודשיים. זהו פרק זמן שבו רבים מהעסקים אינם יכולים לשרוד כלכלית וזקוקים למענק כדי להמשיך להתקיים. עם זאת, תנאי המענק מגבילים ואינם נותנים מענה לעסקים חדשים או לעסקים שהרוויחו מעט בתחילת 2019, או לעסקים שמסוגלים לסגור את החודש רק עם 100% מההכנסה הקבועה שלהם ולא עם 70%, או לעסקים שמקבלים תשלום בשו"ף + 90 ודווקא בתקופה הזו מקבלים תשלומים על עבודות שהתבצעו לפני 3 חודשים¹⁴. גם עסקים שכן זכאים למענק, קיבלו בחלקם סכומים שלא מאפשרים מחייה חודשית, בגובה של כ- 3000 ₪. (ר' נספח 2).

ארגוני העצמאים יצאו במתקפה על מדיניות הפיצויים ודרשו לעדכן אותה כמקובל בזמני מלחמה¹⁵. לפי החישוב שלהם, המגזר העסקי שילם 330 מיליארד שקלים כמיסים למדינה בשנת 2019. הם צופים ירידה חדה בתשלום המיסים בשנת 2020 כתוצאה מקריסת העסקים. לטענתם התרחיש הצפוי הוא של סגירת 70-90% מכלל העסקים בארץ בעקבות המשבר הכלכלי, מתוך 540,000 העסקים הפעילים כיום בארץ. גם עצמאים הפונים לקבלת הלוואה נתקלים בסירוב. מתוך 6,000 בקשות להלוואה בערבות המדינה, אושרו רק 100 הלוואות.

¹⁰ (גלובס א', 2020) <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001325318>

¹¹ (כנסת ישראל, 1994)

¹² (האגודה לזכויות האזרח בישראל)

¹³ (ממשלת ישראל) <https://govextra.gov.il/economy/tavsagol/tavsagol/reception/5/>

¹⁴ (משרד הכלכלה, 2020)

¹⁵ (גלובס א', 2020)

בעלי העסקים שייסגרו בעקבות הגבלות הקורונה יצטרפו למעגל המובטלים המתרחב בישראל, ובנוסף יאלצו לשלם חובות עצומים הקשורים להשקעות שביצעו בעסק לפני פרוץ הקורונה. בקורות החיים שלהם לא מופיעות משרות המאפשרות להם להתקבל לעבודה כשכירים בשכר הוגן והסיכוי שלהם לצאת מהחובות שנגרמו בגלל החלטות הממשלה, נמוך ביותר. (המשך הנושא בכתבה הבאה).

כתבה – מקור 2¹⁶

הזכות לשוויון היא מזכויות האדם החשובות ביותר והוכרה כזכות יסוד בישראל כבר במגילת העצמאות. הכרזת האו"ם בדבר זכויות האדם קובעת כי "כל אדם זכאי לזכויות ולחירויות שנקבעו בהכרזה זו, ללא אפליה כלשהי מטעמי גזע, מין, לשון, דת, דעה פוליטית, מוצא לאומי או חברתי, קניין, לידה או מעמד אחר" (סעיף 2).

בכתבה שלפנינו, מוצג חוסר השוויון בין עצמאים לשכירים בקבלת זכויות מהביטוח הלאומי.

העצמאים משלמים מידי חודש יותר דמי ביטוח לאומי מאשר השכירים. כך למשל שכיר שמקבל משכורת בסך 10,000 שקלים לחודש, ישלם 662 שקלים בחודש לביטוח לאומי, ואילו עצמאי שמרוויח 10,000 לחודש ישלם 976 שקלים לחודש.

בנוסף לאפליה בתשלומים, קיימת גם אפליה בזכויות. עצמאים לא זכאים לדמי אבטלה גם במקרה של סגירה מאולצת של העסק על ידי המדינה, כמו במשבר הקורונה הנוכחי.

לפנים משורת הדין, החליטו להחריג מורי דרך, מדריכים ואמנים עצמאים ולתת להם דמי אבטלה, אך החרגה זו לא כוללת שכירים בעלי שליטה בחברה. גם מענק הבטחת הכנסה לא ניתן לעצמאים שבני / בנות הזוג שלהם לא זכאים למענק, מתוך הנחה שמשכורת אחת מספיקה למשפחה שלמה.

ארגוני העצמאים דורשים קבלת דמי אבטלה באופן שוויוני כפי שמקובל במגזר השכירים. לשכת יועצי המס הגישה עתירה לבג"ץ, הטוענת לאפליה חמורה בין השכירים לעצמאים במתן סיוע בסיסי לצרכי מחייה, בעקבות המשבר הכלכלי שיצרו הנחיות הממשלה.

הממשלה לא לוקחת אחריות על תוצאות הסגר שהחליטה עליו. היא ממשיכה את מדיניות האפלייה החמורה שפגעה בעצמאים עוד לפני הקורונה, ועכשו פוגעת בהם עוד יותר, כאשר עסקים מצליחים ורווחיים קורסים רק בעקבות החלטות הממשלה ולא בגלל התנהלות עסקית כושלת.

---

¹⁶ (גלובס א', 2020) <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001324373>

חוק זכויות החולה - החולים הם המגזר הכי פגיע באוכלוסייה. הם נמצאים בשליטה מלאה של הגורמים המטפלים בהם, ולכן זקוקים לחוק שיגן עליהם. חולי הקורונה הם האוכלוסייה שהזכויות שלה מופרות, יותר מכל קבוצת חולים אחרת.

להלן שתי דוגמאות:

חוק זכויות החולה קובע שמאושפז רשאי לקבל מבקרים. לחולי הקורונה לא מאפשרים להיפגש עם מבקרים, גם אם המבקרים מוכנים ללבוש ציוד מגן. המאושפזים מתים לבד, בלי להיפרד ממשפחתם.

החוק מחייב שמירה על כבודו ופרטיותו של כל מאושפז. בפועל חולי הקורונה מצאים תחת מעקב 24/7, הכולל ציטוטים לכל השיחות ומצלמה העוקבת אחריהם כל הזמן, באור ניאון דלוק במשך כל היממה, ללא אפשרות לכבות אותו.

ידיעה חדשותית – מקור 4¹⁸

זכויות הילד ועבריינות שלטונית - ישראל חתמה על אמנת זכויות הילד של האו"ם בשנת 1991. האמנה קובעת שהמדינות יכבדו את אחריותם של ההורים, בני המשפחה המורחבת או הקהילה, לספק טיפול לילד, וכי הילד לא יופרד מהוריו, למעט במקרים של התעללות והזנחה.

בכתבה שלפנינו, בית החולים קפלן, הידוע בניסויים הלא חוקיים שערך בזקנים ללא ידיעתם, החליט על דעת עצמו, בניגוד לעמדת משרד הבריאות, להפריד אמא שילדה מהתינוקת שלה למשך 48 שעות, אינסופיות מנקודת ראות של תינוקת. התינוקת נשארה לבד, ללא אישור לאמא ולקרובי משפחה להיפגש איתה.

התירוץ להפרדה היה החשד שהאם חולה בקורונה, שהתברר כמופרך. ארגון הבריאות העולמי קובע שהנקה היא הדרך היעילה ביותר להגן על תינוקות מאימונים ויראליים. כך שגם אם האמא הייתה חולה בקורונה, הנקה הייתה פותרת את בעיית ההידבקות של התינוקת. התינוקת נחשפה בזמן הזה לשלל הוירוסים של בית החולים, ללא הנקה שתגן עליה, ללא חיבוק וללא מגע אוהב, והואכלה בזונדה.

האחראים להפרדה מטעם בי"ח קפלן לא הועמדו למשפט, ורק ננזפו, למרות שהם ביצעו עבריינות שלטונית: ניצול סמכות על ידי אדם עם תפקיד במערכת השלטונית, כדי לקדם אג'נדה אישית שלו בניגוד לחוקים או להחלטות הממשלה.

¹⁷ (מאקו, 2020) <https://www.mako.co.il/tv-live-at-night/articles/Article-c88f8353e840171026.htm>

¹⁸ (הארץ, 2029) <https://www.haaretz.co.il/family/.premium-1.8720262>

חוק הגנת הפרטיות - במאמר זה דרור פויר מסביר את אכזבתו מבית המשפט, שהיה אמור להגן על הזכויות הבסיסיות בחוק הגנת הפרטיות ובחוק היסוד – כבוד האדם וחירותו. החוק קובע כי כל אדם זכאי לפרטיות ולצנעת חייו, ואסור לבלוש ולעקוב אחר האזרחים.

בהמשך למאמר מספר 4 שהביאה אופיר, הוגש בג"ץ נגד מעקבי השב"כ אחרי התושבים. השופטים פסקו שאמנם אסור להפעיל את שב"כ לצורך מעקבים בהחלטת ממשלה, אך נתנו אור ירוק לעיגון מעקבים בחקיקה מסודרת, או ב"הוראת שעה זמנית".

בעקבות הפגיעות באזרחים, התקיימה ישיבה במטה לביטחון לאומי, בה דנו באפשרות של מרי אזרחי בעקבות צעדי הממשלה. המסקנה שלהם לא הייתה להחזיר את זכויות האזרחים, אלא להקים "מערך תודעה" שירגיע את התסיסה בציבור, באמצעות החדרת מונחים כמו "אחריות משותפת", "כולנו בסירה אחת", "חייבים להיכנס מתחת לאלונקה" וכו'.

ההיסטוריה מוכיחה שאם יש איום ממשי ואמיתי, הישראלים יודעים להתגייס יפה מאד בלי שום צורך בשטיפת מוח. באירוע הקורונה האזרחים נוכחו לדעת שאין איום ממשי לכלל האוכלוסייה, כי 98% מהנדבקים בישראל לא מפתחים סימפטומים ולא חולים בפועל לאחר שנדבקו. לכן הממשלה חוששת שלא יהיה שיתוף פעולה אזרחי עם ההחלטות שלה.

תפקיד התקשורת בחמשת המקורות - מעיין

התקשורת הכתובה, בניגוד לטלוויזיה, מצליחה לשמור על עצמאות ולא להיות רק שופר תעמולה להחלטות הממשלה ובתי החולים. התקשורת מביאה עדויות של אנשים שנפלו קורבן להחלטות הממשלה ועלולים לסבול מהשלכות המדיניות הממשלתית למשך כל חייהם. בנוסף, היא נותנת מקום לדעות ביקורתיות, ולא מביאה רק מידע אינפורמטיבי על הגזירה התורנית שהונחתה עלינו לאחרונה.

זאת בניגוד למצבי חירום אמיתיים, בהם התקשורת שומרת על קול ממלכתי אחיד ולא משמיעה ביקורת כל עוד מצב החירום נמשך.

---

¹⁹ (גלובס ד', 2020) <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001326924>

דיון ומסקנות

כפי שראינו בסקירה התקשורתית, התמודדות הממשלה עם וירוס הקורונה היא בלתי מידתית, כשמדובר בוירוס ש- 98% מהנדבקים בו בישראל – מחלימים ללא צורך בטיפול רפואי ולרוב אף ללא סימפטומים כלל.

התגובה המוקצנת של הממשלה, באה לידי ביטוי במגוון צעדים חריגים, שפגעו בזכויות האדם הבסיסיות של אזרחי ישראל. מאז תחילת המשבר נערכו מאות הפגנות, נפתחו קבוצות מחאה ברשתות החברתיות, והוגשו עתירות לבג"ץ במחאה על התנהלות הממשלה שפוגעת באזרחים.

בהשוואה למדינות אחרות, ישראל הייתה בין המחמירות בצעדים שננקטו לעצירת התפשטות הוירוס. חלק מהתקנות לשעת חירום פגעו אנושות בכלכלה וגרמו לנזק בלתי הפיך לעסקים.

בנקודת הזמן הנוכחית (חודש מאי 2020) ניתן לראות שחלק מהצעדים הזמניים הופכים לקבועים. המעקב הזמני של השב"כ אחרי האזרחים, מתוקף התקנות לשעת חירום, יהפוך כנראה לחוק שיוגש בקרוב לאישור הכנסת, ויאפשר את המשך המעקבים באופן חוקי. גם ההגבלות על העסקים ותנאי האשפוז המגבילים של חולי הקורונה עדיין נשארו בתוקף במה שנקרא "חזרה לשגרה בצל הקורונה".

במצב זה, התקשורת מתגייסת להביא את הקולות "השקופים" של העסקים הקטנים, המאושפזים בבתי החולים, תושבי בני ברק, והרופאים שמתייחסים לקורונה כאל עוד וירוס רגיל, שלא גורם ליותר תמותה יחסית לשפעת.

כעת נותר לנו רק לחכות ולראות מה תהיה מדיניות הממשלה החדשה, שקמה בימים אלו בצל הקורונה.

העבודה נכתבה בחודשים אפריל – מאי 2020, תוך כדי משבר הקורונה, כך שחלק מהפרקים שהיו רלוונטיים באפריל, כבר לא תקפים למאי. החלטנו להשאיר את כל הפרקים כמו שהם, כפי שראינו אותם בחודש שעבר בזמן אמת.

ובנימה אישית: היה לנו מעניין לכתוב עבודה על אירוע מתמשך עכשווי, שאנחנו חלק ממנו והוא עדיין משפיע עלינו ברגע זה. אנו מקוות שהכתיבה על ההווה לא פגעה ביכולת הניתוח האובייקטיבית שלנו.

אופיר ומעיין.

תוצר סופי

בעבודה ראינו, שלתקשורת היה תפקיד מכריע בהעברת ההנחיות וההוראות שפרסם משרד הבריאות לכלל הציבור. התקשורת נתנה במה לנציגי משרד הבריאות והממשלה להסביר את חשיבות ההנחיות וקיומן במלואן. יחד עם זאת התקשורת ביקרה את פעולות הממשלה ובחירותיה בעניין המשך התנהלותה מול הירוס. יתרה מזאת, אנו נחשפים לביקורת תקשורתית שמופנית למשרדים נוספים בממשלה שהחלטותיהם הביאו להשלכות הכלכליות שנגזרו מהמאבק מול המחלה.

החלטנו לפרסם מאמר / פוסט בעיתון או ברשת חברתית, שייסקור את שני תפקידי התקשורת המרכזיים באירוע תקשורת ענק מימדים שכזה, כתוצר הסופי של העבודה.

המאמר:

למה התקשורת חשובה לנו, האזרחים, דווקא בעת קורונה?

בחמשת החודשים האחרונים, העולם כולו מתמודד מול וירוס חדש שתפס אותנו לא מוכנים. בכל מדינה המדיניות למניעת ההידבקות מהוירוס הייתה פרי בחירתה העצמאית של ממשלתה. הדבר שאפיין את כל מדינות העולם בעת החשש מהדבקה המונית, היה תפקיד התקשורת כשופר שמעביר הנחיות, הוראות, חוקים ודרכי התמודדות עם הוירוס.

בארץ, כל סוגי המדיה לקחו חלק בהסברה הממשלתית והעבירו אל הציבור את ההנחיות של משרד הבריאות. התקשורת היוותה במה ופלטפורמה לראש הממשלה וכן לשאר נציגי הממשלה, הכנסת ומשרד הבריאות הנוגעים בדבר, ולעיתים אף לאלו שאין זה מעניינם, לדבר באופן ישיר אל האומה. מבחינה זו, לתקשורת היה תפקיד משמעותי בבלימת התפשטות הוירוס. את משמעות תפקידה זה היה ניתן לראות דווקא בקרב אוכלוסיות שאינן נחשפות למדיות התקשורתיות או לעיתונות הכתובה הראשית והכללית. כך למשל, שיתוף הפעולה בשמירת ההנחיות, היה נמוך משמעותית בערים חרדיות, יחסית לרמת שיתוף הפעולה בישובים שנחשפו לאמצעי התקשורת הראשיים.

מצד שני, לאורך כל התקופה ובעיקר בזמן החזרה לשגרה, התקשורת ביקרה ועודנה מבקרת את התנהלות הממשלה ואת השלכות התנהלות זו. לדוגמא, אחת התוצאות המשמעותיות של הסגר הכללי, עליו החליטה הממשלה, היא משבר כלכלי חמור ביותר שהביא לקריסה של עסקים ולעלייה תלולה באחוז האבטלה, שכמוה המדינה לא ידעה מעולם. התקשורת חושפת את הסיפורים האישיים של הקורבנות הכלכליים ומבקרת את מדיניות הממשלה, שהובילה למשבר כלכלי קשה, כאשר אין לה פתרון יציאה ממשי ממנו.

את תפקידה ככלב השמירה של הדמוקרטיה מימשה התקשורת כאשר הביאה לידיעת הציבור את תכנית איכון הטלפונים והמעקבים של השב"כ אחרי אזרחים חולים, גם ללא צו בית משפט. פרסום תכנית זו הביא לסערה ציבורית ולמחאות, שגם התירוץ שזהו מהלך הכרחי בעת חירום זו, לא הצליח לשכנן. חדירה גסה כזאת לפרטיות פוגעת בזכויות האזרחים, שחשוב לשמור עליהן גם במצבים לא שגרתיים. יש מדינות רבות שהצליחו לבלום את התפשטות הנגיף גם ללא שימוש באמצעי זה.

כך או כך התקשורת ואמצעיה היו ועודם כלי משחק משמעותי במלחמה מול הקורונה. הם מהווים כלי משמעותי לשמירה על האזרחים גם מפני אויבים מחוץ וגם מפני החלטות אנטי-דמוקרטיות מבית. אין ספק שההתמודדות מול מגפה עולמית בעידן הניו מדיה שונה לאין שיעור מניסיונות העבר של האנושות והעולם בהתמודדות מול מגפות.

חשיבותה של התקשורת בעתות חירום ובכללן בהתנהלות מול מגפה היא מכרעת, ואת משמעותה במספרים נדע ונוקיר רק בעידן הפוסט קורונה.

ביבליוגרפיה

- תקנות לשעת חירום: הגבלות התנועה החדשות שכוללות צמצום יציאה מהבית. (19 מרץ 2020). אוצר מתוך <https://www.haaretz.co.il/health/corona/1.8692798>
- גורלי, מ'. (7 אפריל 2020). בג"ץ הכשיר הערב את הסגר על בני ברק: "חלום בלהות במדינה דמוקרטית". אוצר מתוך <https://www.calcalist.co.il/local/articles/0,7340,L-3806690,00.html>
- גלובס, א'. (2 אפריל 2020). עתירה לבג"ץ: לשלם דמי אבטלה גם לעצמאים ולבעלי שליטה שכירים. אוצר מתוך <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001324373>
- גלובס, א'. (14 אפריל 2020). פיצוי לאחר המשבר? יפצו פה גוויות ולא עסקים: ראשי ארגוני העצמאים יוצאים למתקפה. אוצר מתוך <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001325318>
- גלובס, ד'. (1 מאי 2020). מי בדיוק מסכן את הדמוקרטיה לטווח ארוך? אוצר מתוך <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001326924>
- גרינווד, ח'. (25 מרץ 2020). עקב ההנחיות החדשות - יש לסגור את בתי הכנסת. אוצר מתוך <https://www.israelhayom.co.il/article/745441>
- האגודה לזכויות האזרח בישראל. (אין תאריך). חופש העיסוק. אוצר מתוך <https://law.acri.org.il/he/category/civil-rights/civil-rights-more/freedom-of-occupation>
- הארץ, נ'. (31 מרץ 2020). אם שהיתה חשודה כנשאית קורונה הופרדה מהתינוקת שלה. אוצר מתוך <https://www.haaretz.co.il/family/.premium-1.8720262>
- הכנסת, א'. (6 באפריל 2020). פרוטוקול ועדת הקורונה: השלכות משבר הקורונה על ענפי התיירות, התעופה והחקלאות. אוצר מתוך <https://main.knesset.gov.il/Activity/committees/Pages/AllCommitteeProtocols.aspx?ItemID=2087308>
- הממשלה, א' ה'. (19 במאי 2020). תזכיר חוק הסמכת השב"כ. אוצר מתוך <https://main.knesset.gov.il/Activity/committees/Pages/AllCommitteeProtocols.aspx?ItemID=2087308>
- ויקיפדיה. (אין תאריך). מגפת הקורונה (2019–2020). אוצר מתוך [https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%9E%D7%92%D7%A4%D7%AA_%D7%94%D7%A7%D7%95%D7%A8%D7%95%D7%A0%D7%94_\(2019%E2%80%932020\)](https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%9E%D7%92%D7%A4%D7%AA_%D7%94%D7%A7%D7%95%D7%A8%D7%95%D7%A0%D7%94_(2019%E2%80%932020))
- ידיעות אחרונות, א'. (6 אפריל 2020). ממצאים מפתיעים מסין: האם מכונות הנשמה ותרופות לחולי קורונה - יעילות? אוצר מתוך <https://www.msn.com/he-il/health/medical/%D7%9E%D7%9E%D7%A6%D7%90%D7%99%D7%9D-%D7%9E%D7%A4%D7%AA%D7%99%D7%A2%D7%99%D7%9D-%D7%9E%D7%A1%D7%99%D7%9F-%D7%94%D7%90%D7%9D-%D7%9E%D7%9B%D7%95%D7%A0%D7%95%D7%AA-%D7%94%D7%A0%D7%A9%D7%9E%D7%94-%D7%95%D7%AA%D7%A8%D7%>
- כביר, ע'. (16 מרץ 2020). כיצד יפעל המעקב הדיגיטלי של השב"כ אחר אזרחי ישראל? אוצר מתוך <https://www.calcalist.co.il/internet/articles/0,7340,L-3801387,00.html>

כנסת, י'. (9 מרץ 1994). *חוק יסוד - חופש העיסוק*. אוחר מתוך
<https://m.knesset.gov.il/Activity/Legislation/Documents/yesod1.pdf>

מאקו, ח'. (23 3 2020). *פנייה לשר הבריאות: עצור את המעקב אחר חולי הקורונה*. אוחר מתוך פנייה לשר
הבריאות: עצור את המעקב אחר חולי הקורונה

ממשלת ישראל, מ'. (אין תאריך). *התו הסגול לקבלת קהל*. אוחר מתוך
[/https://govextra.gov.il/economy/tavsagol/tavsagol/reception/5](https://govextra.gov.il/economy/tavsagol/tavsagol/reception/5)

משרד הכלכלה. (אפריל 2020). *מענק סיוע לעצמאים*. אוחר מתוך
<https://www.sba.org.il/hb/AidPrograms/Pages/pr57.aspx>

שניידר, ט'. (31 מרץ 2020). *בקשה מועדת הקורונה: קיימו דיון בנושא שקיפות המידע*. אוחר מתוך
<https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001324053>

נספח 1 - חוק יסוד – חופש העיסוק

חוק-יסוד: חופש העיסוק¹

1.	עקרונות יסוד	זכויות היסוד של האדם בישראל מושתתות על ההכרה בערך האדם, בקדושת חייו ובהיותו בן-חורין, והן יכובדו ברוח העקרונות שבהכרזה על הקמת מדינת ישראל ² .
2.	מטרה	חוק-יסוד זה מטרתו להגן על חופש העיסוק כדי לעגן בחוק-יסוד את ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.
3.	חופש העיסוק	כל אזרח או תושב של המדינה זכאי לעסוק בכל עיסוק, מקצוע או משלח יד.
4.	פגיעה בחופש העיסוק	אין פוגעים בחופש העיסוק אלא בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, שנועד לתכלית ראויה, ובמידה שאינה עולה על הנדרש, או לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו.
5.	תחולה	כל רשות מרשויות השלטון חייבת לכבד את חופש העיסוק של כל אזרח או תושב.
6.	יציבות	אין בכוחן של תקנות שעת חירום לשנות חוק-יסוד זה, להפקיע זמנית את תוקפו או לקבוע בו תנאים.
7.	נוקשות	אין לשנות חוק-יסוד זה אלא בחוק-יסוד שנתקבל ברוב של חברי הכנסת ³ .

<https://www.sba.org.il/hb/AidPrograms/Pages/pr57.aspx>

מי זכאי למענק:

- עסק עם מחזור עסקאות שנתי של בין 18 אלף ₪ ל-20 מיליון ₪, כולל עמותות שמוגדרות "מוסד ציבורי זכאי".
- מחזור המכירות של העסק ירד במעל 25% בחודשים מרץ-אפריל 2020 לעומת החודשים המקבילים בשנת 2019.
- עסק שנפתח לפני ה-1.1.2020.
- עסק שלא דיווח על סגירה לפני ה-1.3.2020.

ניתן יהיה להגיש בקשות למענק דרך אתר רשות המסים החל מחודש מאי.

מענק סיוע ייעודי לעצמאים – פעימה שנייה

בהמשך לפעימה הראשונה ששולמה בחודש אפריל, יועבר מענק סיוע ייעודי לעצמאים (כולל שכירים בעלי שליטה) שהיקף פעילותם ירד בהיקף של 25% לפחות בחודשים מרץ-יוני.

סכום המענק:

- עצמאים אשר הכנסתם החודשית הממוצעת עד 40,000 ₪: 10,500 ₪ או 70% מההכנסה החודשית, הנמוך מביניהם.
- עצמאים אשר הכנסתם החודשית הממוצעת היא בין 40,000 ל-83,333 ₪: יקבלו בין 3,003 ל-10,500 ₪ לפי הנוסחה הבאה:
 $10,500 - [(40,000 - \text{הכנסה חודשית ממוצעת}) \times 17.3\%]$

נספח 3 - טיוטת חוק המעקבים

תזכיר חוק

א. שם החוק המוצע

תזכיר חוק הסמכת שירות הביטחון הכללי לסייע במאמץ הלאומי לצמצום התפשטות נגיף הקורונה החדש (הוראת שעה), התש"ף-2020.

ב. עיקרי החוק המוצע והצורך בו

נוכח מצב החירום השורר בישראל שבעטיו התקינה הממשלה שורה ארוכה של תקנות שעת חירום, לשם התמודדות עם הנסיבות הקיצוניות שנוצרו במדינה בשל המגפה העולמית של נגיף הקורונה החדש והמחייבות שימוש יוצא דופן באמצעים חריגים, הוסמך שירות הביטחון הכללי (להלן: "השירות") לסייע במאמץ הלאומי לצמצום התפשטות נגיף הקורונה החדש. זאת, ראשית, במסגרת תקנות שעת חירום שהותקנו על ידי הממשלה ביום 17.03.20, ובהמשך במסגרת החלטת ממשלה מס' 4950 מיום 31.03.20 (להלן: "החלטה 4950"), מכוח הוראת סעיף 7(ב)(6) לחוק שירות הביטחון הכללי, התשס"ב-2002 (להלן: "חוק השב"כ"), ובאישור ועדת הכנסת לענייני השירות.

במסגרת הסמכה זו, הוסמך השירות לסייע למשרד הבריאות באמצעות זיהוי נתוני מיקום ונתיבי תנועות של חולה בתקופה של 14 ימים שקדמו לאבחון וזיהוי מי שבאו עמו במגע לאורך תקופת הדגירה של המחלה, לטובת איתור מי שהיה עלול להידבק ממנו, ובאמצעות העברת פרטי המידע הדרושים בעניין למשרד הבריאות, על מנת שזה יוכל לתת הנחיות לחולים, לאנשים שבאו במגע קרוב עמם ולציבור הרחב.

כנגד הסמכה זו הוגשו מספר עתירות לבג"ץ (בג"ץ 2190/20 עו"ד בן מאיר נ' ראש הממשלה, בג"ץ 2135/20 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' ראש הממשלה, בג"ץ 2141/20 עדאלה המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל נ' ראש הממשלה, בג"ץ 2187/20 ארגון העיתונאים בישראל נ' ראש הממשלה).

לנוכח מצב החירום המתמשך השורר בישראל ולאור הצורך הקיים בהמשך ההתמודדות עם הנסיבות שנוצרו במדינה בשל המגיפה העולמית של נגיף הקורונה החדש, נבחנה האפשרות להמשיך ולהסתייע בשירות כאמור, והוחלט כי יש לכך הצדקה. זאת, בין היתר, על יסוד המלצת צוות שרים שהוקם מכוח החלטה 4950, אשר נדרש לבחון את האפקטיביות של הסתייעות בשירות לפי החלטה זו, ובמידת הצורך להציע חלופות והמלצות לשינויים בהחלטה האמורה, ומצא כי לעת הזו לא קיימת חלופה אחרת; וכן בשים לב לצורך בהמשך צמצום התפשטות המגיפה והאטת קצב התפשטותה, ככל הניתן, באמצעות איתור במהירות של כל מי שנחשפו לחולה, ובפרט לאור הצורך במניעת התפשטות מחדש של המחלה לאחר הסרת מגבלות התנועה הגורפות, פתיחתו של המשק באופן הדרגתי וחזרת מיליוני אזרחים לחיי שגרה.

יצוין, כי הצורך בהמשך הסתייעות בשירות התבסס במידה רבה על חוות הדעת האפידמיולוגית של ראש שירותי בריאות הציבור במשרד הבריאות מיום 25.4.20, ממנה עלה כי הסיוע שניתן על ידי השירות בביצוע חקירה אפידמיולוגית באמצעות איתור אנשים שבאו במגע קרוב עם חולים הינו נחוץ והכרחי גם בעת הנוכחית, וזאת על

מנת להמשיך ולצמצם, ככל הניתן, את התפשטות המחלה. הודגש בה, ודבר זה עדיין תקף בהתאם לחוות דעת אפידמיולוגית של סגן ראש שירותי בריאות הציבור מיום 18.05.20, כי קיימת חשיבות בהמשך ההסתייעות בשירות גם ובעיקר כאשר מוסרות באופן מדורג מגבלות הפעילות והתנועה שהוטלו על הציבור, באופן שמחזק את הצורך באיתור מהיר של האנשים שצריכים לשהות בבידוד.

עוד יצוין, כי למהירות התגובה במקרה של איתור חולה חדש, יש חשיבות מרכזית וקריטית לבלימת התפרצות של מחלה מידבקת: כאשר אדם נדבק בנגיף הקורונה חולפים בממוצע כ- 3-4 ימים עד שהוא מתחיל להיות מידבק, ורק לאחר כ- 5-6 ימים בממוצע מתחיל האדם לחוש בתסמינים הראשונים, וחלק מהחולים אינו חש בתסמינים כלל. גם במצב זה עשוי החולה להדביק אחרים וזאת במשך תקופה של עד 14 ימים. לכן, יש חשיבות עצומה לקיצור מירבי של הזמן המכונה "זמן סגירת מעגל": הזמן בין פנייה של אדם להיבדק וקבלת תוצאה חיובית בבדיקה, ועד מסירת הודעה למירב האנשים שהיו במגע קרוב איתור ב-14 הימים האחרונים (להלן: "מעגלים"), עם הנחיה לכניסה מיידית לבידוד אישי.

קיצור הזמן מאפשר בידוד המגעים בטרם החלו להדביק את הסובבים אותם, ובכך מצומצם פוטנציאל ההדבקה של כל אחד מהם. זמן היעד המיטבי והריאלי ל"סגירת מעגל" יעילה, הוא כ-24 שעות.

תהליך החקירה האפידמיולוגית של חולה מתחיל כאשר מתקבלת תוצאה חיובית לנגיף. במקביל למסירת התוצאה לחולה מועבר המידע גם לשירותי בריאות הציבור במשרד הבריאות, ומופנה לאחות לשם ביצוע חקירה אפידמיולוגית אנושית מול החולה ומשפחתו. חקירה זו כוללת שיחה ממושכת עם החולה, תחקור פעולותיו ב-14 הימים שקדמו לאבחון, תיעוד פרטי המקומות והאנשים המוכרים לו שאליהם נחשף, קביעה אילו מבין האנשים צריכים להיכנס לבידוד (והודעה אישית לאותם אנשים), וקביעה אילו מבין המקומות בהם שהה יפורסמו לציבור. תהליך זה נמשך בממוצע 36 שעות – שהן זמן ארוך מדי במגיפה מסוג זה. לכן, במקביל, מעביר משרד הבריאות את הפרטים הדרושים לבדיקת השירות, ומקבל בתוך מספר שעות בחזרה רשימה של מי שבאו עימם במגע קרוב, לפי ההגדרות שנקבעו, ומועדי החשיפה. אותם מגעים מקבלים הודעה אוטומטית (במסרון או בהודעה מוקלטת) ובה דרישה להיכנס לבידוד ולדווח על כך, וכל זאת בתוך כ- 18-24 שעות, זמן רב פחות מאשר הזמן הנדרש להשלמת חקירה אפידמיולוגית אנושית. מניתוח הנתונים שבידי משרד הבריאות עולה באופן עקבי כי הסיוע שניתן מהשירות הועיל באיתור מוקדם ומהיר של האנשים שבאו במגע עם חולים ובכך יש תרומה של ממש לצמצום התפשטות המגיפה, יחד עם צעדי הגבלות התנועה והריחוק החברתי.

אף כי בתחילה פנתה המדינה לאפיק סיוע זה ככלי להתמודדות עם מספרים גדולים של חולים בכל יום, עמדתו המקצועית של משרד הבריאות היא כי קיימת חשיבות בהמשך ההסתייעות בשירות גם עתה, כאשר האיום עדיין מרחף, והעולם טרם התגבר על המגיפה, אך בישראל מוסרות באופן מדורג מגבלות הפעילות והתנועה שהוטלו על הציבור.

הסרת המגבלות תגדיל באופן משמעותי את מספר המגעים האפשריים של כל מי שאובחן כחולה בהמשך, ובמיוחד את מספר המגעים שאינם בני משפחה קרובים. דווקא בעת החזרה לפעילות עולה החשיבות והחיוניות של ביצוע חקירה מהירה מאד, שתאתר את מירב המגעים הרלוונטיים של חולה מאומת מוקדם ככל שניתן, ובאופן מדויק ככל שניתן. חזרה לשגרה, שכביכול מסמנת רגיעה במגיפה, מחזקת דווקא את הצורך באיתור מהיר של האנשים שנחשפו לחולה, ומעצימה את הקושי הממשי שיהיה לאתרם ולהגיע אליהם, בחקירה

אפידמיולוגית בכלים האנושיים. בהיבט זה, עולה מחוות הדעת שהזכרו לעיל כי התהליך שהחל לפתיחת המשק טומן בחובו סיכון רב מהבחינה הבריאותית והאפידמיולוגית, ולכן נעשה בהדרגתיות ובזהירות, וחיוב להיות מלווה בכלי משלים של חקירות אפידמיולוגיות מהירות ומדויקות. צפוי כי תהליך זה יבוצע בגלים של הידוק ושחרור המשק, בהתאמה לשינוי בקצב התחלואה וכמות החולים. בהתאם, עומדים משרד הבריאות וצוות השרים שמונה על ידי הממשלה כאמור לעיל על החשיבות בהמשך הסתייעות בשירות גם במהלכו של תהליך זה, בשל החשש הממשי הקיים, גם בעת הזו, להתפשטות חוזרת, רחבת היקף, של הנגיף והמגיפה, אם לא יאותרו במהירות מספקת האנשים שנחשפו לחולה.

בד בבד, ניתן ביום 26.04.20 פסק דינו של בית המשפט העליון בעתירות שתקפו את הסמכת השירות מכוח החלטה 4950. במסגרת פסק הדין קבע בית המשפט העליון, בין היתר, כי בניסיונות החריגות והייחודיות שנוצרו, ובמיוחד בהינתן סד הזמנים שהוכתב נוכח התפשטותו המהירה של נגיף הקורונה, ההחלטה לפעול באמצעות סעיף 7(ב)(6) לחוק השב"כ נעשתה בסמכות. עם זאת, בשל מימד הזמן המהווה כאמור רכיב משמעותי במסגרת האפשרות להרחיב את תפקידי השירות באמצעות סעיף 7(ב)(6), ובשל היותו של ההסדר הקבוע בהחלטת ההסמכה הסדר ראשוני במהותו, נקבע בפסק הדין כי אין מנוס מן המסקנה כי ככל שתדרש המשך מעורבות השירות לצורך בלימת המגיפה גם מעבר לתום תוקפה של החלטת ההסמכה ביום 30.04.2020, על הממשלה לפעול לעיגון הבסיס למעורבות כזו בחקיקה ראשית על מנת לאפשר השתתפותם של חברי הכנסת מכלל סיעות הבית בהכרעות הנוגעות לסוגיה חשובה זו. עוד ציין בית המשפט, כי חקיקה כזו, מן הראוי כי תהיה זמנית במהותה ותיחקק כהוראת שעה. בהתאם, נקבע בפסק הדין כי החל מיום 30.04.2020, לא ניתן יהיה להסמך את השירות לסייע בהתמודדות עם התפרצות נגיף הקורונה החדש באמצעות המנגנון הקבוע בסעיף 7(ב)(6) לחוק השב"כ, וכי ככל שמבקשת המדינה להמשיך ולהסתייע באמצעים המצויים בידי השירות, עליה לפעול לצורך עיגון הסמכה כזו בחקיקה ראשית. עוד נקבע בפסק הדין, כי ככל שיותנע הליך חקיקה כאמור יש לאפשר לכנסת להניע את מהלך החקיקה בהליך שראוי כי יהיה מזורז אך לא חפוז, אשר במסגרתו תתקבלנה הערות הציבור, ויתקיימו דיונים מתאימים, וכי לשם כך ניתן יהיה להאריך את תוקפה של החלטת ההסמכה לפרק זמן קצר נוסף שלא יעלה על שבועות ספורים על מנת לאפשר את השלמתו של הליך זה.

בהמשך לקביעות פסק הדין בנוגע לצורך בעיגון הסמכת השירות בחקיקה ראשית, ולאחר בחינה ושקילה, הגיעה הממשלה למסקנה כי אכן נדרש המשך הסתייעות בשירות וכי יש לפעול להסמכת השירות במסגרת הליך חקיקה ראשית, תוך שנקבע כי במקביל תיבחן האפשרות להסתייע בחלופות אחרות. בהתאם לכך, האריכה הממשלה את הסמכת השירות מכוח החלטה 4950, באישור ועדת הכנסת לענייני השירות, למשך שלושה שבועות נוספים, עד לתאריך 26.05.2020 (החלטה ממשלה מס' 5051 מיום 05.05.2020).

בהתאם לאמור, בתזכיר חוק זה, מוצע לעגן בחקיקה ראשית בהוראת שעה את הסמכת השירות לסייע במאמץ הלאומי לצמצום התפשטות נגיף הקורונה החדש. תזכיר החוק מציע לקבוע את התנאים להפעלת סמכות השירות ואת הפעולות הקונקרטיות שהשירות יוסמך לבצע בהתקיימם. בתוך כך, תנאי להפעלת הסמכויות שיוקנו לשירות מכוח חוק זה הוא הכרזה של הממשלה שלפיה הממשלה שוכנעה כי בשל חשש ממשי להתפשטות רחבת – היקף של המחלה ובהעדר חלופה מתאימה ביחס לסיכון לציבור מהמחלה, קיים צורך ממשי בהסתייעות בשירות לפי חוק זה.

כפי שפורט בהרחבה לעיל, עמדת הממשלה היא כי קיים צורך ממשי כאמור להמשך הסתייעות בשירות וזאת נוכח חשש ממשי לחזרה של התפשטות רחבת היקף של הנגיף והמגיפה, לנוכח הצעדים לפתיחת המשק, לרבות מקומות ציבוריים הומי אדם, צעדים שיחייבו איתור במהירות מספקת את מירב האנשים שנחשפו לחולה על מנת לצמצם את התפשטות המגיפה. לכן, מוצע לקבוע כי יראו ביום תחילתו של החוק כאילו ניתנה בו הכרזה כאמור, ואולם, ככל שבמהלך תקופת ההכרזה תמצא הממשלה כי נסיבות אלו אינן מתקיימות עוד, ההכרזה תבוטל על-ידיה לאלתר והסמכויות האמורות בחוק זה לא יופעלו עוד. לאחר ביטול ההכרזה, תהיה הממשלה רשאית לשוב לחדשה, ככל שישוּבו ויתקיימו הנסיבות המצדיקות זאת.

עוד מוצע לקבוע במסגרת תזכיר החוק סייגים שונים להסמכת השירות ומגבלות מחמירות לשמירה, העברה ושימוש במידע לפי החוק, והכל במטרה לצמצם ככל הניתן את הפגיעה בזכות הפרטיות. כמו כן, תזכיר החוק עומד על כך שקיימת חשיבות רבה לבחינת הצורך בהמשך הסתייעות בשירות, והעדרן של חלופות מתאימות, ולפיכך, מוצע לקבוע כי הממשלה תמנה צוות שרים שיהיה אמוּן על המשך בחינה זו. כמו כן, נוכח רגישות ההסמכה והחריגות הרבה הכרוכה בהפעלת השירות לצורך האמור, מוצע כי החוק יחוקק כהוראת שעה למשך תקופה של שלושה חודשים, אשר ניתן יהיה להאריכה לתקופה נוספת אחת שלא תעלה על שלושה חודשים.

סעיף 1

מוצע להגדיר באופן מפורש וממצה את סוגי המידע שהשירות יהיה מוסמך לעבד לצורך מילוי תפקידו לפי חוק זה. בהתאם להגדרה המוצעת, מידע זה יכונה "מידע טכנולוגי" והוא יכלול נתוני זיהוי, נתוני מיקום ונתוני התקשרויות בלבד, כהגדרתם בתזכיר. כמו כן, ולו למען הסר ספק, מוצע להבהיר, כי מידע זה אינו כולל תוכנה של שיחה.

כמו כן, מוצע להגדיר באופן מפורש וממצה את פרטי המידע שיעביר השירות למשרד הבריאות במסגרת פעולות הסיוע.

עוד מוצע לכלול במסגרת סעיף זה הגדרת "חולה" שביחס אליו תועבר פנייה ממשרד הבריאות לשירות, באופן שיבטיח כי פעולות הסיוע יופעלו רק ביחס לחולה עם ממצא מעבדתי חיובי לנגיף הקורונה החדש. עוד מוצע לקבוע הגדרה של "מגע קרוב עם חולה" – אשר ביחס אליו מועברים פרטי המידע שייקבעו מהשירות למשרד הבריאות, כך שיהא מדובר במגע העלול להביא להדבקה בהלימה ככל הניתן להנחיות הקליניות של משרד הבריאות הרלוונטיות לאותה העת, בהתייחס בין היתר למרחק מהחולה ולזמן החשיפה אליו.

סעיף 2

כאמור, בשים לב לחריגות הכרוכה בהסמכת השירות לביצוע פעולות החורגות מייעודו ותפקידיו לפי חוק השב"כ ובהסתייעות בו לצורך צמצום התפשטות המחלה, מוצע לקבוע מנגנון שלפיו הפעלת הסמכויות שיוקנו לשירות בחוק תהיה כפופה להכרזת הממשלה. בהתאם לכך, רק בהתקיים נסיבות של חשש ממשי להתפשטות רחבת-היקף של המחלה ובהעדר חלופה מתאימה להסתייעות בשירות לצמצום הסיכון לציבור, אשר בגינם יתקיים צורך מידי וממשי לסייע למשרד הבריאות בביצוע חקירה אפידמיולוגית, ניתן יהיה להסמיך את השירות לבצע פעולות סיוע כאמור בתזכיר חוק זה. עוד מוצע להגדיר במפורש את התכלית שלשמה ניתן יהיה להסתייע בשירות כאמור והיא זיהוי מיקומו של חולה במהלך תקופה בת 14 יום קודם למועד אבחון כחולה במחלת הקורונה וזיהוי אנשים שבאו עמו במגע קרוב בתקופה זו, וזאת לשם איתורם של מי שעלולים היו להידבק מן החולה.

עוד מוצע לקבוע, כי לא תכריז הממשלה על הסמכת השירות לשוב ולהפעיל את הסמכויות המוקנות בחוק זה, אלא לאחר שהונחה בפנייה המלצת צוות השרים כמפורט בסעיף 14. הכרזה זו תכנס לתוקף עם פרסומה ברשומות, וכאמור, בהתאם למוצע בסעיף 24(א), בכניסתו לתוקף של חוק זה יראו כהכרזה לפי סעיף זה. עוד מוצע לקבוע, כי ההכרזה תונח על שולחנה של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, סמוך ככל האפשר, לאחר שהחליטה עליה הממשלה. לצד כלל האמור, מוצע לקבוע כי מקום בו מצאה הממשלה כי הנסיבות המפורטות בסעיף זה אינן מתקיימות עוד, תבטל את ההכרזה שניתנה, וכי ביטול ההכרזה יכנס לתוקף באופן מיידי.

סעיף 3

במהלך תקופת תוקפה של ההכרזה כאמור, השירות יוסמך לסייע למשרד הבריאות בביצוע חקירה אפידמיולוגית כמפורט בסעיף 2, באמצעות ביצוע פעולות סיוע קונקרטיות.

פעולות הסיוע כוללות: בשלב ראשון, קבלת בקשה לסייע ממשרד הבריאות. נוכח העובדה שמדובר בבקשת סיוע הכוללת פרטיו האישיים של חולה, אשר ביחס אליו מתבצעת הבדיקה לאיתור מיקומיו ואיתור אנשים שבאו עמו במגע, מוצע להגדיר בחוק את פרטי המידע הקונקרטיים שמשרד הבריאות יעביר לשירות במסגרת פנייה לבקשת הסיוע, כך שיכללו רק את פרטי המידע הנחוצים לצורך ביצוע פעולות הסיוע. בשלב שני, השירות יעבד מידע טכנולוגי, כהגדרתו בסעיף 1, המצוי בידיו לפי כל דין, אודות החולה ואודות אנשים שבאו עמו במגע קרוב, וזאת לצורך איתור פרטי המידע הדרושים למשרד הבריאות, כהגדרתם בסעיף 1 לחוק זה. בשלב שלישי, השירות יעביר למשרד הבריאות את פרטי המידע הדרושים כהגדרתם בסעיף 1. יובהר, כי המידע הטכנולוגי האמור הוא מידע המצוי בידי השירות לפי כל דין, וכי אותו בלבד מוסמך השירות לעבד במסגרת פעולות הסיוע, וזאת גם בכפוף לכלל ההגבלות המפורטות בחוק לעניין השימוש במידע והעברתו. משכך, אין במוצע כדי להסמיק את השירות לקבל או לאסוף כל מידע אחר או נוסף לזה שכבר מתקבל או נאסף בידיו לפי כל דין.

בנוסף, על מנת לצמצם, ככל הניתן, את הפגיעה בפרטיות, מוצע לקבוע כי פעולות הסיוע יבוצעו באופן ממוכן ככל האפשר, הן במסגרת עיבוד המידע המבוצע בשירות והן במסגרת העברת פרטי המידע הדרושים במענה מהשירות למשרד הבריאות.

סעיף 4

נוכח הרגישות המלווה את פעולות הסיוע המבוצעות ע"י השירות ובמטרה לצמצם את הפגיעה בפרטיות, מוצע לקבוע כי פעולות הסיוע של השירות יתבצעו על פי פניה מטעם נציג משרד הבריאות או גורם שיוסמך לכך במשרד הבריאות.

כן מוצע לקבוע את הגורמים המוסמכים בשירות לקבלת פנייה כאמור ממשרד הבריאות אשר יוסמכו על ידי ראש אגף בשירות או מי שראש אגף בשירות הסמיכו לכך.

בנוסף, מוצע לקבוע במסגרת סעיף זה את הפרטים שיכללו במסגרת הבקשה לסייע שתועבר ממשרד הבריאות לשירות וכן מוצע כי לצורך שקיפות מול החולה, משרד הבריאות ישלח לחולה הודעה על כך שנערכת בעניינו

בדיקה באמצעים טכנולוגיים בשירות, וזאת בסמוך להעברת פרטיו לבדיקה כאמור בשירות.

סעיף 5

נוכח הרגישות המלווה את פעולות הסיוע ובמטרה לצמצם ככל הניתן את הפגיעה בפרטיות, מוצע לקבוע כי במענה לבקשת הסיוע, יעביר בעל תפקיד בשירות אשר הוסמך לעסוק בפעולות הסיוע לפי חוק זה, את פרטי המידע הדרושים, כהגדרתם בחוק, לגורם במשרד הבריאות שהוסמך לפי חוק זה לקבלם.

עוד מוצע לקבוע, כי רק פרטי המידע הדרושים יועברו אודות החולה ואודות נוספים שבאו עמו במגע קרוב, מהגורם המוסמך לעניין בשירות לגורם המוסמך לעניין במשרד הבריאות.

סעיף 6

במטרה להגן ככל הניתן על פרטיות הציבור ולמנוע חשיפה של מידע פרטי/אישי המתקבל במסגרת פעולות הסיוע בפני מי שאינו מורשה לכך בשירות, מוצע לקבוע כי פרטי הפנייה לבקשת הסיוע העוברת ממשרד הבריאות לשירות ופרטי המידע הדרושים העוברים מהשירות למשרד הבריאות כמענה לפנייה לבקשת הסיוע, יישמרו בשירות במחשבי השירות בלבד, ובנפרד מכל מידע אחר המצוי ברשות השירות לפי כל דין.

כמו כן, על מנת לצמצם ככל הניתן את הפגיעה בפרטיות, השירות ישמור את פרטי הפנייה לבקשת הסיוע ואת פרטי המידע הדרושים לתקופה קצובה של 14 ימים בלבד מיום העברת פרטי המידע הדרושים, וזאת על מנת לאפשר ביצוע בדיקות חוזרות וברורים הנוגעים לפעולות הסיוע, ככל שאלו ידרשו על ידי משרד הבריאות לאורך תקופת הבידוד המחויבת לפי דין. בתום התקופה מידע זה יימחק.

סעיף 7

מוצע לקבוע, כי השירות יעשה שימוש בפרטי הפניה לבקשת הסיוע ובפרטי המידע הדרושים רק לתכלית האמורה בחוק זה. כמו כן, נוכח רגישות המידע ובמטרה לצמצם, ככל הניתן, את הפגיעה בפרטיות, מוצע לקבוע כי רק בעלי תפקידים בשירות שיוסמכו לכך יהיו רשאים לעבד את המידע, לצפות ולעשות בו שימוש לתכלית האמורה. כמו כן, בעלי תפקידים אלו יחתמו על התחייבות לשמירה על סודיות, במסגרתה תובהר להם המשמעות הפלילית של שימוש במידע בניגוד לחוק זה.

כמו כן, לצורך בקרה פנימית של השירות על ביצוע פעולות הסיוע על ידי בעלי התפקידים המוסמכים בשירות, מוצע לקבוע כי פעולות שיעשו על ידי בעלי התפקידים אלו במסגרת חוק זה יתועדו באופן ממוחשב במערכות השירות.

סעיף 8

נוכח הרגישות הקיימת בביצוע פעולות הסיוע, מוצע לקבוע כי דרכי עבודת השירות יקבעו בנוהל של השירות שיאושר על ידי היועץ המשפטי לממשלה. יובהר, כי לצורך מניעת חשיפת שיטות ודרכי פעולה של השירות, נוהל זה, בדומה לנהלים אחרים של השירות לפי חוק השב"כ ולהוראת סעיף 19 לחוק השב"כ, הוא חסוי וגילוי או פרסומו אסור, כמפורט בסעיף 23 לחוק זה.

סעיף 9 וסעיף 10

מוצע לקבוע מגבלות לעניין תקופת השמירה של פרטי המידע הדרושים במשרד הבריאות ומחיקתם, תוך מתן אפשרות למשרד הבריאות לשמור פרטי מידע אלו לפרק זמן של 60 ימים לצורך תחקיר פנימי. עוד מוצע לקבוע, מגבלות לעניין אופן שמירת המידע במשרד הבריאות באופן שיבטיח את סודיות וחסינויות נתוני הזיהוי של החולים או של מי שבאו במגע קרוב עמם.

כמו כן, נוכח רגישות המידע ובמטרה לצמצם, ככל הניתן, את הפגיעה בפרטיות, מוצע לקבוע כי רק בעלי תפקידים במשרד הבריאות שיוסמכו לכך יהיו רשאים לעיין בפרטי המידע הדרושים. כמו כן, בעלי תפקידים אלו יחתמו על התחייבות לשמירה על סודיות, במסגרתה תובהר להם המשמעות הפלילית של שימוש במידע בניגוד לחוק זה. בנוסף, ועל מנת לשמור על פרטיות החולים, מוצע לקבוע במסגרת החוק כי הודעת משרד הבריאות לאדם שפרטיו התקבלו מהשירות, על כך שהיה במגע קרוב עם חולה, לא תכלול פרטים מזוהים על אודות החולה. כמו כן, הודעה זו תכלול מידע לעניין בירור המידע ולבחניה חוזרת של הנתונים שעל בסיסם התקבלה הודעה כאמור.

סעיף 11

נוכח רגישות המידע הכלול במסגרת פעולות הסיוע, מוצע לקבוע שמשרד הבריאות יקבע בנוהל שיאושר על ידי היועץ המשפטי לממשלה הוראות לעניין הבקשה, אופן השימוש במידע, החזקתו ומחיקתו. נוהל זה יפורסם באתר האינטרנט של משרד הבריאות.

בעניין זה יצוין כי העברת פרטי החולים לבדיקה בשירות, נעשית משיקולים בריאותיים - אפידמיולוגיים. עם זאת, בפסיקתו, התייחס בית המשפט העליון בין היתר לסוגיית החיסיון העיתונאי, והחשש לחשיפת מקורות ולאפקט מצנן על מקורות עיתונאיים, במסגרת הכרעה בטענות שהועלו בבג"ץ 2187/20. לפי הכרעת בית המשפט, משרד הבריאות יקבל רשימת עיתונאים המחזיקים בתעודת עיתונאי, ואם עיתונאי יאובחן כחולה בנגיף הוא יתבקש להסכים להעברת פרטיו לשירות, ואלה לא יועברו אוטומטית (כפי שנעשה ביחס לחולים אחרים). עוד נקבע כי ככל שהעיתונאי יסרב, תינתן לו שהות בת 24 שעות לפנות לבית המשפט ולקבל צו מניעה בנושא, ובד בבד תיערך לו חקירה אפידמיולוגית אנושית, במסגרתה יתבקש לחתום על הצהרה לפיה הוא מתחייב ליידיע בעצמו את מקורותיו העיתונאיים, ככל שבא עמם במגע ב-14 הימים שקדמו לאבחון. יוער, כי פסיקת בית המשפט העליון בעניין זה מיושמת עתה בכך שמשרד הבריאות קיבל לידי רשימת עיתונאים מלשכת העיתונות הממשלתית, ופרטיו של עיתונאי שחלה לא נשלחים באופן אוטומטי לבדיקה בשירות, תוך שבמקביל מבוצעת לו חקירה אפידמיולוגית אנושית, כמקובל. לאור פסיקת בית המשפט העליון, נשקל הצורך לקבוע כללים בעניין זה באופן מפורש בתזכיר החוק, בין באימוץ ההסדר שבפסיקה (הסדר המצריך פירוט רב ביחס למנגנון הפניה לבית המשפט, הערכאה המוסמכת ועוד), ובין בקביעת הסדר חלופי. לאחר בחינה כאמור, בשם לב לכך שהחיסיון העיתונאי הוא יציר הפסיקה שאינו מעוגן בחקיקה בישראל, ושככלל אין הוא רלוונטי להליכים רפואיים אלא להליכים משפטיים בכלל ולחקירות פליליות בפרט, וכן בהינתן שמדובר בחוק שהוא הוראת שעה זמנית וחריגה, נמצא כי אין מקום לעגן בתזכיר זה התייחסות מפורשת לחיסיון העיתונאי דווקא. עם זאת, מובן כי אין בכך לגרוע מן הצורך להמשיך ביישום פסק הדין בעניין זה, כפי שהוא כבר מיושם כאמור, וניתן יהיה לקבוע את ההוראות הנדרשות להמשך יישומו בנוהל שייקבע מכוח סעיף 11 לחוק המוצע, וממילא, אין בכך כדי לגרוע מן העובדה שמתן הסמכות לשירות לסייע למשרד הבריאות מותרת בידי משרד הבריאות מרווח שיקול דעת, הכפוף לכל

כללי המשפט המינהלי, שלא להעביר פרטי חולים מסויימים לבדיקה בשירות, מסיבות ענייניות, ובכלל זה אפידמיולוגיות או משפטיות.

סעיף 12

מוצע לקבוע מגבלות מחמירות על העברת מידע לפי חוק זה. בהתאם למוצע, השירות לא יהיה מוסמך להעביר כל מידע שנתקבל או נוצר לפי חוק זה, למעט את שהוסמך להעביר במפורש אל משרד הבריאות ואליו בלבד. כמו כן, משרד הבריאות לא יעביר את פרטי המידע הדרושים, למעט העברת מידע על כך שאדם נכלל ברשימת החייבים בבידוד לפי כל דין. כמו כן, מוצע לקבוע הוראה לעניין סודיות וחסיון המידע שהתקבל לפי חוק זה, למעט מידע על כך שאדם נכלל ברשימת החייבים בבידוד, לרבות בהליך משפטי ובכלל זה חקירה על פי דין, וכן כי מידע זה לא יתקבל כראיה בבית משפט. רשימת החייבים בבידוד מכילה מידע ממקורות שונים, ולא רק מידע שהגיע מהשירות, והשימוש בה נעשה על ידי משרד הבריאות לתכליות מותרות, ובהתאם לדין. משכך, לא נמצא מקום להחיל על מידע על כך שאדם נכלל ברשימה את ההוראות האמורות. יובהר, כי על מידע זה חלות הוראות סודיות והגבלת העברה לפי כל דין, ובפרט לפי חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א – 1981.

סעיף 13

השירות כאמור בסעיף 3 מוסמך לבצע את פעולות הסיוע בלבד. עם זאת ולמען הסר ספק מוצע לקבוע מספר סייגים והבהרות לעניין זה. האחד, השירות לא יעמוד בקשר ישיר כלשהו עם חולה או אנשים שבאו עמו במגע קרוב. השני, השירות לא יעסוק בפעילות פיקוח ואכיפה על הפרת חובת בידוד, וממילא אין בחוק זה כדי להסמיך את השירות לסייע בפעילות פיקוח ואכיפה כאמור.

סעיף 14

נוכח רגישות ההסמכה, מוצע לקבוע כי לצורך בחינת הצורך בהסתייעות בשירות לפי חוק זה, הממשלה תמנה צוות שרים אשר יבחן באופן רציף את הצורך בהמשך הסתייעות בשירות בשים לב למצב התחלואה במדינה, תרומת פעולות הסיוע לצמצום התפשטות המחלה, קיומן של חלופות להסתייעות כאמור ולפגיעה בזכות לפרטיות. הצוות ידווח לממשלה בעניין אחת לחודש, וכזכור, כאמור בסעיף 2 לתזכיר, הכרזת הממשלה כי נדרש חידוש הפעלת סמכויות השירות לפי חוק זה, מותנית בהמלצתו של צוות השרים בעניין.

סעיפים 15-18

נוכח חריגות הסמכת השירות בנושא, וכן לנוכח רגישות המידע ולצורך פיקוח ובקרה אפקטיבית של הממשלה והכנסת, מוצע לקבוע מנגנון דיווח עתי ובלוחות זמנים קצרים הן של השירות והן של משרד הבריאות. הדיווח יימסר הן לוועדת הכנסת לענייני השירות והן ליועץ המשפטי לממשלה.

סעיף 19

נוכח רגישות המידע בהיבטי הגנה על הפרטיות והחומרה היתרה שיש בהפרת הוראות חוק זה, מוצע לקבוע כי שימוש במידע שלא לתכלית הקבועה בחוק זה, מהווה עבירה פלילית אשר עונש מאסר בצידה.

סעיף 20

מוצע לקבוע כי במילוי תפקידו של השירות לפי חוק זה, יחולו על השירות ועל עובדיו הוראות חוק שב"כ. כמו כן, מוצע להבהיר כי אין בחוק זה כדי לגרוע מאחריותו או מסמכותו של כל גוף אחר לפי כל דין.

סעיף 24

בהמשך למנגנון ההכרזה שנקבע בסעיף 2, ולאור הצורך הנוכחי בביצוע פעולות הסיוע על ידי השירות, מוצע לקבוע כי ביום תחילתו של חוק זה, יראו כאילו ניתנה הכרזה כאמור. לאור הצורך לשמור את פרטי הפניה לבקשת הסיוע ופרטי המידע הדרושים כמפורט בסעיף 6, ומאחר שחוק זה מסמיך את השירות להמשיך ולבצע את פעולות הסיוע באופן רציף מאז החלטה 4950, כפי שהוארכה מעת לעת, ומאחר שתכלית שמירת המידע לפי חוק זה זהה לזו שבהחלטת ממשלה 4950, מוצע לקבוע כי הוראות לעניין שמירה ומחיקת מידע כאמור יחולו גם על מידע שהתקבל, נאסף, נשמר או עובד לפי החלטת ממשלה מס' 4950, וכן לפי החלטות הממשלה שהאריכו את תוקפה של החלטה זו.

סעיף 25

נוכח רגישות ההסמכה מוצע להגביל את ההסמכה לתקופה קצרה של 3 חודשים. ככל שהדבר יהיה נחוץ נוכח רמת התחלואה והעדרן של חלופות מתאימות, הכנסת תהיה רשאית להאריך את תוקפו של חוק זה לתקופה נוספת אחת שלא תעלה על 3 חודשים, לאחר שביקשה זאת הממשלה ועל בסיס המלצת ועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

ג. השפעת החוק המוצע על החוק הקיים:

לא רלוונטי

ד. השפעת החוק המוצע על תקציב המדינה וההיבט המינהלי:

לא רלוונטי.

תזכיר חוק הסמכת שירות הביטחון הכללי לסייע במאמץ הלאומי לצמצום התפשטות נגיף הקורונה החדש (הוראת שעה), התש"ף-2020

הגדרות 1. בחוק זה -

"ועדת הכנסת לענייני השירות" – ועדת המשנה למודיעין ולשירותים חשאיים של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת;

"חולה" – חולה עם ממצא מעבדתי חיובי לנגיף הקורונה החדש;

"מגע קרוב עם חולה" – מגע העלול להביא להדבקה במחלה, בהלימה, ככל הניתן, להנחיות הקליניות של נציג משרד הבריאות, בהתייחס בין היתר למרחק מהחולה ולזמן החשיפה אליו, כפי שיתעדכנו מעת לעת ויעוגנו בנוהל שיקבע משרד הבריאות לפי סעיף 11;

"מחלה" – המחלה הנגרמת על-ידי נגיף הקורונה החדש;

"מידע טכנולוגי" – נתוני זיהוי, נתוני מיקום ונתוני התקשרויות, למעט תוכן שיחה כהגדרתו בחוק האזנת סתר, התשל"ט-1979²⁰;

"מכשיר טלפון נייד" – ציוד רדיו טלפון נייד, כמשמעותו בחוק התקשורת (בזק ושידורים), התשמ"ב-1982²¹;

"נגיף הקורונה החדש" – Novel Coronavirus 2019-nCoV;

"נציג משרד הבריאות" – המנהל הכללי של משרד הבריאות, ראש שירותי בריאות הציבור במשרד הבריאות או סגנו;

"נתוני התקשרויות" – מספר הטלפון של המתקשר, מספר הטלפון של יעד ההתקשרות ומועד ההתקשרות;

"נתוני זיהוי" – שם, מספר תעודת זהות, מספר טלפון ותאריך לידה;

"נתוני מיקום" – נתוני איכון של מכשיר טלפון נייד;

"פרטי המידע הדרושים" –

(1) לגבי חולה - נתוני מיקום בתקופה של 14 ימים לפני יום האבחון, או חלק מהם, ככל שהדבר אפשרי ודרוש;

(2) לגבי אנשים שבאו במגע קרוב עם חולה - נתוני זיהוי, מועד ושעת החשיפה האחרונים לחולה ומיקום החשיפה, או חלק מהם, ככל שהדבר אפשרי ודרוש;

"רשימת החייבים בבידוד" – רשימה הכוללת את פרטיהם של אנשים החבים בבידוד מכוח צו בריאות העם (נגיף הקורונה החדש)(בידוד בית והוראות שונות)(הוראת שעה), התש"ף-2000 (להלן – צו בידוד בית);

"השירות" – שירות הביטחון הכללי;

²⁰ ס"ח התשל"ט, עמ' 118.

²¹ ס"ח התשמ"ב, עמ' 218.

הכרזה על 2.
הסמכת
השירות

(א) שוכנעה הממשלה כי בשל חשש ממשי להתפשטות רחבת-היקף של המחלה ובהעדר חלופה מתאימה ביחס לסיכון לציבור מהמחלה, קיים צורך מיידי וממשי בהסתייעות בשירות לצורך סיוע למשרד הבריאות בביצוע חקירה אפידמיולוגית שמטרתה זיהוי נתוני מיקומו של חולה בתקופה של 14 יום לפני אבחונו במחלה וזיהוי האנשים שבאו עמו במגע קרוב, והכל לשם איתור מי שהיה עלול להידבק מן החולה, רשאית היא להכריז על הסמכת השירות להפעיל את הסמכויות המוקנות לו כאמור בחוק זה; לא תכריז הממשלה כאמור אלא לאחר שהונחה בפניה המלצת צוות השרים כאמור בסעיף 14.

(ב) ההכרזה תיכנס לתוקף עם פרסומה ברשומות.

(ג) ההכרזה תונח על שולחנה של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת סמוך ככל האפשר לאחר שהחליטה עליה הממשלה.

(ד) מצאה הממשלה כי הנסיבות האמורות בסעיף קטן (א) אינן מתקיימות עוד, תבטל את ההכרזה; ביטול ההכרזה ייכנס לתוקף עם נתינתו והודעה על הביטול תפורסם ברשומות בהקדם האפשרי.

סמכויות 3.
השירות
בתקופת
ההכרזה

(א) בתקופת תוקפה של הכרזה כאמור בסעיף 2, מוסמך השירות, במענה לפניית נציג משרד הבריאות או מי מטעמו, לבצע את הפעולות הבאות (בחוק זה – פעולות הסיוע):

(1) לקבל ממשרד הבריאות בקשת סיוע הכוללת את שם החולה, מספר תעודת הזהות של החולה, מספר הטלפון של החולה, המספר הסידורי של החולה ברשימת החולים שמנהל משרד הבריאות, תאריך האבחון כחולה והתאריך שבו חל 14 יום לפני מועד האבחון, או חלק מפרטים אלו (להלן – פרטי הפנייה לבקשת הסיוע);

(2) לעבד מידע טכנולוגי על אודות החולה ומי שבא עמו במגע קרוב;

(3) להעביר למשרד הבריאות את פרטי המידע הדרושים ביחס לחולה וביחס למי שבא עמו במגע קרוב.

(ב) פעולות הסיוע יתבצעו על בסיס מידע טכנולוגי בלבד המוחזק בידי השירות לפי כל דין, ובכפוף להגבלות השימוש המפורטות בחוק זה.

- (ג) פעולות הסיוע יתבצעו באופן ממוכן ככל הניתן ותוך שמירה על פרטיותו וכבודו של החולה ושל מי שבא עמו במגע קרוב.
4. פנייה לבקשת סיוע (א) פעולות הסיוע יתבצעו על-פי פנייה מטעם נציג משרד הבריאות או מי שהמנהל הכללי של משרד הבריאות הסמיכו לכך לפי סעיף 10(א), לראש אגף בשירות, או למי שראש אגף בשירות הסמיכו לכך לפי סעיף 7(ב).
- (ב) הפנייה תכלול את פרטי הפנייה לבקשת הסיוע.
- (ג) משרד הבריאות ישלח הודעה לחולה על כך שנערכת בעניינו בדיקה באמצעים טכנולוגיים בשירות, בסמוך להעברת פרטיו לבדיקה כאמור.
5. מענה לבקשת סיוע בעל תפקיד בשירות כאמור בסעיף 7(ב) יעביר לנציג משרד הבריאות, או למי שהמנהל הכללי של משרד הבריאות הסמיכו לכך לפי סעיף 10(א), את פרטי המידע הדרושים; לא יועבר כל מידע אחר.
6. שמירת מידע בשירות ומחיקתו (א) פרטי הפנייה לבקשת הסיוע ופרטי המידע הדרושים יישמרו במחשבי השירות בלבד ובנפרד מכל מידע אחר שיש ברשות השירות לפי כל דין.
- (ב) השירות ישמור את פרטי הפנייה לבקשת הסיוע ואת פרטי המידע הדרושים לתכלית האמורה בסעיף 2 למשך תקופה של 14 ימים מיום העברת פריטי המידע הדרושים למשרד הבריאות, ובתום התקופה - ימחקם; כל מידע אחר שנוצר בעת עיבוד המידע הטכנולוגי – יימחק מיד.
7. הגבלות לעניין שימוש במידע בידי השירות (א) השירות יעשה שימוש בפרטי הפנייה לבקשת הסיוע ובפרטי המידע הדרושים לתכלית העברת המידע כאמור בסעיף 2 בלבד.
- (ב) לא יתאפשרו עיבוד, שימוש או צפייה בפרטי הפנייה לבקשת הסיוע ובפרטי המידע הדרושים אלא בידי בעלי תפקידים בשירות שניתן להם אישור פרטני לכך על-ידי ראש השירות או מי שראש השירות הסמיכו לכך, ואשר חתמו על התחייבות לשמירה על סודיות, במסגרתה הובהרה להם המשמעות הפלילית של שימוש במידע בניגוד לחוק זה.
- (ג) מידע ביחס לפעולות שיעשו בעלי התפקידים בשירות במסגרת חוק זה יתועד באופן ממוחשב במערכות השירות.
8. נוהל השירות דרכי עבודת השירות במסגרת פעולות הסיוע יוסדרו בנוהל ייעודי של השירות שייקבע על-ידי ראש השירות ויאושר על-ידי היועץ המשפטי לממשלה.

9. שמירת המידע ומחיקתו על-ידי משרד הבריאות
- פרטי המידע הדרושים שהועברו מהשירות במענה לבקשת סיוע יימחקו על-ידי משרד הבריאות בתום תוקפו של חוק זה, ואולם משרד הבריאות רשאי לשמור אותם למשך 60 ימים נוספים מתום תוקפו של חוק זה לצורך תחקיר פנימי של הפעולות שביצע משרד הבריאות; נציג משרד הבריאות יודא את ביצוע המחיקה.
10. הגבלות לעניין שימוש במידע בידי משרד הבריאות
- (א) המנהל הכללי של משרד הבריאות יסמיך בעלי תפקידים במשרד לעיין בפרטי המידע הדרושים, או בחלק מהפרטים כפי שהכרחי לשם מילוי תפקידיהם, לשם טיפול בתהליך הפנייה לקבלת סיוע וקבלת פרטי המידע הדרושים, משלוח הודעות, טיפול בהשגות, וכן פעולות לניהול, פיקוח ובקרה, ולאבטחת המידע; בעלי התפקידים יוסמכו כאמור לאחר שחתמו על טופס התחייבות לשמירה על סודיות שבו הובהרה להם המשמעות הפלילית של שימוש במידע בניגוד לחוק זה; בעלי תפקידים שקיבלו הסמכה לעניין זה מתוקף החלטת הממשלה מס' 4950 מיום 31.03.2020, והסמכתם לא בוטלה עד ליום תחילתו של חוק זה, יחשבו כמי שהוסמכו לפי סעיף זה.
- (ב) לבעלי התפקידים במשרד הבריאות כאמור בסעיף קטן (א), ולהם בלבד, תהיה גישה לפרטי המידע הדרושים.
- (ג) פרטי המידע הדרושים ישמרו במשרד הבריאות בדרך שתבטיח את אבטחת המידע, את סודיותו ואת חיסיון נתוני הזיהוי של החולים או של מי שבאו במגע קרוב עמם.
- (ד) הודעת משרד הבריאות לאדם על כך שהיה במגע קרוב עם חולה לא תכלול פרטים מזהים על אודות החולה, ותכלול גם את הדרכים העומדות לרשותו לבירור המידע ולבחינה חוזרת של הנתונים שעל בסיסם התקבלה ההודעה.
11. נוהל משרד הבריאות
- המנהל הכללי של משרד הבריאות יקבע בנוהל ייעודי שיאושר על-ידי היועץ המשפטי לממשלה ויפורסם באתר האינטרנט של משרד הבריאות, הוראות לעניין בקשת הסיוע, אופן השימוש בפרטי המידע הדרושים, החזקתם ומחיקתם.

- הגבלות 12. (א) השירות לא יעביר כל מידע שהתקבל או נוצר לפי חוק זה, למעט על העברת פרטי המידע הדרושים למשרד הבריאות לפי סעיף 5.
- על העברת מידע והשימוש בו
- (ב) משרד הבריאות לא יעביר מידע שקיבל מהשירות לפי סעיף זה, למעט העברת מידע על כך שאדם נכלל ברשימת החייבים בבידוד לפי כל דין.
- (ג) אדם שהגיע אליו מידע לפי חוק זה, למעט מידע על כך שאדם נכלל ברשימת החייבים בבידוד, ישמרנו בסוד, לא יגלה אותו לאחר ולא יעשה בו כל שימוש, אלא לתכלית האמורה בסעיף 2.
- (ד) המידע כאמור בסעיף קטן (ג) יהיה חסוי בפני כל אדם, לא יעשה בו שימוש לצורך הליך משפטי, לרבות חקירה על-פי דין, ולא יתקבל כראיה במשפט.
- סייגים 13. (א) השירות יעסוק, לעניין זה, אך ורק בפעולות הסיוע כמפורט בחוק זה, ולא יעמוד בקשר ישיר כלשהו עם חולה או עם אנשים שבאו עמו במגע קרוב.
- (ב) מבלי לגרוע מכלליות האמור בסעיף קטן (א), השירות לא יעסוק בפעילות פיקוח ואכיפה על הפרת חובת בידוד לפי צו בידוד בית, ואין באמור בחוק זה כדי להסמיך את השירות לסייע בפעילות פיקוח ואכיפה כאמור.
- בחינת הצורך בהמשך הסתייעות בשירות 14. הממשלה תמנה צוות שרים שיכלול את ראש הממשלה, שר הבריאות, שר המשפטים ושרים נוספים כפי שתחליט, לבחינת הצורך בהמשך ההסתייעות בשירות לפי חוק זה בשים לב למצב התחלואה במדינה, תרומת תוצאות פעולות הסיוע לצמצום התפשטות המחלה וקיומן של חלופות להסתייעות כאמור, בשים לב בין היתר לפגיעה בזכות הפרטיות; בפני הצוות תונח חוות-דעתה של הרשות להגנת הפרטיות; צוות השרים ידווח לממשלה בעניין אחת לחודש.
- דיווח השירות 15. ראש השירות ידווח בכתב לוועדת הכנסת לענייני השירות אחת לשבועיים על אלה:
- (1) מספר החולים שלגביהם התבקש השירות לעבד מידע טכנולוגי לבקשת משרד הבריאות;

(2) מספר האנשים שאת פרטי המידע הדרושים לגביהם העביר השירות למשרד הבריאות בגין הימצאותם במגע קרוב עם חולה, על בסיס פעולות הסיוע.

(3) מידע על אודות אירועים מיוחדים ותקלות, ודרך הטיפול בהם.

16. דיווח משרד הבריאות
נציג משרד הבריאות או מי מטעמו ידווח בכתב לוועדת הכנסת לענייני שירות אחת לשבועיים על אלה:

(1) מספר החולים שלגביהם התבקש השירות לעבד מידע טכנולוגי לבקשת משרד הבריאות.

(2) מספר האנשים שאליהם העביר משרד הבריאות הודעה על אודות הימצאותם במגע קרוב עם חולה, על בסיס פעולות הסיוע.

(3) הפעולות שננקטו על-ידי משרד הבריאות בהתבסס על פרטי המידע הדרושים שקיבל.

(4) מידע על אודות אירועים מיוחדים ותקלות, ודרך הטיפול בהם.

(5) מידע על מספר ההשגות שהוגשו למשרד הבריאות על הכללה ברשימת החייבים בבידוד על בסיס פרטי המידע הדרושים שהעביר השירות, ומספר ההשגות שהתקבלו.

(6) מספר האנשים שאליהם העביר משרד הבריאות הודעה כאמור בסעיף 16(2) אשר התגלו כחולים.

17. דיווח ליועץ המשפטי לממשלה
דיווחים כאמור בסעיפים 15 ו-16 יימסרו על-ידי ראש אגף בשירות ועל-ידי נציג משרד הבריאות או מי מטעמו ליועץ המשפטי לממשלה אחת לשבוע.

18. דיווח על מחיקת מידע
(א) ראש השירות ידווח בכתב לוועדת הכנסת לענייני השירות על סטטוס מחיקת המידע לפי סעיף 6(ב) במסגרת הדיווח לפי סעיף 15.

(ב) נציג משרד הבריאות ידווח בכתב לוועדת הכנסת לענייני השירות על סטטוס מחיקת המידע לפי סעיף 9 בתוך שבעה ימים מהמועד שנקבע בו.

- (ג) הדיווח כאמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב) יועבר גם ליועץ המשפטי לממשלה על-ידי ראש אגף בשירות ועל-ידי נציג משרד הבריאות או מי מטעמו.
19. עונשין אדם שגילה מידע שהגיע אליו לפי חוק זה, או עשה בו שימוש אחר, בניגוד לסעיף 12(ג), דינו – שלוש שנות מאסר.
20. תחולת הוראות חוק השירות ושמירת סמכויות (א) במילוי הוראות חוק זה יחולו על השירות ועובדיו הוראות חוק שירות הביטחון הכללי, התשס"ב-2002.²²
 (ב) אין בחוק זה כדי לגרוע מאחריותו או מסמכותו של כל גוף אחר לפי כל דין.
21. ביצוע ראש הממשלה ממונה על ביצוע חוק זה.
22. פרסום נוהל השירות לפי חוק זה אינו טעון פרסום ברשומות או פרסום פומבי אחר; נוהל משרד הבריאות לפי חוק זה יפורסם באתר האינטרנט של משרד הבריאות.
23. סודיות נוהל השירות לפי חוק זה הוא חסוי וגילוי או פרסומו אסור.
24. הוראות מעבר (א) ביום תחילתו של חוק זה יראו כאילו ניתנה הכרזה לפי סעיף 2.
 (ב) הוראות לעניין שמירה ומחיקה של פרטי הפנייה לבקשת הסיוע ופרטי המידע הדרושים לפי חוק זה יחולו גם על מידע כאמור שהתקבל, נאסף, נשמר או עובד לפי החלטת ממשלה מס' 4950 מיום 31.03.2020, כפי שהוארכה בהחלטת הממשלה מס' 5029 מיום 30.04.2020 ובהחלטת ממשלה מס' 5051 מיום 05.05.2020.
25. תוקף (א) חוק זה יעמוד בתוקפו שלושה חודשים מיום פרסומו.

²² ס"ח התשס"ב, עמ' 179.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), השתכנעה הממשלה כי לנוכח התפשטות נגיף הקורונה החדש, רמת התחלואה במדינה, והעדר חלופות מתאימות להסתייעות בשירות ביחס לסיכון לציבור באותה העת, יש צורך בהארכת תוקפו של חוק זה לפרק זמן נוסף, רשאית היא לבקש מהכנסת להאריך את תוקפו של חוק זה; בקשת הממשלה תונח על שולחנה של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת; ביקשה הממשלה כאמור, רשאית הכנסת, על בסיס המלצת ועדת החוץ והביטחון, להאריך את תוקפו של החוק לתקופה נוספת אחת שלא תעלה על שלושה חודשים.

נספח 4 – פרוטוקול ועדת הקורונה

הכנסת העשרים-ושלוש

מושב ראשון

פרוטוקול מס' 15

מישיבת הוועדה המיוחדת בעניין ההתמודדות עם נגיף הקורונה

יום שני, י"ב בניסן התש"ף (06 באפריל 2020), שעה 10:00

סדר היום:

השלכות משבר הקורונה על ענפי התיירות, התעופה והחקלאות

נכחו:

חברי הוועדה:

עפר שלח – היו"ר

מיקי חיימוביץ'

יוליה מלינובסקי קונין

יואב סגלוביץ'

חברי הכנסת:

משה אבוטבול

סמי אבו שחאדה

קם בו ברק

אוסאמה סעדי

אלון שוסטר

מוזמנים:

רעיה עדני	–	רכזת תקשורת ותיירות, אגף התקציבים, משרד האוצר
חיים בורובסקי	–	רפרנט מים, אגף התקציבים, משרד האוצר
תמר לוי בונה	–	רפרנטית חקלאות, אגף התקציבים, משרד האוצר
אלי מורגנשטרן	–	רכז, אגף התקציבים, משרד האוצר
שלמה בן אליהו	–	מנכ"ל משרד החקלאות
אסף לוי	–	סמנכ"ל גורמי ייצור, משרד החקלאות
אורי צוק בר	–	סמנכ"ל אסטרטגיה, משרד החקלאות
אמיר הלוי		מנכ"ל משרד התיירות
פיני שני		סמנכ"ל מנהל חווית התייר, משרד התיירות
יואל פלדשו בדרכים		מנהל רשות התעופה האזרחית, משרד התחבורה והבטיחות
יעקב גנות		מנכ"ל רשות שדות התעופה
דובי אמיתי		נשיא התאחדות האיכרים
ישי פולק		מנכ"ל התאחדות האיכרים
אבשלום (אבו) וילן		מזכ"ל התאחדות חקלאי ישראל
עמית יפרח		מזכיר תנועת המושבים
אלי דפס		יו"ר חברת אל-על
ניר דגן		מנכ"ל חברת ארקיע
אורי סירקיס		מנכ"ל חברת ישראייר
מידן בר		יו"ר איגוד הטייסים
אמיר חייק		נשיא התאחדות המלונות
אביה מזרחי מגן		מנכ"לית רשת פתאל
דוד פלד		ועדת תיירות גולן, צימרים
רון קרסו		סגן יו"ר התאחדות סוכני הנסיעות ומנכ"ל איסתא

ייעוץ משפטי:

נעה בן שבת

מנהלת הוועדה:

ענת כהן שמואל

רישום פרלמנטרי:

אירית שלהבת

השלכות משבר הקורונה על ענפי התיירות, התעופה והחקלאות

היו"ר עפר שלח:

אנחנו בפתחו של יום דיונים עמוס מאוד. עשינו מאמץ גדול לדחוס לתוך היום הזה, שהוא אפקטיבית היום האחרון לפני חג הפסח – מחר יהיה לנו איזשהו דיון פנימי בעניין אחר – שלושה נושאים, או יותר, שהם נושאים דחופים על סדר היום, שחשוב שעמדתם של האנשים שנפגעו במהלך הזה, בענפים ספציפיים שיש להם קשיים ספציפיים, תישמע.

אני כבר אומר לכם בהתחלה, זה הולך להתנהל קצת אחרת ממה שאנחנו עושים בדרך כלל כי זה הולך להיות מאוד דחוס. אתן למשתתפים החיצוניים, לנציגים השונים להתייחס. פנו אלינו – אני כבר מתנצל בשם הוועדה, בפני עשרות שפנו אלינו ולכולם יש קיים רציני, אבל יש גבול ליכולת שלנו לדחוס. חלק מן הדברים אנחנו נעלה. ביקשתי מהם להעביר לנו עמדות ואנחנו נעלה תוך כדי הדיון. אבל אני אומר לחברי הוועדה, הדיון יהיה בצורה שבה אתן למשתתפים החיצוניים פרקים כאלה, שכל אחד יתייחס ב-3 דקות או 4 דקות לבעיה הספציפית שהוא מייצג, ואחר כך יהיו תשובות של נציגי המשרדים, ואחר כך נעשה סבבים שלנו. אני מבקש מכולם להיות קצרים ויעילים.

הדיון הראשון הוא על ענפי התיירות, התעופה והחקלאות. אבל לפני כן, חברת הכנסת מלינובסקי, הערות קצרות שלך.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

כמה דברים שלא קשורים לדיון הזה ספציפית אבל קשורים למה שעשינו פה קודם. דיברנו על חיילים בודדים וחסרי עורף משפחתי. הנושא לא נסגר. במשרד האוצר מתעלמים, כנראה שהם לא קיימים. אלה חבר'ה ממשפחות חלשות, עולים חדשים, אנשים מן המגזר החרדי ומן המגזר הערבי שממש נפלו בין הכיסאות.

רופאים – דיברנו על כך, ואתה בטח זוכר, היית בדיון עם משרד האוצר, שהאוצר אמר שהרופאים שעכשיו יושבים בבידוד בגלל שנחשפו לחולי קורונה לא מקבלים כסף, כאילו על חשבונם.

היו"ר עפר שלח:

מקבלים לפי ימי מחלה.

אוסאמה סעדי (הרשימה המשותפת):

מקזזים את זה מימי החופשה שמגיעים להם.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

זה בדיוק המצב.

היו"ר עפר שלח:

זה גם אומר שהם לא מקבלים תוספות לשכר הבסיס.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

למרות שמנכ"ל משרד האוצר עשה לנו פה עיניים יפות, הנושא לא טופל.

היו"ר עפר שלח:

כידוע יושב-ראש הוועדה איננו מתרשם מזה שעושים לו עיניים. זה תהליך שהוא עובר אחת לכמה שנים על חשבון משרד הביטחון. אנחנו נציג את זה בסיכום שלנו באופן ברור מאוד.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

זה עוד לא נגמר.

מנהלי מחלקות בבתי חולים קיבלו הוראה להכין רשימות ולשלוח רופאים לחל"ת כי יש ירידה בנפח הפעילות של בתי החולים, יש ירידה בהכנסות של בתי החולים. מצד אחד, מכשירים סטודנטים לרפואה להפעיל מכונות הנשמה, וקול קורא: "כולנו צריכים להתגייס". מצד שני, הרופאים במקום לעשות הסבה לחולי קורונה פשוט שולחים אותם לחל"ת. אלה חדשות מעכשיו.

משה אבוטבול (ש"ס):

דבר ראשון שחשוב מאוד לדעת, אתה אמנם לא אפשרת לי לומר את זה למרדכי מרדכי אבל אנחנו כוועדה חייבים לתת את הדעת גם לדברים שמתפתחים בעקבות הקורונה. כל הדברים: ההלוואות, הבנקים, הכול הוא חלק מזה. יש בעיה אמיתית, שפנו אליו אזרחים במדינה שנמצאים בתהליכים כאלה ואחרים שקשורים למשרד הפנים, אדוני היושב-ראש, כמו כל מיני דברים של התנגדויות בין שכנים, כל מיני דברים כאלה, שהם לא יכולים לבצע את זה כי אסור לצאת מן הבית, אסור להתכנס, אסור לעשות דברים כאלה. צריך לתת את הדעת לנושא הזה, האם גם בזה יש הקפאה כלשהי או שנותנים לתהליך להיגמר ואז אותו אדם מפסיק, כי אם הוא רצה לעשות איזו בנייה או למנוע בנייה – הכול נעצר אצלו. אני מבקש שהוועדה תתייחס לזה באיזו צורה.

דבר נוסף הוא בעניין הבנקים. יותר ויותר, אדוני היושב-ראש, מתקבלות תלונות על כל מיני ריביות. אתמול בכה לי אדם בטלפון, הוא אמר לי: רק ביקשתי שימתחו לי את המשכנתה לשלושה חודשים. אמרו לי: בסדר, אבל תדע לך שבכל חודש מעכשיו ועוד 20 שנים תשלם עוד 150 שקל תוספת. זה פשוט רצח, זה לרצוח את בני האדם.

היו"ר עפר שלח:

זו נקודה חשובה. אני כבר אומר, מכיוון שככל הנראה יהיו לנו חיים גם אחרי הפסח, אחד הדיונים הראשונים מיד אחרי הפסח יהיה על היישום של הצעדים הכלכליים שהוכרזו. אנחנו מקבלים ידיעות ברורות מאוד, גם על זה שמדברים על הלוואות ואי אפשר לקבל הלוואות וגם על התנהגות הבנקים.

משה אבוטבול (ש"ס):

ניצול ציני.

אוסאמה סעדי (הרשימה המשותפת):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להדגיש את הנקודה שהעלתה חברתי מלינובסקי, בעניין הרופאים והאחיות שסיכנו את עצמם ונדבקו במחלה.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

או שהם בבידוד.

אוסאמה סעדי (הרשימה המשותפת):

חלק נדבק וחלק נמצא בבידוד. העניין הזה, שהרופאים והאחיות והצוותים הרפואיים, שחלקם נדבקו במחלה וחלקם נמצאים בבידוד, לא מקבלים שכר והשכר שלהם מקוזז או מימי החופשה שלהם או מימי המחלה, אני אומר לך, אדוני היושב-ראש, עכשיו הוועדה צריכה לפנות באופן מידי גם למשרד האוצר וגם למשרד הבריאות. הדבר הזה לא יעלה על הדעת. אני כבר שלחתי שאילתה הבוקר גם לשר האוצר וגם לשר הבריאות אבל אני חושב שכוועדה אנחנו חייבים לעקוב אחרי הנושא הזה.

דבר שני, אתמול לא הייתי בישיבת הוועדה, הייתי בעוד פתיחת תחנה ניידת של מד"א בישוב שלי עראבה. אני אומר לך, אדוני היושב-ראש, מאחר וכבר עושים בדיקות אז יש עלייה של מספר הנדבקים בישוב הערבי. עדיין, אלחמדולילה, לא עלינו על 3% אבל טוב שיש בדיקות. בשבוע הזה כולו נערכות בדיקות.

אני מסכים עם חברי משה אבוטבול ואני מבקש שאחת מן הישיבות הבאות תיוחד, אדוני היושב-ראש, לעניין הבנקים, לעניין ההלוואות של הקרן ולהזמין את מנהלי הבנקים ואת המפקחת על הבנקים.

היו"ר עפר שלח:

תודה רבה.

אנחנו נתחיל בדיון על החקלאות. כפי שאמרתי, הדרך תהיה שנציגי הענפים – אחר כך זה יהיה נכון גם לתיירות ותעופה – יציגו את מגוון הבעיות שלהם ואנחנו נקבל תשובות מנציגי הממשלה. דובי אמיתי נמצא איתנו?

ישי פולק:

דובי אמיתי לא איתנו, הוא יעלה בעוד מספר דקות. אני מנכ"ל התאחדות האיכרים.

היו"ר עפר שלח:

ישי פולק, תסכם את מצבה של החקלאות בראייתכם ואת הבעיות שדורשות פתרון.

ישי פולק:

כרגע הנקודות הבעייתיות הן עודפים שחקלאים נאלצים להשמיד היות ואין למי למכור בגלל שהמסעדות, המלונות וכולי לא פעילים ובגלל שהשוק הסיטונאי מושך פחות. יש הערכה שבתחום הזה יש כ-60 מיליון שקל פגיעה בענף הירקות. צריך להבין שבענפים מוטי ייצוא, כמו תבלינים ופרחים, גם כן מדובר בפגיעה: בסביבות 50 מיליון שקל פגיעה בתבלינים וכ-100 מיליון פגיעה בפרחים.

ייבוא נכנס בכמויות גדולות ומוסיף לעודפים של התוצרת המקומית. הוא למעשה אחד הדברים שהורגים אותנו מכיוון שזה עושה שני דברים. ברגע שאתה מכניס ייבוא אתה מייצר כלי לקמעונאים לשמש כבסיס להיצע וביקוש מלאכותיים. ברגע שאתה נתקע עם העודפים שלנו ויש ייבוא בקנה, המחיר לחקלאי נשאר מתחת למחיר הייצור ולעומת זאת המחיר לצרכן עולה באופן קיצוני.

היור עפר שלח:

אני רוצה להבין. נקודת הייבוא המוכרת היום לכולם היא כמובן ייבוא ביצים כי חסר לנו בשוק המקומי. באילו תחומים אתה מדבר על ייבוא שנתקע אל מול הייצור המקומי, פרט לביצים?

אבשלום (אבו) וילן:

אגיד את המספרים. מביאים לפה 600 טון עגבניות מטורקיה, משלמים על זה מכס של 90 אגורות, והמגדלים, כפי שישי פולק ציין, כתוצאה מסגירת השווקים הפתוחים יש פה מצב שבעצם עודפי ירקות לא נמכרים. החקלאים תורמים אותם לאנשים מעוטי יכולת לחגים, אבל זאת שערורייה רבתי.

אוסאמה סעדי (הרשימה המשותפת):

למה מייבאים עגבניות אם יש עודפים? אני לא מבין.

היור עפר שלח:

אם אתה יכול להסביר, מכיוון שיש עודפים של עגבניות הדעת נותנת שגם המחיר הסיטונאי שלהם אמור לרדת, אז איך הייבוא מועיל בהורדת המחירים?

אבשלום (אבו) וילן:

הם רוצים ללחוץ את החקלאים כלפי מטה, בעיקר בעלי הרשתות, לא כולם, חלק מבעלי הרשתות הגדולות, ובאורח ציני בעצם הם מכריחים עוד יותר את החקלאים הישראלים להוריד את המחיר כמעט למחירי הפסד.

מיקי חיימוביץ' (כחול לבן):

אשמח אם תנקבו בשם, מי זה בדיוק ההם.

אבשלום (אבו) וילן:

כל מיני רשתות.

היו"ר עפר שלח:

סלח לי על הבורות: אתה אומר שזה בעלי הרשתות. האם כדי לייבא נניח עגבניות מטורקיה צריך רישיון ממשלתי או משהו כזה?

מיקי חיימוביץ' (כחול לבן):

צריך מכסה.

אבשלום (אבו) וילן:

לא צריך שום רישיונות. משלמים 90 אגורות לקילוגרם ומייבאים. אנחנו פנינו גם לראש הממשלה, גם לשרים וגם פנינו בעצמנו. אמרנו לבעלי הרשתות: זו עת לסולידריות, אתם מרוויחים הכי הרבה שהרווחתם בשנים האחרונות, חבל שאתם דופקים את החקלאים במצח נחושה. 80% מן העגבניות מיוצרות בעוטף עזה, תבינו מה קורה פה מבחינה לאומית.

היו"ר עפר שלח:

אתה יכול לנקוב במחירים? שנבין. בצד זה אומר לך הציבור שנמצא היום במצוקה כלכלית גדולה יותר מאי פעם: יוקר המחיה ובעיקר יוקר המזון, שזה הדבר העיקרי שהיום אנשים צורכים, מאוד מטריד אותי. אתה יכול לנקוב בהבדלים במחירים?

אבשלום (אבו) וילן:

אדוני, עגבניות הן סביב 3-4 שקלים לקילוגרם. היה שבוע אחד שמחיר המלפפונים קפץ אבל אמרנו גם ששבוע אחרי זה התנאים כבר ישתפרו והיום יש מלפפונים ב-3 שקלים לקילוגרם.

היו"ר עפר שלח:

לחקלאי או לצרכן? כי לצרכן זה לא, בתור צרכן אני אומר לך.

אבשלום (אבו) וילן:

אני אומר לך שיש פה ניצול ציני. מבחינת מלפפונים ועגבניות יש פה כמות אדירה. פשוט השיקול שלהם הוא ללחוץ את החקלאים כמה שיותר למטה והם רוצים להביא את הצרכנים לרשתות שלהם, זה הסיפור האמיתי. הם לא מרוויחים עליהם כל כך הרבה, הם מרוויחים מדברים אחרים.

היו"ר עפר שלח:

הנקודה מובנת מאוד. אילו נקודות נוספות?

אוסאמה סעדי (הרשימה המשותפת):

ישי פולק ואבו וילן, אני רוצה לשאול: אתם מדברים על השמדה של כמויות אדירות של ירקות על מנת לשמור על מחירים. אני שואל ותוהה: במצב כזה למה להשמיד את כל התוצרת הזאת במקום לתת אותה לנזקקים ולעמותות שמחלקות לאנשים שאין להם פת לחם?

משה אבוטבול (ש"ס):

במשך כל השנה לא עושים את זה.

אוסאמה סעדי (הרשימה המשותפת):

למה לא עושים את זה?

אלון שוסטר (כחול לבן):

למה אתה לא מבקש את זה מבעלי הרשויות, שהם יביאו מטורקיה וייתנו לנזקקים?

אוסאמה סעדי (הרשימה המשותפת):

אני מבקש גם מהם, אבל למה להשמיד? אתה מדבר כמו שר החקלאות הבא. במקום להשמיד את זה.

היו"ר עפר שלח:

אנחנו נשאל על זה את משרד החקלאות שהוא הרגולטור.

אוסאמה סעדי (הרשימה המשותפת):

אבל מי שמשמיד זה החקלאים.

אלון שוסטר (כחול לבן):

הם מקבלים הוראה.

היו"ר עפר שלח:

אם הוא לא מוכר אז הוא משמיד. מה הוא יכול לעשות?

אוסאמה סעדי (הרשימה המשותפת):

שיתרום את זה לעמותות.

אלון שוסטר (כחול לבן):

היום כולם מזקקים.

היו"ר עפר שלח:

אבו וילן, בבקשה תשובה.

אבשלום (אבו) וילן:

אסביר לך. הערבה למשל תרמה בשבוע האחרון עשרות טונות של עודפים, ובעיקר בגלל ייבוא מטורקיה וגם כי השווקים הפתוחים נסגרו. מה שקורה הוא שחקלאים בחלק מן המקומות לא כדאי להם להוריד את התוצרת כי המחיר הוא כזה שהם נכנסים להפסד, הקטיף גורם להם להפסדים. אנחנו אוספים היום במרוכז מהרבה מאוד גופים כמה תרומות שרק אפשר לתת. למשל משרד הביטחון אתמול קנה את כל העודפים של מושב אחיטוב. מושב אחיטוב מייצר מלפפונים שהם כמעט 65% מן התוצרת בישראל. עשו לו תרגיל עם הייבוא, סירבו לקנות ממנו מלפפונים אלא במחירים הנמוכים, ואתמול הגיע משרד הביטחון וקנה הכול והוא נותן את זה לבני ברק ולכל המקומות האחרים.

היו"ר עפר שלח:

ברור. מה עוד? אילו עוד נקודות עומדות על הפרק מבחינתכם?

ישי פולק:

בדרך כלל יש לנו בעיה של העובדים, שלמעשה יש חוסר בידיים עובדות, אלא שבגלל המצב הנוכחי, בגלל שלא ניתן להביא עובדים זרים מחוץ לארץ או אפילו פלסטינאים, בשל הסגר שנמצא פה, אז כמובן הבעיה הזאת מועצמת. חלק מחוסר היכולת נובע גם למעשה מחוסר ידיים עובדות בנקודות חתך מסוימות.

היו"ר עפר שלח:

אני רוצה להבין: העובדים הזרים שהיו פה בנקודת הפריצה של הקורונה, הם פה או שהם עזבו? הם פה.

ישי פולק:

חלקם עזבו וחלקם פה.

אבשלום (אבו) וילן:

רובם נשארו אבל חלק לא יכולים להיכנס. הכניסה מצריכה שבועיים בידוד, פרוצדורה, ואנשים מטבע הדברים נרתעים. הסיפור עם הפלסטינאים הוא כרגע בעייתי משום שחלקם יצא עוד מעט לקראת הרמדאן וחסרים עובדים לקטיף. למשל קטיף של פרי הדר נמשך עד מאי, מתחילים עכשיו כבר לקטוף את פירות הקיץ ויש מחסור. השומר החדש מגייס כמה אלפי מתנדבים אבל הם לא בדיוק מקצועיים. עושים את כל הפתרונות האפשריים אבל אין לי ספק שמבחינת כוח אדם אנחנו במחסור ונצטרך בטווח הקצר לפתור את הבעיה רק על ידי מתנדבים.

הי"ר עפר שלח:

סליחה על התמימות, ואני חושב שאני די מנחש את התשובה, אבל יש במשק 25% אבטלה. פניתם לישראלים שיבואו לעבוד?

אבשלום (אבו) וילן:

פונים כל הזמן. יש לנו מטה בראשות השומר החדש, שעובד יפה מאוד. אבל בואו נגיד, אם אתה צריך להישאר ללון, אתה לא יכול לחזור הביתה, וצריך אז להלין אותם במלונות או כל מיני דברים אחרים, זה אופרציה מסובכת, אבל יש בהחלט גל של מתנדבים. אני מקווה שבעזרתו נתגבר. זה מחייב הרבה מאוד מודעות. זה גם חשוב חינוכית-ציבורית לסולידריות, גם אם מבחינת ההספקים מתנדב יעשה שלישי במקרה הטוב ביותר, 40% ממה שעושה פועל מיומן.

הי"ר עפר שלח:

זה יותר טוב מכלום כידוע.

אבשלום (אבו) וילן:

נכון, אני בהחלט מסכים איתך.

הי"ר עפר שלח:

סבב שאלות של חברי הכנסת, בבקשה בחדר השני, מיקי חיימוביץ'.

מיקי חיימוביץ' (כחול לבן):

קודם כול, תודה רבה לך אדוני היושב-ראש שנענית לעשות את הדיון הזה. אני מבקשת אותו הרי מן היום הראשון.

אני חושבת שהיבט מסוים שאנחנו חייבים לדבר עליו פה בהקשר הזה הוא לא ההיבט של מצב החקלאים, שכמובן לבי איתם ואני חושבת שצריך לתמוך בהם בעת הזאת שלא כפי שנעשה בשנים האחרונות, אבל אני חושבת שיש פה שיקול נוסף שצריך לקחת אותו בחשבון והוועדה צריכה לתת עליו את הדעת, וזה השיקול של הריבונות התזונתית ושל הביטחון התזונתי. אחד הדברים שנחשפים לנו בעת הזו הוא העובדה שמדינת ישראל נתונה למצב שבו מחסני החירום התגלו כלא מספקים, חלק מן התצרוכת שבמחסני החירום פג תוקפה. אנחנו צריכים להגיע למצב שהמשבר הזה של הקורונה יביא אותנו לשינוי מדיניות לגבי גידול חקלאות כאן בארץ ושמירה על הריבונות התזונתית שלנו בגלל שהמגפה הזאת היא רק אחת מבין כנראה נוספות שיבואו בהמשך. אשמח לשמוע את האורחים החקלאים שלנו ואת דובי אמיתי, מה הם מסיקים ממה שאנחנו רואים כרגע. באמת אם אנחנו נהיה חשופים ליותר ויותר משברים כאלה, ומדובר גם על משבר האקלים, אנחנו חייבים לייצר איזשהו בסיס של תצרוכת מקומית לשוק המקומי ולא להיות תלויים בייבוא.

אבשלום (אבו) וילן:

בשפה המקצועית קוראים לזה ביטחון המזון. יש בישראל הגדרות ברורות מאוד מה הוא ביטחון מזון. אבל בקונפליקט בשנים האחרונות, כפי שאמר יושב-ראש הוועדה, בין המחיר לצרכן לבין ביטחון מזון, לצערי הרב הרשויות המקומיות, גם משרד החקלאות וגם אחרים דוחפים להגברת ייבוא כדי להוריד את המחיר לצרכן, וזה בא בסופו של יום למשבר מזון. מדוע? תיכף ידברו על הביצים, אבל בענפים האלה כדי לייצר היום ביצים מחדש אתה זקוק לשנה כדי לגדל את התרנגולות, לבנות לולים וכו'. לכן מדינת ישראל חייבת לקחת, לא רק בגלל אסונות מן הסוג שאנחנו עוברים כרגע, אלא אנחנו מדינה עם בעיית ביטחון קיומי, שכל פעם יש סבבים צבאיים וזה אותו דבר. כלומר אין לי ספק שצריך לעשות רביזיה בגמר הקורונה לגבי השאלה מה הוא ביטחון המזון.

רואים שבסופו של דבר כאשר העולם כולו נסגר בנושא מזון שהוא קיומי מוכרחים להבטיח כמה שיותר ייצור מקומי. אנחנו אומרים את זה במשך כל השנים. הסתכלו עלינו בשנים האחרונות כאיזה מין צילייגרים שמשדרים את העבר. לצערי אנחנו בהווה ובעתיד כנראה שונים לגמרי. לפי דעתי לא מסובך להתארגן. בסך הכול יש היום 12,000–13,000 חקלאים פעילים. לפני 20 שנים היו פה 50,000. הם מייצרים אותו דבר ויותר. זה לא הרבה כסף. אפשר להבטיח ביטחון מזון על פי כל הפרמטרים המקצועיים שתקבע המדינה ולהישאר אפילו בעודפים, בתנאי שיש מדיניות ושלא משאירים את זה רק בהסתכלות לטווח קצר של מחיר כזה ומחיר אחר מבלי להסתכל שני צעדים קדימה.

שלמה בן אליהו:

אפשר להתערב? מדבר מנכ"ל משרד החקלאות.

היו"ר עפר שלח:

מיד אנחנו נפנה אליך, האמן לי.

גם מן האינטראקציות שהיו לנו בשנים האחרונות אתה יודע שאני תומך בזה לגמרי, אבל זאת ועדת הקורונה ואני מבקש שננסה לתחום את עצמנו לדברים שנוגעים לקורונה. לפני שנפנה למנכ"ל משרד החקלאות, חבר הכנסת רם בן ברק מן הזום.

רם בן ברק (יש עתיד – תל"ם):

אני מצטרף לגמרי אל מה שאמר אבשלום וילן. אני חושב שהמשבר הזה תפס אותנו כמו את מערכת הבריאות: החקלאות במצב הכי גרוע שהיא הייתה אי פעם במדינת ישראל. אם היה היום מצב שהיה לנו גם אירוע ביטחוני ונמל חיפה היום היה סגור אנחנו היינו היום ממש במצב חירום מבחינת יכולת הייצור ויכולת המלאים. אנחנו יחסית במצב טוב במשבר הזה, הנמלים פתוחים ומטוסי קרגו נוסעים, אבל גם זה יכול להשתנות מחר בבוקר, לאף אחד אין עירבון לזה. לכן העניין הזה של ביטחון תזונתי הוא קריטי וצריך מיד אחרי המשבר הזה לפתח מדיניות כזאת שתבטיח ביטחון תזונתי על ידי החקלאים במדינת ישראל לכל משבר, חמור ככל שיהיה.

נקודה נוספת, אני חושב שצריך לשקול מחדש את עניין השווקים הפתוחים: מחנה יהודה בירושלים, שווקים בתל אביב. אני חושב שיש הרבה מאוד לחץ ברשתות השיווק ואני חושב שבהכונה נכונה אפשר לשמור גם שם על הכללים ולאפשר עוד נקודות שבהן אפשר לרכוש מזון. זה גם יגדיל את התצרוכת.

היו"ר עפר שלח:

תודה. אני מבקש לצרף עכשיו את מנכ"ל משרד החקלאות, שלמה בן אליהו. בוקר טוב.

שלמה בן אליהו:

בוקר טוב. נמצאים איתי כאן אסף לוי ואורי צוק בר שישלימו פרטים לגבי נושאים יותר ספציפיים.

אתייחס לנקודה ששני חברי הכנסת הנכבדים העלו לאחרונה בעניין ביטחון מזון. הבסיס, צריך לזכור שיש מוצרים שאין בהם ביטחון מזון וגם אם יסגרו את הנמלים אין ביטחון מזון. לא מגדלים אורז בישראל, לא מגדלים סוכר בישראל, לא מגדלים קפה, לא מגדלים קקאו, לא מגדלים מספיק חיטה. יש דברים שצריך לייבא. לא יעזור, אין ביטחון מזון בדברים האלה.

יש שלושה מוצרים בסיסיים גדולים שגם מגדלים אותם בארץ אבל את רוב רובם אנחנו מייבאים מחוץ לארץ: בשר בקר – אי אפשר לגדל את כולו בארץ, הרוב מגיע מחוץ לארץ; דגנים ומספוא – 90% מן הדגנים והמספוא אנחנו מייבאים מחוץ לארץ; דגים – מייבאים מחוץ לארץ, אין מספיק בארץ. להגיד כאן סיסמה: ביטחון מזון – זה לא עוזר. יש דברים שלא מגדלים בארץ וחייבים לייבא.

לגבי מוצרים של פירות וירקות – אכן יש מספיק בארץ ובשפע ואנחנו לא רוצים לייבא אף מוצר, לא של פרי ולא של ירק, להביא לארץ מייבוא.

סך כל הייבוא בארץ לאורך כל השנים, ובשנה האחרונה עלה, הייבוא של פירות וירקות מהווה רק 4.7% מן ההיצע, דהיינו 90 וכמה אחוזים אנחנו בעצם אוכלים מתוצרת הארץ. למה מייבאים מחוץ לארץ? מאוד פשוט: חלק מ-4.7% הזה הוא יבוא עם - - -

היו"ר עפר שלח:

לא הבנו מה אמרת.

שלמה בן אליהו:

משרד החקלאות לא יכול למנוע מאף אזרח להביא מוצרים עם מכס. כפי שלכל המדינות יש התחייבויות בין-לאומיות, כשאנחנו רוצים לייצא הדורים לסין, ההסכם עם סין הוא שאנחנו מייצאים הדורים לסין בתנאי שאנחנו מייבאים אגסים מסין ללא מכס. יש הסכמים בין-לאומיים, אי אפשר להפר את ההסכמים הבין-לאומיים. אם אנחנו רוצים לחסום יבוא – אפשר, אבל גם לא יהיה ייצוא.

היו"ר עפר שלח:

האם העגבניות האלה מטורקיה שצוינו הן בתוך ההסכמים האלה?

שלמה בן אליהו:

בתוך ה-4.7% של הייבוא יש גם יבוא של מוצרים עם מכס. אם מישהו רוצה להביא מוצר עם מכס הוא רשאי והוא לא תלוי בנו. מה שמציע חבר הכנסת לשעבר אבו וילן, ואני מניח שאף חבר כנסת לא יתמוך בזה, הוא מציע שנעלה את המכס בעגבניות. אני לא מניח

שהאנשים רוצים להעלות את המכסים. עכשיו זה הזמן להעלות מכסים? זו טענה שאפשר לדון בה אבל אני מסביר את השוליות של כל הייבוא.

היו"ר עפר שלח:

סליחה, המספר שאתה נוקב בו, 4.7%, אם הבנתי נכון, הוא מכלל הפירות והירקות. יכול להיות שבעגבניות יש לזה השלכה משמעותית מאוד כפי שטוענים החקלאים. נשאלת השאלה, לאור העובדה שבמצב הנוכחי – ושוב, אנחנו מתמקדים בהשלכות של המצב הנוכחי – יש עודפים ואפילו השלכת מזון אצלנו, האם זה לא זמן, באופן זמני בימי המשבר האלה, לעצור את הייבוא?

שלמה בן אליהו:

אי אפשר לעצור ייבוא ברמה הבין-לאומית. הדבר היחיד שאתה יכול לעשות הוא להעלות את המכס. לא בידינו להעלות את המכס. תדבר עם משרד האוצר אם הם מוכנים להעלות את המכס. אני חושב שזו תהיה טעות.

מיקי חיימוביץ' (כחול לבן):

השאלה אם במצב חירום אין אפשרות שאתם תתערבו ותעדיפו תוצרת הארץ.

אבשלום (אבו) וילן:

יש כאן עודפים באזור מסוים.

שלמה בן אליהו:

אנחנו מעדיפים את תוצרת הארץ. אסביר. כל אדם רשאי לייבא פירות וירקות, כמובן אם זה עומד בדרישות הסניטריות שלא להביא מחלות, אפשר לייבא אותם עם מכס. אם אתם רוצים לדון בנושא המכסים תזמינו את משרד האוצר לדון על המכסים, זה לא בידיים שלנו.

היו"ר עפר שלח:

הבנתי. חבר הכנסת אלון שוסטר, בבקשה.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

צריך לבטל את כל משרדי הממשלה, להשאיר את משרד האוצר ולסיים את העסק.

אלון שוסטר (כחול לבן):

אני רוצה לקבוע שהשיטה של בעלי הרשתות היא שיטה שמופעלת באלימות כלכלית תחת החוק, מותרת. אין כאן הצפה של מוצרים מבחוץ על פי החוק אבל מה שצריך זה אחוזים קטנים מאוד של ייבוא, משקל קטן מאוד, מפני שמדובר במוצרים שיש להם זמן מדף קצר מאוד. בדרך הזאת הם מורידים על הברכיים את החקלאים ומאלצים אותם לעבוד דרכם. זה הסיפור.

כשזה משתלב עם מצב שבו השווקים סגורים ומי ששיווק ישירות לשווקים ולא לרשתות ולא נכנע לשיטות שבחלקן הן – אי אפשר להגדיר את זה אחרת אלא סוג של אלימות כלכלית תחת החוק, אנחנו מגיעים למצב שבו, א', לא יורדים המחירים. כל מה שהם עושים על ידי הייבוא, כולל השקל הנוסף כי המחיר בארץ המוצא הוא נמוך יחסית, זה שהרווח שלהם גדל, זה מה שהם עושים. הרווח שלהם גדל והם משפילים ומורידים על הקרקע עוד חקלאים שיפסיקו לעבוד.

הדבר הזה נדרש או לשיימינג או לפעולה אחרת, שאני מודה שבמדינה דמוקרטית צריך למצוא את הכלים כיצד להיאבק בעניין הזה. אפשרות אחת היא הצעת חוק שאנחנו מקדמים של פרסום ארץ המוצא, לחייב את זה.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

אבל איך זה קשור לקורונה? אנחנו מדברים עכשיו על קורונה, מה צריך לעשות עכשיו לחקלאים וגם לציבור הישראלי.

אלון שוסטר (כחול לבן):

אני אומר בבחינת קל וחומר. מפני שבזמן הקורונה החקלאים שלא נכנסו לרשתות שיווקו - -

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

אתה עכשיו מדבר איתי על כסף, מי הרוויח יותר, אלו או אלו.

אלון שוסטר (כחול לבן):

אני מדבר על מזון שנשאר. למה הוא נשאר שם? משום שאולמות האירועים ומוסדות החינוך לא פועלים יש עודפים מסוימים שלא מגיעים לרשתות, כי את זה היינו נותנים מקומות אחרים. המצב הזה של הקורונה גורם ליותר ויותר חקלאים לא להיות מסוגלים אלא לרדת על הברכיים ולהיכנע לרשתות. אני אומר שהסיטואציה הזאת היא מביכה, משפילה ובלתי אפשרית.

מצד אחד אני פונה ללב הרחום של בעלי הרשתות, האנשים העשירים הללו, ומצד שני אני חושב שכל מוסדות השלטון צריכים לבדוק מה אפשר לעשות כדי לאפשר מסחר הוגן.

הדבר השני, תקנות צעירים.

הי"ר עפר שלח:

אוסאמה סעדי, משה אבוטבול. אחר כך ניתן לנציגי משרד החקלאות.

אלון שוסטר (כחול לבן):

עוד לא סיימתי. שתי נקודות חשובות, בקצרה.

יש תקנה שלא מופעלת, היא הופעלה עכשיו עם המתנדבים של השומר החדש רק לקטיף קצר-מועד. יש עוד שני מסלולים שמשרד החקלאות ומשרד האוצר מכירים. פניתי אליהם והם מנסים לבדוק אם אפשר בחסות המיליארדים של הקורונה. דבר אחד הוא: במקום דמי אבטלה לעודד את אותם צעירים שעליהם דיברת ללכת ולעבוד בחקלאות במשך מספר חודשים. דבר שני הוא: קבוצות של צעירים, גרעינים, קבוצות שהולכות לגליל ולערבה, צעירים שעובדים, גם תורמים לקהילה וגם לעצמם. זה עובד כבר עשר שנים אך כרגע זה לא מתקצב, כדי שיחזרו בהמשך לחקלאות.

אני לא רוצה לשכוח את הנושא השלישי, שנזכר כאן בחטף: יש ענפים שקרסו לחלוטין – פרחים, תבלינים, שמעתי גם על דגי נוי, יש דבר כזה. נעשית שמאות כרגע וצריך להבטיח שבהסדר הכולל הם יקבלו את מה שמגיע להם.

הי"ר עפר שלח:

ברור. אוסאמה סעדי, משה אבוטבול ונחזור לנציגי משרד החקלאות.

אוסאמה סעדי (הרשימה המשותפת):

מר בן אליהו, שמענו פה ממנכ"ל התאחדות האיכרים ומאבו וילן שהחקלאים משמידים כמויות אדירות של תוצרת חקלאית. כמובן אף אחד מאיתנו לא בעד העלאות מכס וכל הדברים האלה, זה לא הנושא שלנו. שמענו גם על היוזמה של משרד הביטחון שקנה את כל תוצרת המלפפונים באחיטוב. השאלה היא האם יש תוכנית של משרד החקלאות לקנות את כל התוצרת הזאת, אפילו במחירים שהם לא הפסד? חבל להשמיד את כל התוצרת הזאת. ואז לחלק את זה לעמותות הנזקקות ולשכבות החלשות.

שאלה שנייה, בעניין הפיצוי. אנחנו יודעים שמצב החקלאות בכלל, והחקלאות הערבית והחקלאים הערבים בפרט, גם לפני הקורונה היה קשה מאוד. מה התוכניות שלכם לגבי פיצוי החקלאים, ובמיוחד החקלאים הערבים?

משה אבוטבול (ש"ס):

רציתי לדעת, ידוע שזה מחולק לכל מיני ענפים, אבל בין היתר בנושא הקטניות. הזכרת קצת בנושא הזה, אדוני המנכ"ל, את האורז וכל מיני דברים. עכשיו יש אולי רוויה מסוימת במשק בגלל שרבות לא משתמשים בקטניות בגלל חג הפסח. האם צפוי להיות סוג של מחסור בתחום הזה? הרבה מן המזון הישראלי ממש נשען על זה. שלא נחשוב שהרוויה המדומה הזאת גם תלווה אותנו. רציתי לדעת האם בנושא הזה יש מחסור.

היו"ר עפר שלח:

מנכ"ל משרד החקלאות, בבקשה.

שלמה בן אליהו:

לגבי השאלה האם יש מחסור בפסטה ובדברים כאלה – זה לא שייך לנו, זה משרד הכלכלה. אני דיברתי על גרעיני חיטה ומספוא.

משה אבוטבול (ש"ס):

אני דיברתי על קטניות, אדוני המנכ"ל, ולא על פסטה.

מיקי חיימוביץ' (כחול לבן):

קטניות: שעועית, אפונה, חומס.

שלמה בן אליהו:

אורז – זה לא במשרד שלנו, זה במשרד הכלכלה.

מיקי חיימוביץ' (כחול לבן):

אורז זה דגן.

שלמה בן אליהו:

לגבי השאלה ששאלתם על נושא העובדים, המתנדבים, אבקש מאסף לוי להסביר לגבי הפעילות של המתנדבים ושל העובדים הזרים בחקלאות.

אסף לוי:

בוקר טוב. אנחנו פועלים ביחד עם השותפים שלנו, גם ברשות האוכלוסין וגם במשרד האוצר, לתת מענה למצוקת העובדים, ויש מצוקת עובדים, גם בשוטף ובטח בתקופה הזאת. יחד עם רשות האוכלוסין – אדוני היושב-ראש, אתה שאלת על מי שנשאר בארץ, אז כן. רשות האוכלוסין נתנה הארכה אוטומטית לכל העובדים הזרים שנמצאים בארץ ושלא ייצאו אחרי 63 חודשים באופן שוטף.

יש לנו בעיה של בין 1,200–1,500 עובדים שהיו אמורים לחזור, גם עובדים חדשים וגם עובדים שיצאו לחופשת מולדת. קיבלנו גם פניות מחקלאים שגם בתקופה שלפני המשבר הגדול לא רצו לקבל את העובדים לשבועיים הסגר, לא יכלו לעמוד בזה, וגם בתקופה הזאת הם מצביעים ברגליים וכרגע לא רוצים את העובדים בחזרה, גם כאלה שיודעים לתת מענה של שבועיים בידוד, כל המעטפת סביב הישוב מצביעה ברגליים.

אז אנחנו מציעים בנוהל זריז את עבודת המתנדבים, שעובדים גם באופן שוטף, במיוחד בתקופה הזאת. פרסמנו נוהל שתומך בהוצאות שקשורות למתנדבים, אם זה הוצאות לינה, מזון, הסעות, הגנה מפני הנגיף. לשמחתנו יש היענות רבה של צעירים. אנחנו כמובן עובדים ביחד עם משרד החינוך, הכול מוסדר ובהתאם לכללים של משרד הבריאות.

באשר לשני הנהלים האחרים שחבר הכנסת שוסטר הציע – אנחנו בקשר איתו וגם עם משרד האוצר. אלה נהלים שאנחנו יודעים להפעיל. כרגע אנחנו בדיונים האם לתקצב ואיך לתקצב. אני רוצה להאמין ומקווה שנצליח לפרסם אותם. יש היענות גם בקרב הצעירים, ובוודאי יש דרישה אצל החקלאים. כולנו תקווה שגם אחרי המשבר יותר צעירים יישארו בחקלאות.

משה אבוטבול (ש"ס):

מה לגבי הקטניות?

היו"ר עפר שלח:

אבקש את התשובה על הקטניות בהמשך.

אני רוצה להכניס עוד שני דוברים חיצוניים: דובי אמיתי, נשיא התאחדות האיכרים, ואחריו עמית יפרח, מזכיר תנועת המושבים. בתשובה שנקבל מנציגי המשרד אני מבקש גם התייחסות לשאלה של חבר הכנסת אבוטבול בעניין הקטניות. בבקשה.

דובי אמיתי:

תודה, אדוני היושב-ראש. יש לי המון ביקורת על מה שקרה בשנים האחרונות אבל זה לא הזמן. עכשיו אנחנו צריכים להסתכל כחקלאים איך אנחנו ממשיכים לספק את כל תהליך ביטחון המזון על כל המרכיבים שלו.

הדבר הראשון שהייתי מצפה לראות כרגע מן המדינה – השנה אנחנו בשנת משקעים עם המון מים. מחירי המים גבוהים בשלוש השנים האחרונות כתוצאה מתיקון מס' 27, תיקון לא ראוי ולא נכון, שגרם לחלק גדול מן החקלאים לצאת ממעגל החקלאות. המשימה עכשיו היא להחזיר את כולם להמשיך לגדל ולהבטיח את ביטחון המזון. לכן הייתי מבקש מאדוני היושב-ראש, יחד עם חברי הכנסת מן הלובי החקלאי: זה הזמן של כולנו, א', לעצור את תיקון מס' 27 במתווה העולה, ב', להוריד את מחירי המים ובכך להחזיר המון חקלאים ולתת להם את הביטחון ואת התחושה שבאמת מגיעה להם. זה בהיבט של המים.

ההיבט השני, יש מחסור גדול בכוח אדם. גם בעניין הזה אנחנו עובדים מול משרד החקלאות ורשות האוכלוסין. אנחנו מבקשים להאריך בעוד חודש את השהייה של העובדים הפלסטינאים מכיוון שקיבלנו אישור אך ורק לחודש. מדובר פה על 5,000 עובדים. דבר נוסף, אנחנו מבקשים לשקול אפשרות להביא עובדים לארץ. גם אם הם יצטרכו להיכנס לבידוד אנחנו יודעים לעשות את זה במקומות מרוכזים. אלה שני הכלים שבאמת יאפשרו לחקלאים להמשיך לגדל.

נכון, כולם מבינים היום איפה החקלאות הייתה ומה היא צריכה להיות, אבל זה כבר דיון אחר. תודה רבה על הקשב.

היו"ר עפר שלח:

תודה, דובי. עמית יפרח, מזכיר תנועת המושבים, בבקשה.

עמית יפרח:

תודה רבה, צוהריים טובים. קודם כול, כמובן אין ספק שאירוע הקורונה – ואני מצטרף פה לדברים של חבריי מן ההנהגה החקלאית – הוא ללא ספק אירוע מכונן שאמור להסיט את הספינה בכל הקשור להתייחסות של המדינה לחקלאות ולייצר מדיניות שהיא תומכת חקלאות על מנת לייצר מצב שבאמת מדינת ישראל תהיה במצב הרבה יותר טוב מן המצב שבו היא נמצאת היום כשהיא נמצאת במצוקה, ופה מדובר במצוקה אמיתית שאנחנו עדים לה בימים האחרונים.

לגבי הדברים שהם יותר קונקרטיים, אני רוצה לגעת בשלוש נקודות שלא נגעו בהן חבריי.

דבר אחד, צריך לצרף את המבנים החקלאיים שנמצאים במושבים ובקיבוצים, גם הם צריכים להיכנס בתוך האירוע של הפטור מתשלום ארנונה. מדינת ישראל החליטה במגזרים אחרים לתת שלושה חודשים פטור מארנונה. אין שום סיבה שהחקלאים שנמצאים היום בחזית המאבק בכל הקשור לביטחון המזון ולאספקת התוצרת הטרייה לא יזכו לאותה הטבה, לפטור מתשלום ארנונה על המבנים שמשמשים אותם לחקלאות.

דבר שני הוא חיזוק המו"פים. לפני יומיים היה פרסום שקק"ל מפסיקה את התמיכה שלה במו"פים. המו"פים בסופו של דבר הם העתיד של החקלאות ושל ביטחון המזון של מדינת ישראל. המדינה חייבת מבחינתי להיכנס בנעליים של קק"ל, לחזק את המו"פים ולייצר מצב שמדינת ישראל תוכל תמיד להיות במצב שהחקלאות תהיה עם יכולת של חדשנות וכניסה של גידולים חדשים אל תוך הענפים השונים.

הדבר האחרון הוא נושא תיירות הפנים, הצימרים. כל אזור הגליל, כפי שאתם יודעים, נשען הרבה מאוד במושבים על תיירות של צימרים, תיירות פנים. זה כמובן אירוע בעייתי מאוד מבחינה כלכלית. גם פה אני חושב שהמדינה צריכה לחשוב איך היא תומכת תמיכה ישירה בכל ענף התיירות בכלל, אבל בפרט מבחינתנו התיירות הכפרית.

היו"ר עפר שלח:

עמית, תודה. הרמת לנו לדיון הבא שיעסוק בתיירות. הדיון הזה הוא על חקלאות ולא על חקלאים, יש לפעמים הבדלים ביניהם.

אני רוצה לשמוע מילות סיכום ותשובות של מנכ"ל משרד החקלאות, בבקשה.

מיקי חיימוביץ' (כחול לבן):

אני יכולה לפני זה לפנות למנכ"ל משרד החקלאות? מהדברים שאנחנו שומעים, הייתי מבקשת לשמוע ממנו: האם הם מתכוונים להיות גורם אקטיבי בכל הקישור בין החקלאים לצה"ל בכל הנושא של אספקה של פירות וירקות? בעצם צה"ל עכשיו פועל במקומות הכי נזקקים ואני חושבת שאספקה של פירות וירקות דרושה גם מן הבחינה של בריאות התושבים וזה מאוד מאוד חשובה. אם אפשר לעשות את הקישור הזה, שמשרד החקלאות יהיה פה

גורם אקטיבי, יעשה את החיבור הזה וידאג שמצד אחד לא יזרקו פירות וירקות ומצד שני שאוכלוסייה נזקקת תקבל אותם. אני חושבת שזה התפקיד של משרד החקלאות. אני גם חושבת שמשרד החקלאות צריך לפנות לרשתות השיווק ולנקוט באיזו אמירה, שזה לא הזמן לנצל את המשבר הנוראי הזה כדי לגרוף עוד רווחים על חשבון החקלאים. גם כאן צריכה להיות אמירה של המדינה ושל הממשלה. תודה.

היו"ר עפר שלח:

תודה, מיקי. מנכ"ל משרד החקלאות, בבקשה, דברי סיכום ואז נעבור לנושא הבא.

שלמה בן אליהו:

אתחיל בסיכום, אבל אתן לאורי צוק בר לדבר על הפעילות שמשרד החקלאות עושה בנושא של העברת תוצרת מן החקלאים למקומות שיש לה ביקוש כדי שהתוצרת לא תושמד.

ככלל אני רוצה להגיד, כמעט כל הפעילות החקלאית מוחרגת וכל הכלים שתומכים בפעילות חקלאית גם כן מוחרגים והם בעצם יכולים לעבוד, וכולם עובדים.

יש ענפים ספציפיים שנפגעו, כמו התבלינים, כמו הפרחים וכמו חלק מן המגדלים שאין להם לאן לשווק את התוצרת שלהם, אבל בגדול הפעילות עובדת כסדרה.

לגבי הפגיעה שיש בתבלינים, בפרחים, בתיירות פנים וכדומה, זה כמו כל עוסק. המדינה אומרת לכל עוסק שנפגע: אם נפגעת – יש כללים איך להגיש, כמו כל עצמאי שנפגע. אין ייחודיות לפגיעה בתבלינים ובפרחים לעומת פגיעה בתיירות או פגיעה בבעלי מסעדות. נכון שיש ייחודיות ברמה של מה קורה עם המשך העבודה לאחר מכן אבל ברמה של לתת פיצוי מיוחד – לא יתנו פיצוי מיוחד למגדלי התבלינים כי אז יצטרך להיות פיצוי מיוחד לכל הענפים, לכל המגזרים שיש במשק.

לגבי הנושא של הקטניות – אני חוזר ואומר לחבר הכנסת אבוטבול שנושא הקטניות הוא לא בתחום משרד החקלאות אלא בתחום משרד הכלכלה.

לגבי הביצים – אתן לאסף לוי לדבר.

אורי צוק בר:

אנחנו היינו בפרויקט של זירות מסחר שהתחיל עוד לפני משבר הקורונה. הכוונה שלו לקשר בין חקלאים לבין חנויות שמוכרות ירקות ופירות ולעשות סוג של שוק סיטונאי וירטואלי, זירות דיגיטליות. האצנו מאוד מאוד את הפעילות של ארבע הזירות שזכו והן הוסיפו את החלק הזה של מכירה גם לצרכנים, התארגנו במהירות שיא להתאים את האתרים שלהן בשביל מכירה לצרכן הסופי. שתיים כבר עובדות, מהשבוע התחילו כבר לספק, והשלישית עולה היום.

בנוסף, ביחד עם המחוזות של המשרד ועוד גורמים נוספים אנחנו מקשרים בין חקלאים שנתקעו עם סחורה. עשינו קבוצת עבודה כזאת שחיברנו אליה גם מועדוני צרכנים מכמה סוגים ומצליחים לארגן קניות מרוכזות, מתנות לחג של סלי פירות ועוד כל מיני רעיונות, שמצליחים בעזרתם לאתר חקלאים שנשארו עם עשרות או מאות טונות של ירק או פרי מסוים ולהעביר אותם לייעוד, גם דרך זירות המסחר. זו הזדמנות טובה מאוד שהן מתחילות להיכנס לפעילות.

הי"ר עפר שלח:

לצערי כבר לקחנו 8 דקות יותר ממה שתכננתי לדבר הזה. כשתראו את רשימת הדוברים בנושא הבא תבינו. תודה לכולם.

התיירות והתעופה נפגעו באופן עמוק מאוד ומוקדם מאוד. אחד הצעדים הראשונים שגם ישראל וגם מדינות אחרות נקטו היה סגירת הגבולות והיום מעט מאוד טיסות עפות בשמי העולם, כשכמעט כולן טיסות קרגו. אני לא יודע אם נוסעים טסים עוד ממקום למקום למעט טיסות חילוץ כאלה ואחרות. זה מציב את כל הגורמים שנוגעים לתעופה ולתיירות בקושי מהותי, שאנחנו לא יודעים כמובן מתי הוא ייגמר כי אלה ענפים רגישים, שאנשים גם בגלל מצבם הכלכלי וגם בגלל חשש מהמשך הקורונה אנחנו לא יודעים איך הם ייכנסו לזה כאשר המשבר הזה יתחיל לחלוף.

אני מבקש לנהל את הדיון הזה באופן הכי יעיל ולכן בהתחלה נתחיל מחברות התעופה. אני מבקש לשמוע בזה אחר את זה אלי דפס, יושב-ראש חברת אל-על, ניר דגן, מנכ"ל חברת ארקיע, אורי סירקיס, מנכ"ל חברת ישראייר ומידן בר, יושב-ראש איגוד הטייסים. יש לכם שלוש-ארבע דקות לכל אחד. אני מבקש אם אתם יכולים להציג בעיות שלא חוזרות על עצמן, למרות שאני מניח שהבעיות של חברות התעופה די דומות. אלי דפס, בבקשה.

אלי דפס:

בוקר טוב יושב-ראש הוועדה וחברי הכנסת. אני יושב-ראש אל-על.

אל-על נכנסה למשבר הקורונה מוקדם יותר מכל חברות התעופה האחרות בגלל סגירת השמיים כאן שהייתה מוקדמת יותר. אל-על היא חברה שמחזור ההכנסות שלה בחודש מתקרב ל-200 מיליון דולר וזה פסק לחלוטין. עלות הקיום של חברת תעופה, גם בתרחיש שהיא לא טסה יש לה הוצאות קבועות של הלוואות למטוסים, חכירויות ושכירויות. אל-על פרושה ביותר מ-30 תחנות ברחבי העולם. החברה הוציאה כבר 95% מאנשיה לחל"ת. המיקוד נותר, כפי שנאמר כאן, בטיסות חילוץ של ישראלים, בהטסת מטענים, הבאת ביצים מליסבון אתמול וכן הלאה.

אנחנו רואים לפנינו שלושה פרקים. אחד זה הדממה מוחלטת כמו כעת, ובהמשך זה ההתאוששות.

היות ויש הוצאות קבועות, כפי שתיארתי, אם החברה לא תקבל עזרה מידיית בהיקף כפי שהוצג למשרד האוצר ונדון, בטווח של הימים הקרובים אל-על עלולה חלילה להיסגר.

אנחנו נוהגים במדינת ישראל אחרת משמעותית ממה שנוהג העולם.

היו"ר עפר שלח:

איזה סכום הצגתם למשרד האוצר?

אלי דפס:

אנחנו הצגנו למשרד האוצר סכום של 250 מיליון דולר ועוד 100 מיליון דולר, כי אנחנו לא יודעים לגבי ה-Recovery של עולם התעופה באיזה פרק זמן הוא יתחדש, וכמובן הצגנו מול זה תוכנית התייעלות שעברה בדיקה של שני משרדי רואי חשבון, כאשר תוכנית התייעלות מציבה לנו יעד של כ-150–200 מיליון דולר התייעלות.

העולם כבר הזרים כספים לחברות התעופה. הסנאט אישר 58 מיליארד דולר לחברות התעופה האמריקאיות, שגם הן עומדות. אני לא רוצה לנקוב בפירוט לגבי כל מדינות העולם. ההזרמות כבר בוצעו. רק מדינת ישראל מגמגמת, מתמהמהת ולא מחליטה עד לרגע זה.

צריך לזכור שחברת אל-על תורמת לתל"ג של מדינת ישראל 5.2 מיליארד שקל. יש לנו 10,000 עובדים שמועסקים באופן ישיר, יש לנו כמעט 28,000 אנשים נוספים שתומכים ומסייעים לאל-על ומספקים סחורות לאל-על. אל-על היא ביטחון לאומי, היא ביטחון בביטחון תזונתי וביטחון בהרבה היבטים. למדינה יש מניית זהב באל-אל. מניית הזהב מחייבת את אל-על להחזיק צי ברזל עבור המדינה, מטוסים ישראלים, ולהיענות לכל אתגר שעוד עומד לפנינו.

הקריאה שלנו בשלב הזה, היות וכל הפעולות שנעשו הוצגו למשרד האוצר ועדיין המדינה מתמהמהת, אם לא תתקבל החלטה בטווח ימים בודדים המצב של אל-על, או התשובה שתינתן לאל-על מאוחר לא תהיה ראויה כי היא כבר לא תהיה שווה כלום.

היו"ר עפר שלח:

אני רוצה לעצור כאן. תיכף נשמע גם את התשובות של משרד האוצר. ניר דגן, מנכ"ל ארקיע, בבקשה.

ניר דגן:

שלום, בוקר טוב לכולם. לא אחזור על מה שאלי דפס אמר כי התקציר שהוא נתן טוב גם לשאר חברות התעופה. אני רוצה להתעכב על שני דברים בולטים.

השיהוי עושה נזקים. השיהוי אפילו בהצהרה הדקלרטיבית של המדינה שהיא הולכת לעשות משהו פוגע בנו. כל חברות התעופה, יש לנו חלק גדול מן המטוסים שהם ממומנים עוד. סכומי העתק האלה הפסיקו להיות משולמים בכל העולם, בהסדרים כאלה ואחרים. העובדה שהמדינה לא אומרת כלום, או אומרת ולא עושה, גורמת לנו לכבס את הטיעונים שלנו הלך וחזור. מדובר על נזק מאוד מאוד גדול וגם על פגיעה באמינות שלנו, שלא לדבר על הבעיה הכלכלית שאליה זה מכניס אותנו. אז המדינה קודם כול צריכה להחליט וגם להגיד מה החליטה, זה דבר ראשון.

הדבר השני החשוב הוא שכפי שאנחנו רואים שהולכות וצצות בעיות עם המתווה של העסקים של ה-100-400, חייבים לפתור את נושא הערבות של המדינה, באופן שהמדינה תיקח על עצמה יותר ולא תשאיר לבנקים לנהל בעצמם את התהליך. אנחנו סומכים על הבנקים, מחוברים לבנקים, אבל אם המדינה, כפי שהיא עושה כרגע בעסקים הקטנים או כמו הבעיות שמטפלים בהן בעסקים הקטנים, תשאיר את זה לידי הבנקים יהיה פה שמח.

לכן אנחנו מבקשים בסך הכול שכבר יקבלו את ההחלטה וילכו לביצוע. ברור לנו שהביצוע ייקח זמן ועד שנראה כסף ייקח זמן אבל ההחלטה, ההצהרה ותחילת ההליכה בדרך האמיתית היא חשובה ברמה של מחר או אפילו היום. תודה.

היו"ר עפר שלח:

תודה. אורי סירקיס, מנכ"ל ישראייר, כפי שניר דגן עשה מאוד ביעילות, אם אפשר לא לחזור על נקודות קודמות אלא להוסיף דברים נוספים, בבקשה.

אורי סירקיס:

אשתדל לא לחזור על אותן נקודות שעלו פה. אני מבקש להדגיש רק שתי נקודות.

נקודה ראשונה, כפי שאנחנו שומעים פה, ישראייר נכנסה למשבר הזה ללא מחלות רקע, היא חברה רווחית כבר חמש שנים. היא זקוקה בעיקר, כפי שניר דגן אמר כאן, להצהרה שתגיע ביום-יומיים הקרובים, שישראייר נכללת בתוכנית, בחבילת הסיוע של האוצר. אנחנו מקבלים את ההצהרות הללו, את הרמיזות הללו, אפשר לקרוא לזה כך, באופן בלתי פורמלי מצמרת האוצר. הבנקים לוחצים עלינו. כרגע יש לנו תזרים מזומנים שמאפשר לנו להגיע עד סוף חודש מאי. התהליכים האלה הם תהליכים מתמשכים, גם מול הבנקים, תהליכים בירוקרטיים. מאוד מאוד חשוב לנו לקבל ביום-יומיים הקרובים, עוד לפני החג, גם אל מול העובדים שנמצאים בציפייה לעניין הזה, את ההודעה הוודאית שאנחנו נזכה להלוואה בערבות מדינה. אנחנו ביקשנו 25 מיליון דולר, זה נראה לי סכום צנוע מול העובדה שאנחנו

מעסיקים 450 עובדים, מפעילים פה 10 מטוסים ב- peak.הבאנו עכשיו לארץ 5,000 עובדים. אנחנו כבר משתלבים במערכות ההטסה, אפילו מסין, של טיסות מטען, טיסות של דואר ישראל וכולי. מאוד מאוד חשובה לנו ההצהרה הזאת.

היו"ר עפר שלח:

מאה אחוז, תודה. אחרון בסבב הזה הוא מידן בר, יושב-ראש איגוד הטייסים, בבקשה.

מידן בר:

בוקר טוב לכולם ותודה רבה לכבוד היושב-ראש על ההזמנה.

לא אחזור על מה שאמרו קודמי. אני רוצה לחדד שלוש נקודות.

ראשית, נכנסנו למשבר הזה, די דומה לחקלאות, בחיסרון ואין שום סיבה שנצא ממנו בחיסרון. מה שנדרש פה כרגע זה סיוע. אנחנו עוקבים אחרי עשרות איגודים וחברות בעולם ומה שקורה בישראל לא דומה למה שקורה בעולם. הסיוע בעולם אינו מותנה. דרך אגב, האמריקאים הגדילו לעשות ואמרו: אנחנו נתנה את הסיוע לחברות התעופה בתנאי שאתם לא מפטרים עובדים. זו נקודה אחת.

נקודה שנייה, והיא חשובה מאוד לוועדת הקורונה, היא היום שאחרי. אנחנו מעריכים, וגם עובדים ביחד עם התעשייה האווירית ואנשים נוספים בנתב"ג, שהיום שאחרי כנראה קרוב. הוא ייקח זמן אבל הוא כנראה קרוב. טיסה במרחב של קורונה היא דבר שכבר צריך לדבר עליו. התעופה יכולה לסייע לנו ביציאה מאותו משבר, זו דעתי.

אני רוצה רק להגיד נקודה שהיא באמת מאוד מעניינת. דיברו על ביצים, טורקיה וחקלאות. תראו, שלוש החברות שטסות כרגע לישראל ומטיסות נוסעים הן אתיופיה, שהיא במאה אחוז ממשלתית, טורקיש, שהיא 92% ממשלתית, ואירו-פלוט, שאני לא רוצה להגיד אבל היא כנראה 60% ממשלתית. אנחנו צריכים לראות שמדינת ישראל שומרת על העצמאות התעופתית הכל כך חשובה שלה היום.

אחזור ואסכם כפי שפתחתי: אנחנו זקוקים לסיוע מידי, דומה לעולם, ולא פחות מזה למדיניות. מדיניות וודאות באירוע משברי היא אחת מאבני היסוד לצאת ממנו.

אני רוצה להגיד לכם שאנחנו עובדים על זה, אנחנו שומרים על קשר עם העולם, קשר חשוב.

אני מודה לך שוב על כך שהזמנת אותנו. אנחנו נהיה נכונים להגיע לכל מקום בכל רגע. תודה.

הי"ר עפר שלח:

תודה. לפני שאנחנו עוברים לתשובות, יוליה מלינובסקי, בבקשה.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

שאלה לכל המנכ"לים של חברות התעופה: ברור שאתם צריכים סיוע, ויותר מדיניות. אנחנו רואים את הדבר הזה שחוזר בעצם מדיון לדיון – היעדר מדיניות. אבל שאלה שעכשיו הרבה אנשים שואלים: רכשו כרטיסים, היו תוכניות בעתיד ואין טיסות. מה המדיניות באשר להחזר כספי לאזרחים? אני מקבלת המון תלונות, שלכאורה הוצג שכן יהיו החזרים אך זה לא קורה בפועל. צריך גם לדאוג לאזרח הקטן.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד-תל"ם):

שאלה קצרה למנהלי החברות: האם אתם שומרים על כשירות תעופתית בתקופה הזאת?

הי"ר עפר שלח:

הייתה אתמול ידיעה לגבי מה שנקרא טיסות רפאים, טיסות שעושים כדי לשמור על הכשירות של המטוסים והכשירות של הטייסים. אני לא יודע אם כל אחד יודע, אני למדתי מחלק מכם שמטוס בשביל להיות כשיר צריך לטוס, לא להיות על הקרקע. מי מכם שיבחר לענות.

אוסאמה סעדי (הרשימה המשותפת):

אורי סירקיס נמצא איתנו? שלום. אנחנו שוחחנו בטלפון בחודש האחרון. אני רוצה לנצל את ההזדמנות ולהודות לך ולכל החברות, אבל במיוחד לך ולכל הצוות של ישראייר, על עבודתכם בחודש האחרון לחילוץ אלפי סטודנטים שחזרו לארץ. בחלק מן המדינות היינו צריכים לעשות מבצעים מעין-צבאיים על מנת להוציא את הסטודנטים האלה. לכן מגיעה מילת תודה ואני מנצל את ההזדמנות דרך להודות לכל הצוות. באמת כל הכבוד ותודה רבה.

הי"ר עפר שלח:

חבר כנסת מן הרשימה המשותפת משבח מבצעיים כמו-צבאיים – הגענו ממש ל- -

אוסאמה סעדי (הרשימה המשותפת):

רק על העברת הסטודנטים משבחים.

היו"ר עפר שלח:

לא חששתי שזה אחרת.

אורי סירקיס:

אם אפשר לענות על עניין הכשירות. בישראייר כל הטייסים נמצאים בעבודה, לא הוצאנו אותם לחל"ת. הגענו איתם להסדר על הפחתת שכר משמעותית. כתוצאה מכך, זה גם מאפשר לנו לייצר יותר - - - ולענות על יותר מכרזים. דבר נוסף שזה מאפשר לנו הוא שכולם טסים. אנחנו טסים פעמיים בשבוע, ושומרים על קשר עם העיר אילת פעמיים ביום. אנחנו מבצעים טיסות מטען יומיות ומבצעים טיסות בחודש הקרוב לסין. כפי שנאמר פה, ביצענו גם טיסות חילוץ. כך שבסך הכול אנחנו משיגים פה גם תרומה תזרימית, גם כשירות של טייסים וגם רמת בטיחות שנשמרת לאור העובדה שכולם טסים.

היו"ר עפר שלח:

אני רוצה תשובה של אלי דפס. זה יותר קל כמובן בישראייר שמבוססת הרבה על טיסות פנים. אני מניח שבאל-על גם נושא הכשירות יותר קשה, וגם אני מבקש תשובה לשאלה של יוליה מלינובסקי לגבי החזרים.

אלי דפס:

לגבי החזרים – עומד בפני הכנסת והממשלה תיקון תקנה בנוגע להחזרים. בכל הקשור להחזרים מתכוונים להאריך את משך החוק הקיים היום, חוק טיבי, לרמה של 90 ימים. הוא צריך לעבור את הוועדות המתאימות.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

איך זה קשור לחקיקה? הכרזתם עכשיו שבכל הטיסות שמבוטלות, והן מבוטלות, אנשים צריכים לקבל החזר כספי.

אוסאמה סעדי (הרשימה המשותפת):

אנחנו לא רוצים שתנצלו את התקופה הזאת על מנת לבטל את חוק טיבי, אנחנו לא ניתן לכם.

אלי דפס:

א', אנחנו לא פועלים. זה לא פעולה של אל-על. זה פעולה של הכנסת. יש תקנה שכרגע עומדת לאישור בפני הוועדה הרלוונטית בכנסת.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

לא, אין דבר כזה, אדוני, סליחה. כשקרה כל מה שקרה והתבטלו טיסות ואנשים הזמינו כרטיסים – מה זה קשור לכנסת? אל תפיל עכשיו אחריות על הכנסת. האדם שילם, אין טיסה, זה לא באשמתו, כולם מבינים את זה. משפחות שלמות הזמינו כרטיסים. למה לא תחזירו עכשיו כסף?

נעה בן שבת:

יש הצעת חוק שנדונה בוועדת הכספים בנושא הזה.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

אבל זה לא קשור אפילו. הם הכריזו בתחילת משבר הקורונה שהם החזירו את הכסף לאזרחים.

אוסאמה סעדי (הרשימה המשותפת):

הרבה אזרחים קנו כרטיסים, כפי שאמרה חברת הכנסת מלינובסקי, וחלקם אפילו תכננו חתונות וירח דבש אך ביטלו את החתונה וביטלו את הכול. אני חושב שמגיע להם החזר מלא של הכסף.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

הטיסות התבטלו. אתם חברה לאומית. ברור שרוב הטיסות זה אל-על, אנחנו עדיין אוהבים להשתמש באל-על. מצד אחד, אתם אומרים שהמדינה חייבת להתגייס, וברור שהמדינה

חייבת להתגייס, חד-משמעית. מצד שני, גם אתם חייבים עכשיו להתגייס לטובת האזרחים. אנשים קנו טיסות, שילמו כסף. עכשיו כל אדם רביעי בארץ הוא בלי עבודה, בלי פרנסה. תחזירו את התשלומים האלה. זה גם לא הוגן, עד שוועדה תתכנס – אתם כבר עכשיו יכולים לעשות את זה. אגב, זה מה שהוכרז בתחילת המשבר.

משה אבוטבול (ש"ס):

מה עם הנוער שהיה צריך לנסוע לפולין?

היו"ר עפר שלח:

אנחנו שואלים שאלות מאוד נכונות וענייניות אבל אנחנו לא נותנים לאדם לענות. אלי דפס, בבקשה.

אלי דפס:

אני חוזר ואומר, קודם כול הקנייה של הכרטיסים, 70% מהם בכלל נעשית על ידי סוכנים ולא על ידי אל-על בעצמה. חלק מן הכסף נמצא כרגע אצל הסוכנים כי בכל מערכת הסליקה של הכרטיסים בעולם כרגע נעצרה העברת הכספים. כפי שאמרתי, תסתכלו בהצעות החוק שקיימות כרגע. תקנה שקיימת כרגע מדברת על החזר תשלום תוך 90 ימים, ולחלק מן התשלומים עד ינואר. זה מופיע אצלכם, אתם יכולים לראות את זה.

לגבי כשירות תעופתית, הטייסים - - -

היו"ר עפר שלח:

רק רגע, אני רוצה לברר פרט בתוך זה. האם הסיוע הממשלתי שביקשתם, 250 מיליון דולר פלוס 100 מיליון דולר, כולל את זה שאתם בסופו של דבר על פי התקנות האלה תשפו את הנוסעים שלא טסו?

אלי דפס:

חד-משמעית זה נכון.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

אז זו התשובה.

אלי דפס:

אני חוזר על מה שאמרתי קודם: אם זה לא יקרה היום, מחר, מחרתיים, בטווח של ימים בודדים, המענק הזה שיינתן – זה בעצם לא מענק אלא הלוואה עם ריבית – יהיה מאוחר מדי. לוח הזמנים פה צפוף מאוד כי המטוסים, כפי שידוע, רוב המטוסים הם לא בבעלות החברה, באף חברה. רובם חכורים או דרך בנקים. אם הם יעצרו אז הכול עומד, וזה חבל.

אוסאמה סעדי (הרשימה המשותפת):

אז מה, הכסף הזה עכשיו שוכב אצל הסוכנים? אני לא מבין. מה הגורל של הכסף הזה?

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

אבל הסוכנים מעבירים את הכסף לאל-על.

אוסאמה סעדי (הרשימה המשותפת):

הוא אומר שלא העבירו את הכסף.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

לא, זה לא נכון.

אוסאמה סעדי (הרשימה המשותפת):

אני רוצה לדעת איפה הכסף הזה שוכב עכשיו.

קריאה:

אבל יש חלק שקנו ישירות מהחברה, לא דרך סוכנים.

מיקי חיימוביץ' (כחול לבן):

הנושא של הנוסעים באמת כואב להרבה מאוד אנשים, אבל אני חושבת שהדיון כאן צריך להיות על עתיד התעופה הישראלית. בואו נתמקד בזה. אני חושבת שהסעיף הזה, האם הם החזירו – אני גם לא בטוחה שהחברות הישראליות לא החזירו את הכסף. אני יודעת על בעיות עם יונייטד וחברות אחרות. אבל בואו נתמקד בסיוע שחברות התעופה צריכות מן הממשלה ובעובדה שמדובר פה בימים.

קריאה:

אבל יש פערים תפעוליים.

היו"ר עפר שלח:

חברים, האחד לא פוסל את השני.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

זו נקודה קריטית.

היו"ר עפר שלח:

את הנושא הזה הבנו, אולי לא לשביעות רצוננו אבל הבנו אותו.

משה אבוטבול (ש"ס):

אפשר לקבל תשובה על פולין?

מיקי חיימוביץ' (כחול לבן):

אני רוצה להגיד לכם שבזמן שאנחנו דנים פה, בוועדת הכספים היה עכשיו איזה ציוץ שניר ברקת מספר על שיחת טלפון שהייתה לו ממנכ"ל אל-על, שאמר שבמשרד האוצר אמרו לו שאל-על תפשוט את הרגל, כלומר שזה מה שהוא שמע.

היו"ר עפר שלח:

זו מקפצה טובה מאוד להעלות פה את נציגי משרד האוצר. אגב, גם כאן בוועדה הזאת, למי שזוכר, כשהיה פה מנכ"ל משרד האוצר והתייחסנו לנושא של אל-על, הוא אמר: אל-על היא חברה שנכנסה למשבר הזה עם הרבה מאוד בעיות. אמר אלי דפס שהם הציגו תוכנית התייעלות.

מיקי חיימוביץ' (כחול לבן):

אבל לא יעלה על הדעת שמדינת ישראל תהיה בלי עצמאות תעופתית.

היו"ר עפר שלח:

אין לי ויכוח איתך.

משה אבוטבול (ש"ס):

אפשר לקבל התייחסות לגבי בני נוער שאמורים לנסוע לפולין? הם פשוט דומעים ופונים אלינו. ההורים השקיעו המון כסף כדי שהילד ייסע למצעד בפולין והם לא מקבלים החזרים, לא מתייחסים אליהם. אנא, מילה אחת או שתיים, אם זה קשור אליכם. שאלתי על בני הנוער שהיו אמורים לצאת לפולין וההורים עבדו וטרחו כדי להשיג להם כסף לכרטיס, ועכשיו בוטלו אותן נסיעות ואמרים להם: אתם לא תקבלו בחזרה את הכסף. השאלה אם זה נקשר אליכם באופן כללי. מה אתה יכול לומר לי?

אלי דפס:

באופן ספציפי, הרי נסיעות לפולין בדרך כלל מאורגנות על ידי סוכני התיירות, הם שגובים את הכסף. לא תמיד הכסף מגיע לאל-על בכלל.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

אבל הם מעבירים כסף אליך, אדוני.

משה אבוטבול (ש"ס):

הם טוענים שהחברה לא מחזירה להם.

אלי דפס:

תנו לי רק להשלים בבקשה. אם הכסף נמצא אצל הסוכנים או נמצא כרגע באל-על, אני מסביר שהמערכת מושבתת, כל הסוכנויות סגורות ואל-על בחל"ת. ברגע שנקבל את המימון, נחדש את הפעילות ונחזיר את האנשים יבוצעו החזרים על פי החוק.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

אתם בעצם מחזיקים בלקוחות כבני ערובה. כשהאוצר לא מעביר לכם כסף אתם לא מחזירים כסף לאזרחים. זה על השולחן עכשיו.

היו"ר עפר שלח:

מצד אחד, זה נכון. מצד שני, אם החברה תפשוט רגל אז אף אחד לא יקבל כסף. אנחנו מבינים את הסיטואציה, היא ברורה. אלי דפס, אם אתה יכול לענות לסיום על סוגיית הכשירות התעופתית באל-על.

אלי דפס:

אנחנו הוצאנו לחל"ת חלק ניכר מן הטייסים. אחרים מבצעים את כל משימות החילוץ והבאת סחורות, למנשמים, לתרופות ולכל מה שמדינת ישראל מבקשת. אנחנו משתדלים להחליף בין הטייסים על מנת שחלק ניכר מן הטייסים יבצע את הפעילות.

לגבי התשתיות עצמן, המטוסים – יש תהליך בדיקות ושימור מטוסים על פי הוראות רת"א, על פי הוראות יאט"א. אנחנו מנהלים את זה בדקדקנות רבה.

ניר דגן:

רק מילה מטעם ארקיע. גם אנשי רת"א משתתפים בדיון הזה. נושא שמירת הכשירות – שלא יטריד אתכם. רת"א אמונה על העניין, זה עובד עם החברות, גם שמירת כשירות המטוסים וגם שמירת כשירות הטייסים.

היו"ר עפר שלח:

יואל פלדשו נמצא איתנו.

ניר דגן:

כל העולם יחזור לכשירות. אנחנו צריכים שהוועדה תטפל בבקשה בדברים שאמרנו קודם – במשרד האוצר, בערבות הלוואות, שהעסק הזה יזוז, ואז נוכל להתחיל לתכנן קדימה. כל המטרה היא לתכנן קדימה. שהכשירות לא תטריד אתכם.

היו"ר עפר שלח:

חבר'ה, אנחנו עוצרים פה. נציגי משרד האוצר הרלוונטיים נמצאים איתנו? יש רפרנט רלוונטי ממשרד האוצר לעניין התעופה?

אלי מורגנשטרן:

אני מאגף התקציבים.

היו"ר עפר שלח:

מצוין. הצטברו מספר שאלות. שמעת אותן, אני לא צריך לחזור עליהן. אם אתה יכול להתייחס, בעיקר לצורך של חברות התעופה במענה מידי. אנחנו שומעים את זה מאל-על, אנחנו שומעים גם מן החברות האחרות – מענה מידי.

מיקי חיימוביץ' (כחול לבן):

אפילו הצהרה ברורה.

אלי מורגנשטרן:

אנחנו כבר מקיימים משא ומתן עם חברות התעופה במשך חודשיים. למדנו את כל הבעיות והאתגרים של החברות לעומק. אחד הפתרונות החשובים ביותר שעשינו הוא התוכנית של אשראי לעסקים גדולים כפי ששר האוצר הכריז במסיבת העיתונאים לפני מספר ימים. התוכנית הזו כוללת הלוואות לעסקים גדולים, של בין 400 מיליון שקל ל-1.2 מיליארד שקל בשנה. חברת ישראייר וחברת ארקיע למיטב הבנתנו עומדות בקריטריונים האלה. יישום של זה ייקח עוד מספר ימים. עכשיו עוסקים בבנייה של כל הכללים, כולל תיאום עם הבנקים והנחיות מדויקות לביצוע של זה. זה עניין של ימים ספורים עד שהם יוכלו לגשת ולבקש אשראי שיעזור להם להתמודד עם המצוקה הנוכחית, עם הבעיה התזרימית.

היו"ר עפר שלח:

ולגבי אל-על?

אלי מורגנשטרן:

לגבי הסיפור של אל-על אנחנו ביקשנו מהם, כפי שביקשנו כאמור מכל החברות האחרות, גם חברות התעופה, מכל החברות הישראליות שנתמכות בקרנות של המדינה, לגרום לכך שהסיוע של המדינה יהיה סיוע של אשראי ולא סיוע של מענק. כלומר, כשנותנים הלוואה שהיא 100% על חשבון המדינה יש חשש גדול מאוד שבסוף זה יהפוך למענק ולא לאשראי ולכן אנחנו מבקשים שהתוכנית שאל-על תביא לנו תהיה תוכנית עסקית שמגובה בערבות של הבנק מעבר לערבות של המדינה. בינתיים עוד לא קיבלנו תוכנית כזו. ברגע שנקבל תוכנית כזו אנחנו נצרף אותם.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

ולמה אשראי ולא מענק? למה? מה הגישה הזאת?

מיקי חיימוביץ' (כחול לבן):

למה מדינות אחרות יכולות לקום לטובת חברות תעופה ואילו ישראל לא?

קריאה:

מה זאת אומרת? זו חברה פרטית, יש בה בעלי מניות שמרוויחים כסף. מה הוא הדבר הזה?

מיקי חיימוביץ' (כחול לבן):

נו, באמת, אתה חי בעידן נורמלי? באמת, בטח שזה קשור.

היו"ר עפר שלח:

בין הצורך של חברות להיות יעילות, ובטח חברות שנתמכות על ידי המדינה, שעל זה אף אחד אינו חולק, לבין זה שהחברות האלה, הענף הזה ספציפית נמצא בנקודת אפס, במקום הכי חלש שהוא יכול להיות בו, ונשאלת השאלה אם זה בדיוק הזמן לעשות את זה, יש מתח מסוים. אם אתה יכול לענות על זה, אם מבחינתכם זה הזמן הנכון להביא את אל-על ולדרוש

ממנה איזו תוכנית התייעלות או איזו ערבות בנקאית כאשר החברה כתוצאה מכוח חיצוני, לא אי-יעילויות שמן הסתם קיימות בה, נמצאת בסיטואציה שבה היא נמצאת?

אלי מורגנשטרן:

אם הבקשה של אל-על היא למענק ממשלתי של כ-2 מיליארד שקל בזמן שבו המשק כולו במצוקה כלכלית ומאות אלפי אנשים נמצאים באבטלה, אם זו הבקשה – זה סיפור אחד. להבנתנו הבקשה של אל-על היא לא למענק, היא בקשה להלוואה. בשביל לוודא שזו אכן הלוואה אנחנו צריכים לוודא שיש בטוחות שהחברה יודעת להחזיר את הכסף. חברה צריכה להחזיר את הכסף אם יש לה הכנסות, אם יש לה תוכנית עסקית שמאפשרת להחזיר את הכסף.

היו"ר עפר שלח:

יש לי שאלה. אמרת קודם: עסקים שבין 400 מיליון ל-1.2 מיליארד, ששם ישראייר וארקיע נמצאות. לעסקים שהם מעל 1.2 מיליארד יש לכם תוכנית כלשהי?

אלי מורגנשטרן:

אני לא מכיר תוכנית מן הסוג הזה כי לא התעסקתי בפתרונות לעסקים. מאחר וישראייר וארקיע נמצאות בתחום אחריוטי אז אני יודע שהן נכללות בפנים. אם תרצה, אעשה בדיקה מהירה ואחזור עם תשובה.

היו"ר עפר שלח:

אתה יודע להגיד כמה ערבות, איזה אחוז ערבות אתם מבקשים?

אלי מורגנשטרן:

מדובר על 8% מסך המחזור.

היו"ר עפר שלח:

אמרת שאתם תהיו מוכנים לערוב להלוואה שאל-על תיקח, ובתנאי שלא תהיו הערבים היחידים, אם הבנתי אותך נכון, אלא תהיה גם איזו השתתפות של הבנקים או איזו חשיפה. על איזו חשיפה אתם מדברים? איזה אחוז חשיפה מסך כל מה שהם מבקשים?

אלי מורגנשטרן:

דובר על 75% ערבות מדינה ו-25% ערבות של הבנקים.

אלי דפס:

אני רק רוצה להדגיש ולומר שאותם חודשיים שהוא מדבר עליהם, זה רק מעיד על הרשלנות של הדיונים והגמגום שהמדינה מתנהלת בו. אנחנו הגשנו תוכנית והם ביקשו לתקן אותה. אנחנו תיקנו אותה עד השקל האחרון שהם ביקשו. מאז שתיקנו אותה עד השקל האחרון שהם ביקשו, כ-200 מיליון דולר התייעלות, הדבר נמצא בדיונים מזה שבועיים. הבקשה של אל-על היא להסתכל קדימה. יש לנו תוכנית עסקית שאושרה על ידי רואי חשבון, שמביאה את החברה לאחר המשבר הזה, שכפי שאתה אמרת אדוני היושב-ראש הוא חיצוני לאל-על, אנחנו מניחים שתוך שנה-שנתיים נגיע לרווחיות, תלוי בהיקף ה-Recovery, אז נוכל להחזיר למדינה את חובותינו. אין לנו שום כוונה לקבל את זה כמענק, יש לנו התחייבויות. אל-על בכל שנותיה מעולם לא קרה שלא החזירה כסף לבנקים, למחכירים, ללווים ואין לנו כוונה גם בשנה-שנתיים הקרובות לעשות את זה. לכן מה שמר מורגנשטרן אומר קצת תלוש ולא מדויק ומביע לפי דעתי את הגמגום שהמדינה נמצאת בו כרגע בקבלת ההחלטה שכל העולם כבר קיבל אותה. להקים חברה מחדש, לפרק את אל-על, להקים משהו אחר בטווחים סבירים ובעלות סבירה – לא אפשרי. לכן ההשקעה הנוכחית והמידית, ברמה של יום-יומיים, היא חיונית לנו.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד-תל"ם):

שאלה קצרה למשרד האוצר. אני מדבר על מתווה ההלוואות של בין 400 מיליון ל-1.2 מיליארד, ואומרים שזה יהיה בימים הקרובים. אני רוצה לסמן על לוח השנה: אנחנו נמצאים ביום שני, ערב פסח הוא ביום רביעי. זה פרומו גם לדיון הבא עם המלונאים. התוכנית הזאת, שקשורה גם בהסכמים עם הבנקים, אנחנו שומעים עליה כבר כשבוע וזה עוד לא נסגר, לא ניתן לקחת הלוואות. זה נכון לחברות התעופה, זה נכון למלונאים. האם אתה יכול להגיד תאריך שבו הדבר הזה ייגמר? לפני יום רביעי הקרוב.

הי"ר עפר שלח:

לפני התשובה, אלי מורגנשטרן, עוד דבר. העבירה לי היועצת המשפטית מסמך, יש פה את הסיוע של מדינות אחרות לחברות התעופה שלהן, זה סיוע בסדר גודל גדול. שוב, מתוך הכרה – ובגלל זה אנחנו מכנסים את הדיון הזה – שזה ענף שסוג הפגיעה בו גם התחיל מוקדם וגם הוא די טוטלי בשלב הזה, למרות שיכול להיות שהוא ייצא וימשיך חזרה. אגב, כשהוא ימשיך חזרה מן הסתם תהיה הסתערות גם של חברות לואו-קוסט כי השמיים

הפתוחים לא ייגמרו, ולא צריכים להיגמר, שייכנסו אל השוק. אל מול כל זה – תשובות לשאלות שנשאלו.

מידן בר:

יש לי תשובה לומר לכם מטעם איגוד הטייסים. אני לא אתייחס לכשירות כי הכשירות באמת הולכת להיות בעיה לדעתי הרבה יותר גדולה ממה שאנחנו חושבים, כי זו בעיה עולמית ולנו בישראל אין עצמאות.

היו"ר עפר שלח:

מידן בר, ברשותך, אנחנו עכשיו בשלב של קבלת תשובות ממשרד האוצר. אם יש לך כסף לתת לאל-על אנחנו נשמח שאתה תפתור את הבעיה אבל נדמה לי שלמשרד האוצר יש קצת יותר.

אלי מורגנשטרן:

בהקשר לשאלה מתי האשראי של החברות של בין 400 מיליון ל-1.2 מיליארד ייצא לפועל – זה עניין ממש של ימים ספורים. אני לא יודע להגיד את התאריך המדויק. אלה דברים שבימים כתיקונם היו יכולים לקחת חודשים. עכשיו כולנו עובדים על סטראידיים, אנחנו עושים כל מאמץ בשביל להשלים את ההליכים, אבל שהם יהיו הגונים וטובים וראויים, עם כל ההסתייגויות או הטיפול הראוי והנדרש. זה ממש עניין של ימים ספורים.

לגבי השאלות בהקשר לאל-על, רק אחזור ואומר שככל שתהיה ערבות בנקאית בהתאם לתנאים שנתנו לכל החברות האחרות גם אל-על תיכנס אל תוך העסק.

היו"ר עפר שלח:

אני חושב שאני אסכם את דעת הוועדה אם אגיד שמה שצריך לעשות הוא פשוט להחיש תהליכים, וזה עלה גם מן הדברים של אלי דפס. אני לא חושב שלוועדה או לי יש עמדה לגבי אחוז החשיפה או אחוז הערבות הבנקאית. זה משא ומתן ביניכם לבין חברה שיש לה אספקטים לאומיים אבל היא חברה פרטית, אנחנו לא צריכים להתערב בזה. אבל אנחנו מבקשים שהדברים יתחילו לזוז מהר.

אני מבקש לסיום הקטע הזה של התעופה להעלות עוד שני אנשים בזה אחר זה: מנכ"ל רשות שדות התעופה, יעקב גנות, ויואל פלדשו, מנהל רשות התעופה האזרחית, שלמיטב זיכרוני גם היה מנכ"ל אל-על קודם. יעקב גנות, בבקשה.

יעקב גנות:

כמו כולם גם אנחנו נפגענו אנושות. כל ההכנסות שלנו התייבשו: מאה אחוז מן ההכנסות שלנו, הכנסות מסחריות, 70% מן האגרות. כרגע ההכנסות שלנו שואפות לאפס. אני מדגיש את המילה אפס. אנחנו חברה או גוף שעד לפני שלושה חודשים הכנו תוכניות פיתוח של מיליארדים. נכון להיום לאחר שפיטרנו אלפי עובדים ומכינים סבב נוסף של פיטורים והוצאות לחופשה ללא תשלום וצמצום עובדים קבועים, לאור המצב שאנחנו רואים אותו בשוק, הכנסות אפס, אנחנו נמצאים בדרישות שאנחנו לא מערערים עליהן ואנחנו אפילו מסכימים.

אנחנו חייבים לשמור את כל תשתיות התעופה ומעברי הגבול במצב של מתן שירות מידי, כפי שאנחנו עושים עכשיו לגבי טיסות מטענים, ששם יש גידול מרשים, להחזיק את המתקנים מוכנים, תשתיות במצב מבצעי מסביב לשעון, מעברים שנותנים חמצן, הרבה מאוד מיליוני אנשים שנהנים כי הסחורות מכיוון ירדן לכיווננו ממשיכות לזרום. מאידך ההוצאות שלנו קטנו אבל לא באותו יחס שאנחנו מסוגלים להחזיק.

היו"ר עפר שלח:

מכיוון שאלה נתונים שמתפרסמים מעת לעת, כמה דיווידנד רש"ת העבירה בשנים האחרונות למדינת ישראל? סדר גודל.

יעקב גנות:

אענה. אנחנו העברנו לפני שלוש שנים כ-2.5 מיליארד שקל. לפני שנה – 1.2 מיליארד שקל. אבל לא התלוננו. כשהיה, משרד האוצר הסביר את המצב. עכשיו אני בא לפה בשם אותם אלפי אנשים. אנחנו צריכים להתכונן ליום של מחר. אין בינינו ויכוח, אני מדגיש, שאנחנו חייבים לשמור על תשתיות התעופה למדינת ישראל. אנחנו כמדינת אי לא יכולים להרשות לעצמנו אחרת. אין מאיפה לבוא. כמנכ"ל משרד התחבורה לשעבר אני זוכר מקרים שהיינו צריכים להביא נוסעים מקפריסין וחיפשנו את אניית הנוסעים שאולי תישא אותם, לקשר בין קפריסין לבין חיפה. אנחנו חייבים לשמור על הכשירות המבצעית שלנו, אנחנו צריכים לשמור על התשתיות שלנו. אנחנו מושפעים מאוד ממה שיקרה באירופה, ממה שיקרה בארצות הברית, אבל אנחנו מסוגלים לתת את המענה בצמצום דרמטי עד כחודשיים לפני סוף השנה. אנחנו מכינים תוכניות. אנחנו נצטרך לשבת, ואני משוכנע שמשרד האוצר יבין את מה שאנחנו עושים, אנחנו צריכים להתכונן לשנה הבאה ולפתיחה הדרגתית.

סיימנו את השנה הקודמת עם 24 מיליון נוסעים. הלוואי ונגיע ל-7-8 מיליון השנה. נכון להיום יש טיסות בודדות. אל תשכחו, רבותי, שאנחנו מחזיקים את כל התעופה הפנים-ארצית אבל האגרות אפס ואילו העלויות כמעט 400 מיליון שקל.

עד כאן, ותודה שלמרות שלא הזמנתי ביחד עם כל הפורום המכובד נתתם לי לדבר, אבל אני לא רוצה לבקש.

היו"ר עפר שלח:

לא הזמנת והנה אתה פה. הזמנת.

יעקב גנות:

הזמנתי. אני מודה ליושב-ראש הוועדה.

היו"ר עפר שלח:

יעקב גנות, תודה. אני מבקש מיואל פלדשו, מנהל רת"א – רשות התעופה האזרחית, לדבר על החלק שלכם. אתם נוגעים כמובן גם בסוגיית הכשירות וגם בדברים אחרים. אם אתה יכול להרחיב לנו על זה.

יואל פלדשו:

אני רוצה לומר לך שזאת שעתה הקשה ושעתה היפה של התעופה הישראלית. כולה הייתה ראשונה להיפגע וכולה הראשונה להירתם, אם בחילוץ, אם במטען, אם בשינועים, ובכלל זה נתב"ג שפעל יפה מאוד.

הנקודות שאני רוצה להדגיש ולחזור ולומר: צריך לתת מענה, סיוע תזרימי לחברות, ואתמול, לא היום. אנחנו מטפלים בזה המון זמן. גם חוק טיבי עבר גם את טיבי, עבר את כל הרשויות. פשוט צריך לקדם אותו. אלה שני הדברים שצריך לעשות.

לגבי הכשירויות – אנחנו ערים לזה כבר מלפני חודשיים וחצי. אני לא צופה שתהיה בעיה. ההתאוששות לא תהיה מהירה, היא תהיה אטית. יש לנו כלים גם לתת היתרים ויש לנו כלים תחליפיים. צוואר הבקבוק יהיה סימולטורים בכל מקום בעולם. ישבנו עם כל החברות – החברות יכולות להתארגן ולעשות את זה מוקדם יותר. הדברים מתנהלים בסדר.

שני הדברים היחידים שצריך לעשות זה לקדם אתמול את נושא הסיוע לחברות התעופה ולקדם את חוק טיבי, שזה הכי טוב שהצלחנו להשיג. יש מקומות בעולם שעשו הרבה יותר טוב מזה. זה מה שהצלחנו לעשות.

אוסאמה סעדי (הרשימה המשותפת):

מה זאת אומרת "לקדם את חוק טיבי"? לא הבנתי. אתה רוצה לבטל את חוק טיבי.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

הם רוצים החזר כספי לאזרחים עם החוק שצריך לעבור פה בכנסת. יש תקנות שעת חירום, אפשר להחזיר. הם הבטיחו את זה מתחילת המשבר. אתה יודע מתי זה יהיה?

אוסאמה סעדי (הרשימה המשותפת):

נראה לי שאתם מנצלים את המצב על מנת לבטל את החוק הזה, שהתנגדתם לו ושהוא טוב לאזרחים ומיטיב עם האזרחים. אני אומר לכם: אסור לכם לנצל את התקופה הזאת. אם יש שעת חירום ותקנות וממילא הטיסות בוטלו אז אני לא מבין למה ההתעקשות בעניין הזה.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

אתה יודע מה, אני אתנגד בוועדת הכספים לסיוע לחברות התעופה כל עוד לא אראה שאתם החזרתם כסף לאזרחים, כי זה כסף קטן.

יואל פלדשו:

אני אפילו לא יודע על מה מדובר. ישבו עם חבר הכנסת טיבי, ישבו עם ועדת הצרכנות, הגיעו להסכמות, הכול. תלמדו ותראו מה קרה שם. זה מוכן ואפשר להגיש. זה מה שאפשר לעשות. אמר היושב-ראש של הוועדה: בהחלט, אם לא תהיה חברת תעופה גם את הכסף שצריכים לראות לא תראו, אז לא להשתלח. אף אחד לא מנסה לנצל את המצב, בדיוק כפי שאתם לא מנסים לנצל את המצב. אנחנו רוצים שחברות התעופה תעבודנה, כי אם הן תעבודנה יהיה כסף.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

מצוין, אבל למה לא להחזיר כסף לאזרחים שקנו כרטיסים?

רוּן קרסו:

אני רוצה להתייחס לזה לרגע. אני סגן יושב-ראש התאחדות סוכני הנסיעות. הנושא שיוליה מלינובסקי מעלה בהחלט חשוב וממתין לצרכן.

בואו נבין איפה אנחנו עומדים. סוכני הנסיעות לצורך העניין מקבלים 1,000 דולר ומשאירים אצלם בכיס כ-5%, 50 דולר. השאר נמצא בדרך כלל בחברות התעופה. אני מדבר כרגע על חברות זרות כי הנושא לא עלה. כמובן שלא רק שאיש לא רוצה לעשות מן המצב הזה משהו אלא להיפך, רוצים רק לסייע.

כל מדינה מתנהלת אחרת. באירופה מרבית המדינות באיחוד החליטו שרק יהיה ואוצ'ר, על מנת לשמר דווקא את חברות התעופה. בואו נבין, הסוכן שקיבל 100 שקל, אם הוא צריך להחזיר 100 שקל ויש אצלו 5 שקלים – לא יהיה אף סוכן, לא יהיה למי להחזיר כלום, נתחיל בזה. שוב, אני מדבר כרגע על החברות הזרות שמחזיקות 70%.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

אני מדברת איתך על החברות הישראליות כי זה נכס לאומי. מבקשים סיוע, ובצדק צריך לסייע. עזוב את החברות הזרות. אני מדברת על אל-על, על החברות שלנו כחול-לבן.

רוּן קרסו:

אני דווקא מדבר כרגע גם על חברות זרות כי אמרה גם מיקי חיימוביץ לפני זה שאם אנחנו מדברים על שוק של 100% אז 70% זה חברות זרות, זאת אומרת שבעה מתוך עשרה לקוחות שמתלוננים. לא אכפת ללקוח איפה הוא הזמין.

חברות ישראליות נמצאות במצב שערורייתי. אלמלא עפר שלח והוועדה, האמינו לי, גם מה שקורה עכשיו לא היה קורה. פשוט לא להאמין איך בארצות הברית תוך יומיים הזרימו 5 מיליארד דולר, ופה ממשיכים לקשקש עם אגף התקציבים, שבודק להם ועושה להם עניינים על הפסיק ועל הנקודה. חבר'ה, אנחנו במציאות אחרת, לא מבינים את זה. באמת אלמלא מה שעפר שלח עושה עם הוועדה שלו לא היינו גם במצב הזה. אני אומר לכם, אני מדבר עם אנשי משרד האוצר, הם חיים בסרט לגמרי אחר. זה פשוט יעלה פי כמה וכמה עם הרבה יותר קורבנות.

אוסאמה סעדי (הרשימה המשותפת):

יואל פלדשו, אמרת שישבתם עם חבר הכנסת טיבי. עכשיו בדקתי איתו. אף אחד לא דיבר איתו, אף אחד לא ישב איתו והוא בכלל לא יודע על כל העניין הזה. כנראה מקדמים דברים מאחורי גבו.

יואל פלדשו:

לפני שאתה מדבר תלמד. אתה תראה על מה מדובר.

היו"ר עפר שלח:

רוחן קרסו, תסיים בבקשה.

רוחן קרסו:

הנושא השני, חשוב שתבינו שהסוכנים שמשווקים בערך 70% מכל העסק משאירים אצלם פסיק, כלום, ואז הם נצמדים אל מה שעושים בעולם. בארצות הברית קראתי – זה עדיין לא בוצע – שכנראה הולכים להחזיר את הכסף לכולם, ואילו באירופה בדיוק להיפך, הולכים לתת ואוצ'רים.

לגבי החברות הישראליות, ושוב, כאן אני נכנס למשהו שהוא באמת לא בתחום אחריותי, אם לעזאזל יחליטו כבר לסיים את הסאגה הזאת ולתת את הסיוע הנדרש לישראייר, ארקיע ואל-על הסיפור הזה יהיה מאחורינו. פה לא צריכים לשבת ארבע שעות בזום ועוד שבועיים בדברים אחרים. את זה אני אומר ליוליה מלינובסקי.

דבר אחרון וחשוב, יש בעיה גם עם כרטיסי האשראי. פונים לקוחות, בצדק מבחינתם, לכרטיסי האשראי וגם מבטלים צ'קים. אנחנו הולכים ומסתבכים. זאת אומרת, כל יום שחברות התעופה לא מקבלות את מה שהן צריכות לא יעזור.

לגבי החלטות ממשלה – וכאן אני חושב שוועדת הכנסת יכולה מאוד לסייע – צריכים לגבש מדיניות על אותם 70%, מה הממשלה עושה. אם נצמדים למה שאותן חברות עושות, אם הם דורשים מן החברות לעשות דברים אחרים – אנחנו חייבים להיצמד לאיזו הנחיית ממשלה כי אנחנו בסך הכול השליח בעניין הזה. זהו, תודה חבר'ה על ההקשבה.

היו"ר עפר שלח:

תודה גם לך.

אפשר לסכם את הנושא הזה בבירור במה שעולה מן הדברים של כל הדוברים, בצורך להחליט. הענף הזה נמצא באמת במצב של אפס. זה ענף שבאופן רגיל מכניס, כולל מכניס למדינה מיליארדים רבים. לא במקרה שאלתי את גנות על הדיווידנד שהמדינה קיבלה מרש"ת (רשות שדות התעופה) בשנים האחרונות, שעליו גם יש תלונות, על המדיניות של רש"ת ועל מה שהיא גובה, אבל בואו נגיע בחזרה למצב הזה. כך או כך, החלטות והצהרות, כפי ששמענו, צריכות להתקבל.

אני רוצה לעבור לנושא המשלים של זה והוא נושא התיירות, שנפגע בדיוק באותה צורה ובאותה עוצמה, ולנהוג באותה שיטה. אנחנו נתחיל עם אמיר חייק, נשיא התאחדות המלונות.

אמיר חייק:

שלום לכולם. אדוני יושב-ראש הוועדה, חברי הכנסת הנכבדים, תודה רבה על ההזדמנות להציג את המצב של המלונות בישראל.

אנחנו, כידוע לכולם – אני לא מחדש יותר מדי – נמצאים במצב שבו יש 381 מלונות סגורים ויש 17 מלונות קורונה. 90% מן העובדים שלנו נמצאים בבית, 30,000 מהם בחל"ת ו-7,000 מהם פוטרו. אנחנו נמצאים בתקופה די הזויה לענף. הענף היה הראשון שנפגע כתוצאה מכך שסגרו את התיירות מחו"ל ומאוחר יותר סגרו את התיירות מישראל. אנחנו עדיין מחכים לראות אם יקרה משהו אופטימי לענף הזה, אבל לצערנו הדבר היחיד שאנחנו מקבלים הוא ישיבות על גבי ישיבות על גבי ישיבות.

חשוב לי לציין שהענף מדמם בחודש בהיקפים של בין 150–200 מיליון שקלים כי מלון סגור זה לא אופניים שקושרים לעץ.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

כמה אמרת שעולה מלון סגור?

אמיר חייק:

מלון סגור צריך תחזוקה וצריך שמירה וצריך גם גינון וביטוח וכולי. אנחנו מתחננים לסיוע כדי לצוף מעל המים, כדי שיהיה פה משהו יום אחרי.

אנחנו מנסים להוביל מהלך של מתווה צוק איתן. הממשלה יודעת לפעול במתווה צוק איתן, רק יש היום איזו פרדיגמה שאומרת: בואו נחכה, בואו נחכה.

היו"ר עפר שלח:

מתווה צוק איתן – תתקן אותי אם אני טועה – הוא: תוכיח נזק ותקבל פיצוי, במילים הכי פשוטות.

אמיר חייק:

כן, אבל אני יכול להוכיח נזק כי כמעט כל המחזור שלנו נמחק, קל מאוד להוכיח נזק.

היו"ר עפר שלח:

מאה אחוז.

אמיר חייק:

הממשלה יודעת בדיוק מה יש לי ומה אין לי, שלטונות מע"מ יודעים על מה אני מדווח, מס הכנסה יודע על מה אני מדווח. אפשר להוכיח נזק תוך שניות.

לחילופין ביקשנו העברה תקציבית אל משרד התיירות כדי שמשרד התיירות יוכל לתמוך במלונות ולקחת אותם קדימה.

מלונות ישראל חייבים תוכנית ייעודית. דיברנו על חל"ת גמיש – קיבלנו תשובה שלילית, כדי שאולי ביום שאחרי נוכל להפעיל חלק מן העובדים. דיברנו על ניסיון לרישיון עסק כהארכה – עדיין לא התייחסו לזה. הארכת הפטור מארנונה – שלושה חודשים לא יספיקו למלונות, צריך להאריך את הפטור מארנונה לפחות לשנה למלונות.

סליחה שאני אומר את זה אבל אנחנו מתעסקים בתעשייה שלמה של ישיבות ומסיבות עיתונאים, וכלכלה כידוע לכולנו בנויה על ציפיות. עד היום שופכים מים על כל קרן אור שאנחנו אולי יכולים לראות ברקע.

יש היום בעיה גדולה מאוד לקבל החלטות, ואומץ לקבל החלטות. וכאן נכנסת הוועדה, בדיוק זה מקומה של הוועדה, לדחוף את אנשי משרד האוצר לקבל החלטות אמיצות, לקבל החלטות מחוץ לקופסה, מחוץ לפרדיגמה.

כשאני מדבר על המלונות אני לא יכול לדבר עליהם בהתנתקות מן העובדים שלנו, שכואב לנו הלב כי לבנות את מערך העובדים בענף המלונות זו בנייה מאוד מאוד קשה וארוכה וסיזיפית. אם אנחנו נאבד חלק מן העובדים האלה יהיה לנו קשה מאוד לעמוד שוב על הרגליים. אני מדבר על ספקים שלנו, ויש המון ספקים שנפגעים מן הפגיעה במלונות – אם אלו מפעלי מזון ואם אלו מפעלי קוסמטיקה ואם אלו חברות שמירה ואם אלו חברות גינון ואם אלו ספקים מכאן ועד אילת. ואם הזכרתי את אילת – תראו מה קורה לעיר שמבוססת על תיירות ועל מלונות, תראו מה קורה לה.

כשאני מדבר על המלונות אנחנו מדברים כמקשה אחת גם על הסוכנים ומשרדי הנסיעות, אנחנו מדברים על חברות התעופה שחשוב לנו מאוד שגם הן יעמדו על הרגליים, על חברות השכרת הרכב, על האטרקציות וכולי.

אוסאמה סעדי (הרשימה המשותפת):

חברות האוטובוסים.

אמיר חייק:

אנחנו חיים פה בסרט אימה. אני מכיר את הכלכלה הישראלית מהרבה מאוד היבטים שלה. מעולם לא נתקלתי בענף שהאנשים שלו כל כך אופטימיים כאשר המצב שלהם כל כך רע, אבל אנחנו חייבים תזוזה. כל יום שעובר משקיע אותנו עוד יותר באדמה וגורם לנו להיות בתוך ביצה טובענית. חייבים לקבל החלטות, וחייבים לקבל החלטות מהר. אני לא רואה את זה קורה, לצערי.

אנחנו במשא ומתן עם משרד האוצר. אנשי האוצר הם אנשים מאוד מאוד נחמדים, מאוד מאוד פתוחים לשיחות, אבל לא יותר מזה, מכיוון שהם חונכו לא לתת. אנחנו צריכים לשנות את התפיסה ולתת ולשחרר לענפי המשק השונים ולשחרר למלונות, מכיוון שבלי לתת כסף למלונות היום לא יהיה את מי להפעיל אחר כך.

אוסאמה סעדי (הרשימה המשותפת):

אתה מדבר על משא ומתן עם משרד האוצר ואנחנו שמענו על התוכנית הכלכלית של הממשלה ושל משרד האוצר, והיום מביאים לאישור הכנסת את התוכנית הכלכלית של 90 מיליארד שקל. האם יש עד היום תוכנית סיוע מיוחדת לענף המלונות, לענף התיירות? חוץ ממה ששמענו ממך, פטור של שלושה חודשים מתשלום ארנונה, לא שמעתי כלום עד עכשיו.

היו"ר עפר שלח:

זה לא מיוחד להם, זה לכל העסקים.

אוסאמה סעדי (הרשימה המשותפת):

בדיוק. עד עכשיו יש לכם משהו ביד?

אמיר חייק:

אענה על זה במילה אחת: לא. אני חייב להרחיב כאן על תוכנית האוצר, כי תוכנית האוצר היא די אחיזת עיניים מבחינתנו. אין שם לא 90 מיליארד ולא 80 מיליארד ולא 70 מיליארד, ואולי גם אין שם 40 ו-30 מיליארד.

אוסאמה סעדי (הרשימה המשותפת):

אז על מה אנחנו מצביעים היום?

אמיר חייק:

למשל סופרים קרנות הלוואה - - , וזה לא נכון, מתקצבים את הדיפולט, מתקצבים את ההחזר שהממשלה תצטרך לתת ואת ההנחה שלה, לא את כל הקרנות. לכן התשובה היא: לא, אין תוכנית למלונאות, אין תוכנית מסודרת ואנחנו עדיין תלויים בין ים ליבשה באוויר.

היו"ר עפר שלח:

תודה רבה בשלב הזה. אני מבקש עכשיו בזה אחר זו: גברת אביה מזרחי מגן, מנכ"לית רשת פתאל ודוד פלד מוועדת תיירות גולן, שיציג לנו את האספקט של תיירות הפנים. בבקשה. אביה מזרחי מגן, אנחנו מבקשים אותך כמובן בהקשר של מי שמנהלת רשת גדולה מאוד של מלונות. אני מבקש ככל האפשר לא לחזור על הדברים שאמיר חייק אמר אלא להוסיף עליהם. בבקשה.

אביה מזרחי מגן:

נאמר כמעט הכול. אני רק רוצה לדבר בשם הרשת, 40 בתי המלון בישראל, מתוכם שניים בסך הכול נותרו פתוחים והם בתפוסות נמוכות מאוד, זה עבור אנשי עסקים ומפעלים חיוניים שעדיין מגיעים לפרויקטים שמצריכים מקום ללון בו. גם אצלנו כ-5,500 עובדים יצאו לחל"ת. בתי המלון בישראל הם הנפגעים המשמעותיים ביותר, כפי שציין אמיר חייק, וגם תקופת ההתאוששות, ה-Recovery שלנו, תהיה מאוד ארוכה. לכן הדברים צריכים לזוז מהר יותר.

בגדול, כפי שאמר אמיר חייק, אנחנו עדיין ממתינים לשמוע ולראות את הטיוטה שלא ירדה עדיין לרשויות המקומיות, לגבי הפטור שאנחנו אמורים לקבל מארנונה. כנ"ל לגבי חברת החשמל, שזה הוצאה כבדה מאוד, שהדבר היחיד שכרגע קיבלנו מהם, כל מה שהמדינה יכולה לתת כרגע זה חודש דחייה בתשלום. בעבור מלונות שסגורים הרבה יותר מחודש זה כמעט כמו כוסות רוח למת.

דבר נוסף שחשוב לציין שקורה במדינות אחרות – זו רשת שמפעילה יותר מ-160 בתי מלון באירופה – זה הנושא של החל"ת הגמיש, שהוא סופר הכרחי וקריטי גם ליום שאחרי, וגם הנושא של - - - שירות, שזה מהווה חלק ניכר מאוד מן ההוצאות הקבועות.

היו"ר עפר שלח:

אביה, את יכולה להבהיר לנו למה אתם מתכוונים בחל"ת גמיש?

אביה מזרחי מגן:

כן. הצורך בחל"ת גמיש – מדובר בעצם באפשרות של העסקה חלקית, כיוון שעובד שיחזור לעבודה מאבד את זכותו אחורנית. לדוגמה אם היום נחזיר את העובד שיצא ב-15 במרץ לחופשה, הוא לא יוכל לקבל את דמי האבטלה שלו. מישהו צריך לשאת בעלות. ההנחה היא או שנחזור הדרגתית לשגרה או עובדים שנצטרך אותם – כי יש עובדים אחרים שנמצאים כמו אנשי ביטחון או תחזוקה וכן הלאה. אם היום נחזיר אותם לעבודה ולא עבר חודש מאז שהם חותמים על אבטלה מישהו צריך לשלם את זה. זה דבר שקיים במדינות באירופה, כמו גרמניה והולנד, שהמדינה העבירה את התשלום של דמי האבטלה לידי המעסיק. זה דבר שאנחנו מבקשים אותו ממש מתחילת המשבר ואנחנו לא מקבלים על זה שום תשובה.

היו"ר עפר שלח:

זה עלה גם מענפים אחרים כי זה מונע ממעבידים להביא עובדים לעבודה ולשלם להם לשבוע-שבועיים אם יש להם עבודה, כי העובד חושש שהוא יאבד את הזכויות שלו לאבטלה אחורה. הבעיה עם זה, שמנוגדת בכלל לכל ההיגיון של ההתמודדות עם המשבר הנוכחי, היא שאי אפשר להביא עובדים, נגיד אפילו אם יש להם שבועיים עבודה, אם יש לך מלון שקיבל איזו הזמנה ואת רוצה להפעיל אותו את לא יכולה להביא את העובד כי הוא יאבד את הזכות שלו לדמי אבטלה אחורה.

אביה מזרחי מגן:

בדיוק, בדיוק. לכן הסיפור הזה של חל"ת גמיש הוא, must, אנחנו חייבים לעשות את זה. במדינות אחרות באירופה הנושא הזה קיים. דיברתי על גרמניה והולנד, זה רק דוגמאות, אבל זה קיים בעוד מדינות באירופה. הנושא הזה הוא קריטי וחשוב מאוד.

כן"ל לגבי הנושא של – אני לא יודעת אם קיימת, לא הובא לידיעתנו – אם מתוכננת איזו תוכנית לעידוד קליטת עובדים ביום של אחרי. כולנו שקועים כעת במצב הנוכחי, שהוא באמת מצב לא פשוט, אבל אנחנו מתחילים לחשוב גם על כל מיני סוגיות שנוגעות ליום שאחרי. בתוכנית שהופעלה למשל אחרי מלחמת המפרץ, המדינה עזרה למיטב זיכרוני ברבע מעלות שכר העובד, וגם זה קיים במדינות באירופה. גם הסוגיה הזו חייבת לקבל מחשבה וצריך לדבר על הנושא הזה באופן שיכול מאוד לסייע.

הסיפור של ביטול הארנונה לשלושה חודשים – דיברנו עליו, רק שאני חייבת להסב את תשומת לבכם לכך שיש תוכנית כלכלית על הנייר, וזה יפה מאוד, אך בפועל ההנחיה לא ירדה עדיין לרשויות ובינתיים כל עוד זה לא ירד לרשויות אנחנו לא נוכל כמובן לקבל את

הפטור. היינו שמחים מאוד שההנחיה תרד משר הפנים עד ערב החג כי הנושא הזה, כל הברוקרטיה והזמן הזה הוא קריטי לנו בבתי המלון. כפי שציין אמיר חייק, היינו שמחים מאוד שישקלו ארכה נוספת עד סוף השנה. כנ"ל לגבי כל שאר התשלומים, וצינתי את נושא החשמל שגם הוא הוצאה כבדה מאוד.

היו"ר עפר שלח:

אביה, אני מצטער, אני נאלץ לקטוע אותך כאן. אנחנו רוצים כמובן לקבל תשובות. תודה רבה. אני מבקש את דוד פלד מוועדת תיירות גולן.

דוד פלד:

בוקר טוב. אני מייצג את בעלי הצימרים ברמת הגולן, אבל אשקף בתמונת המצב שלי את סוגיית הצימרים בצפון ובפריפריה. אני רוצה להזכיר שגם כך הרווחיות של יחידות האירוח היא גבולית, במיוחד במקומות שזה יחידות בודדות. מדובר כאן ביחידות אירוח שמצויות בעיקר בפריפריה ובישובים קהילתיים חקלאיים.

אנחנו כרגע בין הפטיש לסדן. מצד אחד, במועצות המקומיות הוציאו צו שמונע כניסת אנשים חיצוניים לישובים. יש שמירה ויש מניעת כניסה של מי שמגיע לישובים. מצד שני, משרד הבריאות הוציא הנחיה שניתן לארח בצימרים מעל שבועיים, וזה במטרה שיחידות האירוח יארחו אנשים לבידוד או אנשים חולים, כמו המלונות שעשה משרד הביטחון, שזה תופעה שלא מקובלת בישובים קהילתיים החקלאיים, אנשים מתנגדים לזה בתוקף, נלחמים על זה וזה גורם לבעיות חברתיות קהילתיות, וגם האנשים עצמם לא מעוניינים בסוג האירוח הזה מכיוון שבפריפריה גם שירותי הרפואה, להזכירכם, לא משהו, כך שאנשים לא מעוניינים להגיע ולחשוף את עצמם לסיכון.

אין לנו שום מנגנון של פיצוי שמפצה אותנו על אובדן ההכנסות. אנחנו מסתמכים, רוב רובן של ההכנסות הוא על תיירות פנים, לא תיירות חוץ. למעשה נוצר מצב אבסורדי שבו אנחנו בתקופות הטובות כרגע מנועים מלארח, כאשר גם אירוח למשל של משפחה מתל אביב שרוצה להתאורר עכשיו כי היא תקועה במגדל דירות בקומה 30 ולהגיע לשבוע לא ניתן ולא מאפשרים לנו לעשות את זה.

לאור המצב הזה אנחנו צריכים שתיבחן אופציה לפצות, כי מדובר כאן בהרבה מאוד משפחות. ברמת הגולן מדובר בכ-1,000 חדרי אירוח, שמפרנסים בין 200-300 משפחות. זה הכנסה משמעותית מאוד, במיוחד בפריפריה, שם רמת ההכנסות שלנו גם כך היא נמוכה באופן יחסי.

היו"ר עפר שלח:

דובר פה קודם על מודל צוק איתן. הרי בצוק איתן גם פיצו אנשים שעוסקים בתיירות פנים בעוטף עזה. אתם מכירים את זה? אתם מכירים את הפרמטרים? הם מתאימים לכם?

דוד פלד:

לא שמעתי על זה. אנחנו לא מכירים את זה. זה אמור להיות כמו בתקופת מלחמה, לצורך העניין. בסופו של דבר צריך לעשות השוואה לתקופה המקבילה אשתקד ואז לראות את הפער בהכנסות. לדוגמה, פסח זה עונת שיא, השבועיים של פסח, ואחרי זה יש את יום העצמאות, וכמובן אחרי כן זה גולש ליולי-אוגוסט, שזה עיקר הנתח של ההכנסה לאלה שעוסקים בתחום.

היו"ר עפר שלח:

תודה. אנחנו רוצים לקבל עכשיו תשובות, קודם כול מאמיר הלוי, מנכ"ל משרד התיירות.

אמיר הלוי:

תודה ליושב-ראש ולחברי הוועדה. קודם כול חשוב להזכיר, המשבר הזה תופס אותנו מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, משיאים לקרשים. שמעתי את הדיון על התעופה. האבסורד הוא ששם מדברים על מיליארדים אבל במצב שאנחנו נמצאים היום מול החשב הכללי ומול אגף התקציבים גם 5,000 שקל לשימור לקוחות שלנו בחו"ל ולקמפיין דיגיטל זה דבר שהוא בלתי אפשרי היום. התקציבים נשאבו, כל מערך השיווק שלנו עצר לגמרי. מדינות כמו ספרד ואיטליה פעילות היום. לפני שמדברים על מיליארדים צריך להבין פה שאין לנו שום שליטה תקציבית היום, פעולות בסיסיות שאנחנו אמורים לעשות אי אפשר לעשות. זה דבר ראשון שצריך לעשות כדי לצמצם נזקים.

אנחנו במשרד מכינים תוכניות במספר מישורים: (1) עבודת ייעוץ בין-לאומית כדי לדעת מה קורה בעולם ושנהיה מוכנים. (2) בראשות הסמנכ"ל, פני שני, שגם נמצא פה בשיחה הזו, נמפה את כל הצרכים, כמו בצוק איתן, עבודה מאוד רחבה, מעבר לכל ההחלטות המשקיות שאני מקווה שירדו לשטח בעניין ארנונה, בעניין חל"ת. חל"ת גמיש אנחנו גם מאוד רוצים שיקרה אבל עוד פעם זה מופנה למשרד האוצר. אנחנו מוכנים עם כל זה, כאשר המטרה היא להיות ערוכים ליום שאחרי.

אבל בינתיים – ואני רוצה להתייחס פה לשאלות שעלו – כדי לצמצם נזקים, כדי לשמור על התעשייה הזו צריך ברגע הראשון שאפשר להתחיל ולצאת מן הסגר, להתחיל לתת למערכת הזאת לנשום בתפוסות נמוכות, בין אם זה מלונות ובין אם זה צימרים, להתחיל לווסת את אזרחי ישראל לחופשות ולאתרי טבע. צריך את זה גם לנפש וגם כדי לעורר את הכלכלה.

זה מה שמשרד האוצר לא מבין בשיחות שלנו איתו: כל ההתלבטות שלהם צריכה להיות אם לשלם את זה דרך רפרנט הרווחה לביטוח הלאומי או למשרד התיירות, שהוא במקרה הזה אמור להיות המעסיק הכי גדול ומחולל השינוי הכי גדול. בינתיים האטימות הזו, שהדברים לא זזים, בסכומים קטנים שאנחנו רוצים, בין אם למארגני התיירות, שהעבודה שלהם בשימור התעשייה הזאת יכולה להביא לכך שהן סיוורים והן כנסים שהיו אמורים להיות בחצי השנה הקרובה לא יבוטלו אלא יידחו. כדאי להתחיל לתת תקציבים לזה כדי שהעובדים אצל מארגני התיירות יעשו את העבודה השיווקית הזו. אנחנו פה במצב של שיתוק תקציבי שלא מאפשר לנו לעשות פעולות שהן זולות, לפני המיליארדים.

אני רוצה להגיד פה עוד דבר לגבי התעופה. אני חושב שפה, מעבר לתוכנית החילוץ, שהיא חשובה גם לתעופה הישראלית, משרד התיירות בשנים האחרונות תמרץ את הטיסות לאילת. הבאנו למצב של 60 טיסות בשבוע, עם 60 אירו לנוסע. פנינו שני ייתן על זה פירוט. גם מול רשות שדות התעופה וגם מול כל חברות התעופה בעולם, יש פה צד אחד של להחזיק את התעופה הישראלית, שהוא חשוב מאוד והוא תנאי.

הדבר השני שאנחנו צריכים לעשות הוא, אנחנו היום כבר בקשר – והשר לווין הוציא מכתבים בשבוע שעבר וקיבלנו הרבה תגובות – עם כל החברות הזרות כדי להתחיל לבדוק את היום שאחרי. המדינה הראשונה שתעשה איתנו את ההסכמים, ואנחנו עשינו איתם הסכמים שיווקיים ותמרצנו וצריך להכין מסלולים לפטורים והנחות מאגרות בחצי השנה הראשונה – על מצב התעופה שמעתם הרבה אבל המדינה הראשונה שתקבל אותם ותיתן תמריצים, יגיעו אלינו ונצא ראשונים מן המשבר. ברור שיש פה הרבה סימני שאלה אבל ככל שאנחנו נהיה ערוכים ונהיה עם תקציבים לזה כך האוטובוסים של התיירים פה יתמלאו, המסעדות יתמלאו וכל המשק – המלונות, הצימרים, כולם. לכן צריך לעשות פה פעולה רחבה.

אני חושב שאם צריך למקד במצב שאנחנו נמצאים היום מול משרד האוצר, שלא מתקבלות בו החלטות, אנחנו נצטרך את כל הסיוע. את כל התשתיות שיש לנו אנחנו מייבשים.

היו"ר עפר שלח:

רק שאלות לאמיר הלוי, בבקשה.

אוסאמה סעדי (הרשימה המשותפת):

אני מבקש לשאול: אני פניתי לפני שלושה שבועות לשר לווין במכתב בעניין ענף התיירות, שהוא הראשון שנפגע מכל המשבר הזה, הראשון והעיקרי. שמענו פה את זעקתן של חברות התעופה, של המלונות, של הצימרים. לא שמענו, אדוני היושב-ראש, גם את זעקתם של סוכני הנסיעות. אנחנו מקבלים פניות יום-יום, שהם למעשה איבדו את מקור פרנסתם. אנחנו שומעים על תוכנית כלכלית של 90 מיליארד שקל. שמענו אותך. הדברים שלך, אמיר, מאוד מדאיגים. אם אתה אומר שאין לנו אפילו 5,000 שקל כדי לשמור על משהו בחו"ל אז איפה כל התוכנית הכלכלית הזאת מבחינת התיירות? שמעתי שבתוכנית הזאת יש כ-10 מיליארד שקל לענף ההייטק, שאמנם נפגע, אבל ענף התיירות, ענף המלונאות וענף התעופה נפגעו

קשה יותר. האם אתה יכול להגיד לנו, מתוך ה-90 מיליארד שקל, כמה מיליארדים יש לענף התיירות על כל הענפים שלו?

היו"ר עפר שלח:

אוסאמה סעדי, עכשיו בלית דקה בשאלה שמופנה לנציגת משרד האוצר, שאותה אנחנו רוצים להעלות. אנחנו רוצים תשובות ממשרד האוצר. אני ממש מבקש מכם - - -

אמיר הלוי:

אני יכול להגיד שהתקציב שיש לנו הוא אפס, פשוט אין לנו תקציב. אני חושב שצריך לכוון את זה. המצב הזה שמשרדי ממשלה עובדים ונשאבו תקציבים שלהם לטובת המשבר ובלי חשיבה ליום שאחרי הוא הרסני.

אוסאמה סעדי (הרשימה המשותפת):

אם מנכ"ל משרד התיירות אומר שאין לו תקציב אז זו בעיה קשה.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

הצעה לסדר, אדוני היושב-ראש. אני מציעה עכשיו לבטל את כל משרדי הממשלה, אולי להשאיר רק את הבריאות, כי הם לא יודעים שום דבר. להשאיר רק את האוצר. זה לא נורמלי שמנכ"ל משרד ממשלתי מדבר כך.

משה אבוטבול (ש"ס):

מה אתה יכול לומר, אדוני היקר, לאותם עשרות, ואולי גם מאות הורים שדומעים על כך שהם שילמו למסע לפולין ולא רוצים להחזיר להם את הכסף? הילדים לא נוסעים לפולין לראות את אותו מחזה חינוכי שהם אמורים להפנים אותו ואין אף אחד שמחזיר להם תשובה. האם אתה יכול כמנכ"ל להגיד לאותם הורים כמה מילים אמיתיות, שהם לא ייפגעו? באמת שיהיה להם פסח לא רק כשר אלא גם שמח.

אמיר הלוי:

זו סוגיה חשובה וכואבת, רק שהיא לא תחת משרד התיירות.

משה אבוטבול (ש"ס):

זה ביחד עם השיכון. בכל אופן, זה חברות תעופה.

היו"ר עפר שלח:

משרד התיירות מקדם תיירות שבאה לפה, לא תיירות שהולכת מפה.

אמיר הלוי:

כל הנושא של מסעות לפולין הוא לא תחת טיפולנו.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד-תל"ם):

שאלה קצרה למנכ"ל לגבי דרך קבלת ההחלטות. האם אתה כמנכ"ל שותף לתהליך כלשהו של קבלת החלטות ליציאה מן המשבר? האם אתה והמשרד שותפים לדבר הזה בכלל?

אמיר הלוי:

משרד התיירות היה מאוד דומיננטי בשלבים הראשונים בהוצאת תיירים. עבדנו פה באמת מסביב לשעון כדי לאתר קבוצות וליצור קשר מול חברות התעופה. רק בימים האחרונים אני מתחיל להרגיש שבמשרד האוצר מתחילים לחשוב על היום שאחרי. הם התחברו לעבודות שאנחנו עושים. אני מקווה שבימים הקרובים יהיה שינוי, אבל אני חושב שעד היום – שוב, אני גם מבין את המצוקה שהם נמצאים בה – אין תהליך סדור. אני כן מתרשם שזה הולך לקרות. הם שמחו מאוד לשמוע שאנחנו עובדים עם חברת ייעוץ בין-לאומית, הם התחברו לזה. סיכמנו שלא תהיה כפילות.

אבל שוב אני אומר, מה שחשוב, צריך להבין: אנחנו הגענו לשיאי תיירות כי עבדנו מול הרבה מאוד סוכנים, הרבה מאוד סיטונאים, חברות תעופה, הסכמי שיווק, כל ה-OTA הכול ירד לתזרים אפס. החשיבות של שמירה על קשר איתם, על קמפיינים שהיום ספרד, פורטוגל ואיטליה עושות, שאנחנו נוכל לעשות, זה שהיום אין לנו תקציבים יעלה לנו ביוקר ביום שאחרי. מי שיהיה ערוך ומוכן, בין אם בתעופה ובין אם מול כל גורמי התיירות, ינצח. מי שיהיה ראשון ירוויח.

היו"ר עפר שלח:

המסר ברור מאוד.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

שר התיירות הוא שר בכיר בליכוד, במקרה.

היו"ר עפר שלח:

לסיום אנחנו מבקשים לשמוע את נציגת משרד האוצר כדי להתחיל לקבל תשובות לדברים שאמרנו. רעיה עדני, רכזת תקשורת ותיירות. הצטברה כמות גדולה של שאלות. אנא בחמש דקות תעני על כמה תשובות שאתה יכולה.

רעיה עדני:

אני מקווה שרשמתי הכול, ואם לא אז אשמח לענות על שאלות נוספות.

קודם כול, צריך להבין שהמשבר הזה תופס את כולנו באי-ודאות. לא רק את הצד של המלונאים, גם אצלנו יש הרבה מאוד גורמים של אי-ודאות ואנחנו מנסים להתנהל בתוך האי-ודאות, מנסים לעשות את זה במקסימום הכלים שאפשר ולתת כמה שאפשר. אין לנו שום כוונה לתמרץ את הדבר הזה. כואב לנו הלב, גם אנחנו, לראות את המלונות סגורים. ישבתי בישיבות רבות, גם עם התאחדות המלונות, גם עם משרד התיירות. זה דבר שקשה לנו להתמודד איתו.

ועכשיו לגופם של דברים.

היו"ר עפר שלח:

ברשותך, בגלל מצוקת הזמן, אתמקד בשאלות הבאות: (1) הבקשה של חברות התעופה לקבל תשובה מהירה לגבי הסיוע להן וסוגיית ההלוואות להן. (2) הצרכים שהועלו, גם על ידי אמיר חייק וגם על ידי אביה מזרחי מגן, של המלונות – סוגיית החל"ת הגמיש, הדחייה של הארנונה וכן הלאה. (3) סוגיית תיירות הפנים והאמירות של אמיר הלוי לגבי הצורך לשמר את המערכת כדי שנצא מהר ביום שאחרי. בבקשה.

משה אבוטבול (ש"ס):

והמסעות לפולין, אם אפשר.

רעיה עדני:

אתייחס אל מה שנמצא בסמכותי. לגבי פולין – אני חייבת להגיד שאני לא מכירה את הסוגיה. זו סוגיה שהיא מול משרד החינוך.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

זה לא משרד החינוך. ההורים קונים כרטיסים בכסף שלהם.

רעיה עדני:

התוכנית הכלכלית, יש לה שני שלבים בנוגע לתיירות.

השלב הראשון הוא שלב שאמור לנסות להחזיק את הראש של העסקים מעל המים. לכן אנחנו עוסקים גם בדחייה של תשלומים, גם בהקלה על תשלומים, במענקים ובהלוואות. כל הדבר הזה אמור לעזור לעסקים כאשר אנחנו נמצאים במצב של אי-ודאות ובחודשים שבהם יש להם עלויות אבל אין להם שום יכולת לקבל את ההכנסות שהם התרגלו אליהן, לנסות להחזיק את הראש מעל המים. במובן הזה אמנם אין התייחסות ספציפית למלונות בתוכנית אבל כן יש מחשבה מאחורי זה, ואסביר את הכוונה.

למשל כשהחלטנו לתת הקלה בארנונה חשבנו, קודם כול לא כל העסקים קיבלו את אותה רמת הקלה, והמלונות נמצאים כמובן בהיקף הכי גבוה של ההקלה, וגם המחשבה מאחורי זה היא שבגלל שהמלונות הם עתירי שטח העול הרובץ של הארנונה הוא הרבה יותר משמעותי להם מאשר לעסקים אחרים. לכן ההחלטה ללכת על הקלה דווקא בהיבט הזה הייתה מתוך ראייה של ענף המלונאות והמצוקה שלו.

גם בנושא של ההלוואות והקרנות קיבלנו מהתאחדות המלונות התייחסות לגבי מדוע הענף הזה לא מצליח להשתמש בכלים האלה וניסינו לעשות כל מיני הקלות והתאמות כדי שההלוואות בערבות מדינה יותאמו גם להם.

יש כאן מכלול של עסקים שנפגעו, והמלונות הם אחד מהם, המלונות ובכלל כל ענף התיירות. הרעיון הוא להתאים כמה שאפשר את היכולת של המלונות וענף התיירות להרים את הראש מעל המים.

בשלב הבא ברור לנו שנצטרך להתייחס אל מה שאנחנו אוהבים לכנות - - - כלומר איך אנחנו יוצאים קדימה מן המשבר הזה. הייתי שמחה, וכולנו אצלנו באוצר היו שמחים שהרגע הזה יגיע כמה שיותר מהר, אבל כרגע, לפחות לפני תום חופשת הפסח כנראה לא יהיה, מה גם שבענף התיירות אנחנו תלויים בהרבה מאוד גורמים שהם לא רק ממשלת ישראל אלא לראות איך הכלכלות האחרות בעולם מתאוששות, מתי התיירים חוזרים. אלה דברים שאנחנו לא שולטים בהם.

לכן, כפי שאמיר הלוי הזכיר, אנחנו כן רוצים לנהל איזשהו הליך חשיבה סגור, איך נוכל להיות ראשונים ולהתמודד היטב עם היום שאחרי.

לגבי השאלות היותר ספציפיות:

החל"ת הגמיש – צריך להבין שיש לו המון המון נזקים ברמה המשקית. הוא מתמרץ הרבה מאוד עסקים, לא רק מלונות, להוציא לחל"ת את כל העובדים, גם עובדים שמשתלם להם היום להחזיק אותם. אם עובד שמשתלם לי להחזיק אותו כי היא מספק לי תפוקה מסוימת, אפשר למלון להוציא אותו ליומיים חופשה על חשבון המדינה, שהעובד מקבל רק עד 70% ובמקרים רבים גם פחות מכך, ושלושה ימים המלון ישלם לו, התמריץ להוציא עובדים לחל"ת הולך וגדל. אנחנו פוגעים בצורה הזאת בהרבה מאוד עובדים שהיום לא מוצאים לחל"ת כי משתלם להרבה מאוד עסקים להחזיק אותם גם במקרים של הכנסות הולכות ויורדות.

ספציפית לענף המלונאות, לצערי אני אומרת שהנושא הזה לא רלוונטי לאף אחד מן המלונות, למעט מלונות הקורונה שבהם יש פעילות בשבועיים הקרובים. המינימום של החל"ת הוא 30 ימים. אחרי 30 ימים לכל הפחות יש אפשרות להחזיר את העובד בלי שהוא יאבד את הזכאות שלו לדמי אבטלה. לכן זה רלוונטי רק לשבועיים הקרובים. בשבועיים הקרובים אין כוונה כרגע, למיטב ידיעתי, להקל על המגבלות של משרד הבריאות, ולכן זה רלוונטי אך ורק למלונות הקורונה.

במקרה של מלונות הקורונה המדינה משלמת מאות מיליוני שקלים לאותם מלונות ונושאת גם בעול העלות הקבועה שלהם, כלומר התשלום למלונות לוקח בחשבון את מלוא העלויות הקבועות שלהם, גם אם לא נשכן במלון ולו חולה קורונה אחד. ברגע שיש התקשרות עם המלון כל ההוצאות הקבועות מכוסות על ידי המדינה. במקרה כזה אין סיבה שהמלון לא ישלם לעובדים שלו ויגיע איתם להסדר.

אסביר את הכוונה. בסוף יש כמות קטנה של עובדים שצריך להחזיר אותם מחל"ת. העובדים האלה לא ניצלו את ימי החופשה שלהם כי הייתה הוראה מוקדמת של הממשלה שלא חייבה להוציא לחופשה לפני הוצאה לחל"ת כמו במצב הרגיל. לכן צריך להגיע לאילו הבנות עם העובד, במקרה שזה משתלם למלון – וזה משתלם למלון כי אנחנו משלמים מחיר שוק לפי איך שהמלון קבע, קיבלנו הצעות תחרותיות לדבר הזה – ולכן כשמשתלם למלון והוא מרוויח על ההפעלה של המלון אין שום סיבה שהמדינה תישא בעלות ותפגע בעובד ובתשלומים אליו ובמערכת היחסים בין המעסיק ובין המועסק.

הי"ר עפר שלח:

מכיוון שעוד עשר דקות אנחנו עוברים לדין הבא, אני מבקש, אם יש עוד נקודה או שתיים שתוכלי להתייחס אליהן. אנחנו פשוט חייבים לסיים.

רעיה עדני:

לגבי תקציב משרד התיירות – אני חושבת, ואני אומרת את זה בצער, שאין טעם להחזיק מערך שיווק. יש צרכים רבים לממשלת ישראל בימים אלה, בראשם צרכים לבריאות, ולכן סדרי העדיפויות שנקבעים הם קודם כול התמודדות מיידית - - -

אמיר הלוי:

אני חייב להגיד שזה פשוט חוסר הבנה של המציאות.

היו"ר עפר שלח:

לא תהיה התערבות של גורם חיצוני. אני אגיד את הדברים בסיום. בבקשה.

רעיה עדני:

לכן כרגע מערך השיווק – אין טעם לפרסם כרגע חופשה בישראל. אין חופשות כרגע ולכן התקציבים שם באמת הצטמצמו משמעותית.

בנוגע לתקציבים נקודתיים – זה לא נכון, אני לא מכירה בעיה עם 5,000 שקל, להיפך. יש היום ועדת חריגים עם בקשה של משרד התיירות שאושרה של כמה מיליונים.

אמיר הלוי:

5,000 שקל – זה החשב הכללי. זה חוסר הבנה של המציאות. - - -

היו"ר עפר שלח:

אני מאוד מבקש, חברים, לא להיכנס עכשיו. אני מבקש לסגור את המיקרופון של כולם. רעיה, בבקשה תשלימי משפט.

רעיה עדני:

יש גמישות קטנה למשרד התיירות בהוצאות שלו, זה נכון. כל הוצאה גדולה צריכה לבוא בחשבון ולהיבחן מול כלל ההוצאות של הממשלה. יש פה המון עזרה שצריך לתת לעצמאים, המון תשלומים לדמי אבטלה, המון צרכים של הממשלה. לכן בסדרי העדיפויות, אם יש

איזשהו תשלום ספציפי נמוך שנדרש רק בשביל לשמר פעילות קטנה זה יבוא בחשבון. כרגע לא הובא תקציב כזה לידיעתי. כל נושא נקודתי יידון בינינו לבין משרד התיירות, בחפץ לב.

היו"ר עפר שלח:

אני מודה לך.

אני רוצה לסכם בחצי משפט, דווקא מתוך סוף הדברים.

הם מראים, וזה דבר שאנחנו רואים אותו לכל האורך, גישה מעט – אנחנו מבינים לחלוטין את אנשי משרד האוצר ואת החשש שלהם שהמשבר הזה יהיה ממושך ובסוף הקופה תתרוקן, אבל האמירה שלנו לכל האורך, בהיבט של המשבר הזה, שכסף מוקדם יציל כסף מאוחר, נכונה בוודאי לענף התיירות, כולל בעניין היציאה מן המשבר. זה לא חייב להיות מסעות שיווק גדולים עכשיו של "בואו לישראל" אבל להתכוננות ומה שאמיר הלוי קרא לו הכנת התשתית אנחנו חושבים שצריך להקדיש מאמץ.

אני מודה לכולם. זה היה דיון דחוס. בעוד 7 דקות נפתח את הדיון הבא על ילדים עם צרכים מיוחדים. תודה.

הישיבה ננעלה בשעה 12:00.